

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΗ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 10

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ ΓΙΟΥΝΓΚ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΚΟΠΙΑ

(Έξ άφορμής συμπλήρωσεως 30 έτων από τον θάνατό του).

Ο παγκόσμιος κι ό έλληνικός τύπος μάς υπενθύμισαν ότι πριν από όλίγες ήμέρες συμπληρώθηκαν 30 χρόνια από τον θάνατο του μεγάλου έλβετου ψυχιάτρου, ψυχοθεραπευτού και εκπροσώπου της «ψυχολογίας του βάθους» Κάρλ Γκούσταβ ΓΙΟΥΝΓΚ (Karl Gustav JUNG), ό όποιος γεννήθηκε την 26η 'Ιουλίου 1875 στο Kesswil (του καντονίου Thurgau της Έλβετίας) και πέθανε την 6η 'Ιουνίου 1961 στο προάστειο Küssnacht της Ζυρίχης. Σπούδασε 'Ιατρική στη Βασιλεία (Basel) και Ψυχιατρική στην Ζυρίχη και στο Παρίσι. Κατά τα έτη 1905 - 1913 διετέλεσεν ύφηγητής της Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης. Τό 1911 έγινε ο πρώτος πρόεδρος της Διεθνούς Ψυχαναλυτικής Έταιρείας. Στα έτη 1907 - 1913 είχε στενό σύνδεσμο με τον Φρόυντ (Freud), αλλά τό 1913 διέκοψε τις σχέσεις, που είχε μαζί του, διότι απέκρουσε τις μονομερείς θεωρίες εκείνου. 'Ιδιαίτερος μελέτησε τον βίο των πρωτογόνων λαών, όπως και τα φιλοσοφικά συστήματα και τις θρησκείες της 'Ανατολής. 'Επίσης οι σπουδές και έρευνές του συνετέλεσαν στο να μελετήσει ζητήματα της 'Ανθρωπολογίας, της 'Εθνολογίας, της Φιλοσοφίας, της 'Ιστορίας

και της Ψυχολογίας της Θρησκείας, της Γεωλογίας, της Παλαιοντολογίας, της 'Αρχαιολογίας, της 'Αλχημείας κ.λπ. Χαρακτηριστική ύπηρξεν ή συνεργασία του με τον σινολόγο Richard Wilhelm, τον ίνδολόγο Heinrich Zimmer και τον φιλόλογο Karl Kerényi Τό 1933 έγινε Πρόεδρος της Διεθνούς 'Ιατρικής Έταιρείας για την Ψυχοθεραπεία. Κατά τα έτη 1933 - 1942 διετέλεσε καθηγητής στο Πολυτεχνείο της Ζυρίχης, ενώ τα έτη 1944 - 1946 εργάσθηκε ως Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βασιλείας. Τό 1948 πρὸς διάδοσι των ψυχοθεραπευτικών άντιλήψεών του ίδρύθηκε στη Ζυρίχη τό 'Ινστιτούτο Γιούνγκ για την εκπαίδευσι ψυχοθεραπευτών. Σειρά διαλέξεων για τις σχέσεις Ψυχολογίας και Θρησκείας έκαμε στο Πανεπιστήμιο Yale της 'Αμερικής. 'Ο Jung έγραψε πλήθος συγγραμμάτων, εκ των οποίων γίνεται φανερή ή τεραστία συμβολή του στη θεμελίωσι της ψυχαναλυτικής σχολής της Ζυρίχης, ή όποία είναι μία από τις κυριότερες ψυχαναλυτικές σχολές¹.

1. Γενικά για τον Jung βλ. στα έξής: J. Jacobi, Die Psychologie von Carl Jung, Zürich 1945. Festschrift zum 80. Geburtstag, τόμ. 1-2, έκδ. του C. G. Jung - Insti-

Στή συνέχεια τοῦ παρόντος ἀρθρου περιοριζόμεθα στό νά ἐπισημάνουμε καί ἀξιολογήσωμε μερικά στοιχεῖα τοῦ ἔργου του, τὰ ὁποῖα κατ' ἄμεσον ἢ ἔμμεσον τρόπο συναρτῶνται πρὸς τὸ θρησκευτικὸ ἀνθρωποεἶδωλο γενικῶς καὶ πρὸς τὴν χριστιανικὴ πίστι, κοσμοθεωρία καὶ βιοθεωρία εἰδικώτερον.

Ὁ Jung ξεκίνησε ἀπὸ ἓνα θρησκευτικὸν ἀγνωστικισμὸ καὶ ἔφθασε σὲ ἀπόψεις, ποὺ σὺν τῷ χρόνῳ ὀλονέν καὶ περισσότερον προχωροῦν σὲ κατάφασι τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου καὶ σὲ κατανόησι τῆς ἀξίας τῶν θρησκευτικῶν συμβόλων, ἐνῶ πάντοτε ἔμεινεν ἀποξενωμένος ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωή.

Ὁ μεγάλος αὐτὸς ψυχίατρος, μαζί μὲ τοὺς Freud καὶ Adler, θεωρεῖται ὡς ἓνας τῶν κυρίων διαμορφωτῶν τῆς λεγομένης «Ψυχολογίας τοῦ θάθου» καὶ τῆς διδασκαλίας γιὰ τὸ «ἀσυνείδητο». Ἐάν, κατὰ τὴν περὶ «πανσεξουαλισμοῦ» θεωρία τοῦ Φρόυντ, τὸ ἀσυνείδητο κινητοποιῆται ἀπὸ ἀπωθημένες σ' αὐτὸ ἀσυνείδητες ἐκδηλώσεις τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου (libido)² καὶ ἐάν, κατὰ τὸν Adler, κύριο περιεχόμενο τοῦ ἀσυνείδητου εἶναι μία ὀρμὴ πρὸς κυριαρχίαν καὶ ἐπιβολήν, ποὺ ἐπιδιώκει τὴν ἐξουδετέρωσι κάποιου «συναισθήματος μειονεξίας ἢ κατωτερότητος»³, ὁ Jung, χωρὶς νὰ ἀμι-

φισθητῆ τὴν ὑπαρξὶ ὀρθῶν στοιχείων στὶς δύο αὐτὲς θεωρίες, ἀρνεῖται τὴν μονομέρειά τους, προβάλλων τὴν ἰδική του «ἀναλυτικὴ» ἢ «συμπλεγματοειδὴ» ψυχολογία, ἢ ὁποῖα ἀναλύει τὸν συνειδητὸ καὶ ἀσυνείδητο ψυχικὸ βίον, ἐπισημαίνοντας «ἀσυνείδητα, συναισθηματικῶς τονισμένα, συμπλέγματα», ποὺ τὸν προσδιορίζουν. Τὸ ἀσυνείδητο, ποὺ εἶναι τὸ «δημιουργικὸ μητρικὸ ἔδαφος τῆς συνειδήσεως», περιλαμβάνει τόσον ἀτομικὰ προσωπικὰ στοιχεῖα ὅσον καὶ κοινὰ στοὺς ἀνθρώπους (kollektive) περιεχόμενα. Τὰ τελευταῖα εἶναι ἔμφυτες προδιαθέσεις τρόπων ἐνεργείας καὶ ἀντιδράσεως τῆς ψυχῆς (κατὰ τὸν ἀμερικανικὸ Behaviorismus, «patterns of behaviour»⁴, ποὺ ἀπὸ τὸν Γιούνγκ ὀνομάζονται «ἀρχέτυποι». Αὐτοί, ἐνεργοποιούμενοι, ὀδηγοῦν ἐνστικτωδῶς σὲ τυπικὸς τρόπους συμπεριφορᾶς, ποὺ ἀποβλέπουν στὴν πραγμάτωσι ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ συναρτήσεων καὶ στὴν ἱκανοποίησι θεμελιωδῶν ὑπαρξιακῶν ἀναγκῶν. Οἱ προδιαθέσεις αὐτές, — ποὺ εἴτε ἀνήκουν ὄντογενετικῶς στὴν αὐθεντικὴ ἀνθρωπίνη φύσι, εἴτε ἔχουν δημιουργηθῆ φυλογενετικῶς μὲ τὶς (διὰ τοῦ φλοιοῦ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ βιολογικοῦ γενοτύπου καὶ γενετικοῦ κώδικος, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερον) κληρονομικῶς μεταδιδόμενες ἐμπειρίες τῆς μακροαἰῶνος σειρᾶς τῶν προγόνων—, ὀνομάσθησαν ἀπὸ τὸν Jung «ἀρχέτυποι», διότι βρῖσκουν τρόπο νὰ μεταφερθοῦν ἀπὸ τὴ σφαῖρα τοῦ ἀσυνείδητου στό πεδίο τῆς συνειδήσεως μὲ πανάρχαιες καὶ διατηρούμενες στὴν ἀσυνείδητη μνήμη τυπικὲς μορφές, φιγοῦρες καὶ σύμβολα, ποὺ ἐξωτερικεύονται στὰ ὄνειρα, στὰ ὁράματα, στὶς συλλήψεις τῆς φαντασίας καὶ ἐμφυλώνουν τοὺς μύθους, τοὺς θρύλους, τὶς τέχνες, τοὺς πολιτισμοὺς καὶ τὶς θρησκείες τῶν λαῶν. Τέτοιοι «ἀρχέτυποι» ἐκφράζονται λ. χ. μὲ τὶς λέξεις Πατέρας, Μητέρα, Παιδί, Τίος, Θυγατέρα, Φίλος, Anima, Animus, Πολεμιστής, Ἄρχων, Ἡγέτης τῆς φυλῆς καὶ τοῦ ἔ-

tut Zürich, 1955. Erinnerungen, Träume, Gedanken von C. G. Jung aufgezeichnet und herausgegeben von Aniela Jaffé, 6η ἐκδ., Walter - Verlag Olten 1971. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Γιούνγκ Κάρολος, Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία τόμ. 4, Ἀθήναι, 1964, στ. 522-524.

2. Πρβλ. Die Psychologie des 20. Jahrhunderts, Kindler Verlag, τόμ. 2. Zürich 1976, σσ. 707 ἐξ. καὶ 995 ἐξ. I. Caruso, Psychoanalyse und Synthese der Existenz, 1952. M. Robert, La révolution psychoanalytique, Paris 1964. D. Riesman, Freud und die Psychoanalyse, 1965. Ψυχίατρον, Ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ Freud, περ. ἁ' Ἀκτίνες, ἔτος 1939, σσ. 19-20. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἀθήναι, 1950, σσ. 15-17. Τοῦ Ἰδίου, Μαθήματα Κατηχητικῆς ἢ Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς, ἐν Ἀθήναις 1991, σσ. 371-373.

3. Alfred Adler, Menschenkenntnis (Ἀνθρωπογνωσία), μετάφρ. Γεωργίου Ν. Παλαιολόγου, Ἀθήναι 1948. H. Orgler, Alfred Adler, der Mann und sein Werk, 1956. R. Dreikurs, Grundbegriffe der Individualpsychologie, 1969.

4. Πρβλ. C. L. Hull, Principles of Behavior, New York 1943.

θνους, 'Ιερεύς, Σωτήρ, Θεός κ.λπ. "Όπως λοιπόν οι «ἀρχέτυποι» Πατέρας, Μητέρα, Παιδί, Τίος, Θυγατέρα δείχνουν ότι ή ανθρώπινη ύπαρξις όρμεμφύτως συνάπτει συγγενικές σχέσεις· όπως οι «ἀρχέτυποι» Anima για τον άνδρα και Animus για τη γυναίκα όδηγούν στην άμοιβαία έλλξι των δύο φύλων και στην άναζητησι από μέν τον άνδρα του «αιώνιου θήλεος». από δέ τη γυναίκα του «αιώνιου άρρενος»· όπως οι «ἀρχέτυποι» Πατριδα, 'Ηγέτης, "Αρχων, Πολεμιστής δείχνουν ότι το πανανθρώπινο συλλογικό άσυνείδητο ώθει τον άνθρωπο προς συνειδητή ένταξι σε φυλετικές, λαοψυχολογικές, έθνικές και πολιτικές σχέσεις· κατά παρόμοιον τρόπο οι «ἀρχέτυποι» 'Ιερεύς, Σωτήρ, Θεός άναφέρονται στις έμφυτες θρησκευτικές και λατρευτικές τάσεις και ανάγκες⁵.

Κατά τον Γιούγκ, το ανθρώπινο άσυνείδητο έχει ζωτικότητα, ισχύ, δυναμισμό, διότι έχει ποικίλο περιεχόμενο. Μέσα σ' αυτό έμφωλεύουν οι άρχέτυποι ιδανικοί πόθοι, τὰ άξιολογικά αίτήματα, οι εύγενείς τάσεις της ανθρώπινης φυλής, τὰ ανθρώπινα ιδεώδη και ιδανικά. Στο άσυνείδητο έδρεύουν ή έμπνευσις του ποιητού, ή δημιουργικότης του καλλιτέχνου, ή διαίσθησις του φιλοσόφου και οι τάσεις της ανθρώπινης ψυχής, που υπερβαίνουν τον λόγο και ένοποιούνται από ένα κοινό στοιχείο. Αυτό είναι ό βαθύς πόθος, ό νόστος μιās εύτυχίας, που έχει χαθή για τον άνθρωπο στο παρελθόν. 'Η νοσταλγία για την επανεύρεσι του «χαμένου παραδείσου» ίκανοποιείται μόνον από τη Θρησκεία, που συνενώνει και ενεργοποιεί συνειδητώς τους «ἀρχετύπους». Χωρίς τη συνειδητή αυτή ενεργοποίησί τους υπό την συντονιστική ώθησι της θρησκευτικής ζωής, δέν είναι δυνατόν να πραγματώσωμε τη διαδικασία πορείας προς την

Individuation, την πηδαλιούχησι της πλεύσεως προς την Individualität (Individuality), προς την Subjektivität (Subjectivity), προς το Selbst, προς τον αυθεντικόν έαυτόν μας, προς την αυτοανεύρεσι και αυτοπραγμάτωσι, προς την πληρότητα και τελειότητα της ούσίας μας, προς την ώρίμανσι της άτομικότητός μας, προς την πραγμάτωσι του νοήματος της ύπάρξεώς μας, προς την ενεργοποίησι του προσώπου, που στρέφει το 'Εγώ προς το Σϋ του Θεού και του συνανθρώπου ή προς το 'Ημεις της έθνικής συνειδήσεως και των συμπατριωτών. 'Η έπίσχεσις και παρακώλυσις της πορείας και της πηδαλιούχίσεως αυτής προς ενεργοποίησι και άξιοποίησι των «ἀρχετύπων» όδηγει, κατά τον Jung, στις ψυχονευρώσεις. Και κανείς δέν θεραπεύεται από αυτές, εάν δέν άρη την έπίσχεσι και παρακώλυσι αυτή. 'Η συρρίκνωσις λοιπόν ή ή νέκρωσις της θρησκευτικής συνειδήσεως, γεγονός που σημαίνει άρησι θεοσδότου «ἀρχετύπου» της ψυχής, εισάγει σε μιὰ διαδικασία ύπαρξιακού έκφυλισμού και άνοίγει το δρόμο προς την ψυχονεύρωσι, προς την άλλοτρίωσι, προς την άνεσιτιότητα, προς το ύπαρξιακό ξερίζωμα, προς την άποξένωσι από τον αυθεντικό και άληθινό έαυτό μας, προς το άνικανοποίητο κενό της μοναξιās, προς το ναυάγιο της ολοκληρώσεως της προσωπικότητός μας⁶.

'Επομένως, κατά τον Γιούγκ, είναι τόσον συνυφασμένη με την ψυχή ή ροπή της προς το θείο και την αιωνιότητα, ώστε, ως πιστοποιεί ή πλουσία ψυχιατρική έμπειρία του, ή κυρία αίτία της νευρώσεως των ένηλίκων είναι ή έλλειψις θρησκευτικότητος έν γενει και ιδίως ή εκ της συνειδήσεως άπώθησις της ιδέας της άθανασίας. «'Από όλους τους άσθενείς πελάτες μου, λέγει, όσοι υπερέβησαν τη μέση ήλικία, δηλαδή το 350 έτος, δέν ύπάρχει ούτε ένας, του όποιου

5. C. G. Jung, Über die Archetypen des kollektiven Unbewussten, Eranos - Jahrbuch 1934. Το 5 ίδίου, Über die Psychologie des Unbewussten, 1948. J. Jacobi, Komplex, Archetypus, Symbol in der Psychologie C. G. Jungs, Zürich 1957.

6. C. G. Jung, Die Beziehungen zwischen dem Ich und dem Unbewussten, Zürich 1966. J. Jacobi, Der Weg zur Individuation, 1965. J. Goldbrunner, Individuation, 1966.

τὸ τελικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς θρησκευτικῆς του διαθέσεως. Ναι, ὁ καθένας στὸ τέλος νοσεῖ, ἐπειδὴ ἔχει χάσει ἐκεῖνο, τὸ ὑποῖο ζωτικὲς θρησκείες σὲ κάθε ἐποχὴ ἔδιναν στοὺς πιστοὺς των, καὶ κανένας δὲν ἔχει πρῶγματι ἰαθῆ, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ ἐκ νέου τὴ θρησκευτικότητά του»⁷. Εἰδικώτερον δὲ γιὰ τὴν σημασία, τὴν ὁποία ἔχει γιὰ τὴν ψυχικὴ ὑγεία ἢ πίστις στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, γράφει τὰ ἐξῆς: «Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ ἰατρικὴ μου συνείδησις ἔχει νὰ πῆ κάτι οὐσιώδες. Παρατήρησα δηλαδή, ὅτι ἐν γένει βίος, πού κατευθύνεται πρὸς κάποιον σκοπὸ, εἶναι καλύτερος, πλουσιώτερος, ὑγιέστερος παρὰ ἡ ζωὴ χωρὶς σκοπὸ... Ὡς ἰατρὸς ἔχω πεισθῆ, ὅτι, τρόπον τινά, εἶναι ὑγιεινότερο νὰ βλέπῃ κανεὶς στὸν θάνατο κάποιον σκοπὸ, πρὸς τὸν ὁποῖο θὰ ὀφείλε νὰ τείνῃ, καὶ ὅτι ἡ ἐναντίωσις πρὸς αὐτὸν ἀντιθέτως εἶναι κάτι ἀνθυγιεινὸ καὶ ἀνώμαλο, ἐπειδὴ ἀφαρπάζει ἀπὸ τὸ δεύτερο ἡμῖς τῆς ζωῆς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Γι' αὐτό, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ψυχικῆς ὑγείας, βρίσκω ἄκρως λογικὲς ὅλες τὶς θρησκείες, πού θέτουν κάποιον σκοπὸ πέραν τοῦ γῆϊνου βίου. Ἄν κατοικῶ κάποιον σπίτι, γιὰ τὸ ὁποῖο γνωρίζω, ὅτι καταρρέει πάνω στὸ κεφάλι μου τὶς προσεχεῖς... ἡμέρες, παραβλάπτονται ἀπὸ τὴ σκέψιν αὐτὴ ὅλες οἱ ζωϊκὲς μου λειτουργίαι· ἀλλ' ἂν ἀντιθέτως συναισθάνωμαι τὸν ἑαυτό μου ἀσφαλῆ, ἢ μπορῶ νὰ ζῶ μέσα σ' αὐτὸ ἀνέτως καὶ ὁμαλῶς. Ὡστε, ἀπὸ ψυχιατρικὴ ἄποψιν, θὰ ἦταν καλόν, ἂν θὰ ἢμπορούσαμε νὰ σκεπτόμεθα, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι μόνον κάποια μετάβασις, κάποιον μέρος ἀγνώστου μεγάλης καὶ μακροῦς βιοτικῆς λειτουργίας. Καίτοι οἱ ἀπείρως

πλείστοι ἄνθρωποι οὐδόλως γνωρίζουν, πρὸς ποῖον σκοπὸ εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὸ σῶμα τὸ μαγειρικὸ ἀλάτι, ὅμως ὅλοι τὸ ζητοῦν ἀπὸ ἐνστικτώδη ἀνάγκη. Τὸ ἴδιο δὲ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ψυχικὰ πράγματα. Οἱ ἀπείρως πλείστοι ἄνθρωποι ἀνεκαθεν συναισθάνθησαν τὴν ἀνάγκη τῆς ἀθανασίας. Ὡστε παρέχοντες τὰ ἀσφαλῆ αὐτὰ πορίσματα, πού συνάγονται ἀπὸ τὴν ἱατρικὴ μας πείρα, βρισκόμαστε ὄχι ἐκτός, ἀλλὰ στὸ μέσο τῆς λεωφόρου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου...»⁸. Γι' αὐτὸ ὁ Γιούνγκ πρὸς τὶς ἑκατοντάδες τῶν νευρωτικῶν, πού ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκουμένην κατέφευγαν σ' αὐτόν γιὰ νὰ θεραπευθοῦν, ἔλεγε τὰ ἐξῆς: «Ἡ περὶ τοῦ Θεοῦ εἰκόν σας ἢ ἡ ἰδέα σας γιὰ τὴν ἀθανασία εἶναι ἀτροφικὴ, ἐπομένως κατὰ κάποιον τρόπο εἶναι ἔξαλλη ἢ θεραπευτικὴ λειτουργία τῆς ψυχῆς σας. Λογικώτερο καὶ βαθύτερο, παρ' ὅσον θὰ ἐσκεπτόμεθα ἡμεῖς, εἶναι τὸ παλαιὸ φάρμακο ἀθανασίας»⁹.

* * *

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας» θὰ ὀλοκληρώσωμε τὴν μικρὴ αὐτὴ ἀναφορὰ μας στὸν Γιούνγκ, παρουσιάζοντες τόσον τὴ συμβολὴν τοῦ στὴν ἀποδυναμώσει τοῦ μονομεροῦς Φροῦντισμοῦ, ὅσον καὶ μερικὰ θετικὰ ἢ καὶ πολὺ ἀρνητικὰ σημεῖα τῆς στάσεώς του ἐναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

ΕΤΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

8. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Γιούνγκ Κάρλος..., στ. 523.

9. Σπ. Κελλιάφα, Τὸ περὶ ψυχῆς πρόβλημα, Ἀθῆναι 1958, σ. 67.

7. C. G. Jung, Die Beziehungen der Psychotherapie zur Seelsorge, 1932, σ. 12.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ κ. ΑΛΕΞΙΟΥ Β' ΕΙΣ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κ. Ἀλέξιος ὁ Β' ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν δι' ἀεροσκάφους τῆς Ἀεροφλότ τὴν Παρασκευὴν, 12ην Ἀπριλίου, προερχόμενος ἐκ Μόσχας, πρὸς πραγματοποίησιν ἐπισήμου ἐπισκέψεως πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κύριον κύριον Δημήτριον καὶ τὴν Μητέρα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα συνώδευον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σμολένσκ καὶ Καλλινίγκραντ κ. Κύριλλος, Πρόεδρος τοῦ τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κοστρόμα καὶ Γάλιτς κ. Ἀλέξανδρος ὡς καὶ ἕτερα στελέχη, κληρικά καὶ λαϊκά, τῆς Ἐκκλησίας Μόσχας.

Τὸν Μακαριώτατον καὶ τὴν τιμίαν συνοδείαν αὐτοῦ ὑπεδέχθη ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ἐπίσημος Ἀντιπροσωπεία τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης εἰς ὑποδοχὴν προσήλθε καὶ ὁ ἐν τῇ Πόλει Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑνώσεως τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν Ἐντιμ. κ. GENNADI PAVLUSIN.

Μετ' ὀλιγόλεπτον ἀνάπαυσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἐπισήμων, εὐγενῶς διατεθεῖση ὑπὸ τῆς Νομαρχίας, ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ προσήλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ὑποδοχὴ, καὶ κρουσμένων τῶν κωδῶνων εἰσῆλθεν ὁ Μακαριώτατος εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν καὶ προέστη ἐν αὐτῷ ἐπισήμου Δοξολογίας, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας ὠδηγήθη εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Θρόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου, ἔνθα ἀνέμενον αὐτὸν ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, περιστοιχομένη ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου.

Μετὰ τὰς ἐκατέρωθεν συστάσεις καὶ τοὺς ἀνταλλαγέντας λόγους, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρωσσίας καὶ οἱ συνοδοὶ αὐτοῦ ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Πατριαρχείων καὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὸ ὡς κατάλυμα αὐτῶν ὀρισθὲν Ξενοδοχεῖον.

Τὴν πρώτην τοῦ Σαββάτου, 13ης Ἀπριλίου, διεξήχθησαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις αἱ προδλεπόμεναι ἐπίσημοι ἐκκλησιαστικαὶ συνομιλίαι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος.

Τὸ ἀπόγευμα ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐπεσκέφθη διά-

φορα ἀξιοθέατα καὶ προσεκύνησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μοσχὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, ἔνθα ἐτέλεσεν Τρισάγιον ἐπὶ τῶν τάφων τῶν αἰδίδιμων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

Αὐθημερὸν ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐδέχθη, κατὰ τὸ ἔθος, ἐν τῷ κατάλυματι αὐτῆς τὴν ἀντεπίσκεψιν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, 14ην τ.μ., ἐτελέσθη ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐν βαθείᾳ κατανύξει καὶ ἐν ἐκκλησιαστικῇ τάξει καὶ μεγαλοπρεπεῖα, ἡ Θεία Λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποίαν συνελειτούργησαν ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, καὶ ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κ. Ἀλέξιος ὁ Β', μεθ' Ἱεραρχῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὴν Θεῖαν ταύτην Λειτουργίαν παρέστησαν πλείστοι προσκυνηταὶ ἐξ Ἑλλάδος, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρχοντα Μέγαν Λογοθέτην καὶ Μέγαν Εὐεργέτην τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Παναγιώτην Ἀγγελόπουλον, καὶ οἱ ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος κ. Ἐλευθέριος Δανέλλης καὶ τῆς Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν κ. GENNADI PAVLUSIN.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς πανηγυρικῆς ταύτης Θείας Λειτουργίας καὶ ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσεφώνησε τὸν φιλοξενούμενον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Πατριάρχην διὰ τῆς ἀκολουθου προσαλατιᾶς:

«Μακαριώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας κύριε Ἀλέξιε,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐλεηθεῖσα παρὰ Θεοῦ —μόνη αὐτὴ ἐκ τῶν λοιπῶν τῆς ἀρχαίας πενταρχίας Πατριαρχικῶν Θρόνων — ὅπως ἴδῃ, κατὰ τὴν ροὴν τῶν αἰῶνων νὰ ἀναπτύσσονται καὶ νὰ ἀννηῶνται, διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς εὐλογιῶν, ἐκκλησιαστικαὶ ἐπαρχίαι τῆς ἀμέσου τε καὶ μὴ αὐτῆς δικαιοδοσίας εἰς Θυγατέρας καὶ Ἀδελφὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ἀείποτε ἐθεώρησε καὶ ἐξετίμησε τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν οὐχὶ ὡς πτώχυνον ἢ κατακερματισμὸν τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τοῦναν-

τιον ὡς εὐλογημένην ἀνθηφορίαν τοῦ ὄν «ἐν δάκρυσιν ἔσπειρεν» Ἀποστολικῷ λόγῳ, διὸ καὶ «ἐν ἀγαλλιάσει ἐθέρισεν» ἐν συνεχείᾳ τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος, ἐφ' ὅσον οὗτοι θεοφιλῶς ἐβλάστησαν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν οὕτωσι ἀνακνυσῶν κατὰ τόπους Ἀγιοτάτων Ἀυτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Καὶ δὲν ἦτο ἀσφαλῶς δυνατὸν ἵνα γένηται καὶ ἄλλως, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, οὕσα αὐτὸ τοῦτο τὸ Σῶμα τοῦ Θεανθρώπου, ἀκολουθεῖ καὶ ἐν τούτῳ τοὺς νόμους τοῦ Ἐὐχαριστιακοῦ Ἄρτου, ὅστις «μεριζόμενος οὐ διαιρεῖται» καὶ «ἐσθιόμενος μηδὲποτε δαπανᾷται».

Ἐν τῷ συστήματι, λοιπόν, τῶν κανονικῶς ἐκ τῶν μητρικῶν κόλπῳν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως προελθουσῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀνεκαθεν ἡ Ἀγιοτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἀπῆλθεν ἰδιαιτέρας τιμῆς καὶ ἀγάπης, ὅχι μόνον διὰ τὸ πολυάνθρωπον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐξ ἄλλων φυσικῶν καὶ ἱστορικῶν λόγων ἐξέχοντα χαρακτηριστικὰ τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ, ὅστις ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορικῇ σκηνῇ κατώρθωσε νὰ ἀποσπάσῃ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν πάντων, ὅχι μόνον διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ πνευματικῶν κατορθωμάτων του, ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ διὰ τῶν πολλαπλῶν δεινοπαθημάτων καὶ περιπετειῶν του.

Εὐλόγος, ὄθεν, τυγχάνει, Ἀδελφὲ περιπόθητε, ἡ εἰλικρινῆς χαρὰ καὶ ἐν Χριστῷ ἐγκαύχησις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας, ὑποδεχομένης σήμερον τὸ πρῶτον τὸν νεοσιτὶ ἐκλεγέντα νέον Προκαθήμενον τῆς κατὰ Ρωσσίαν Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἄνδρα μεμαρτυρημένης πίστεως καὶ εὐσεβείας, σιερρᾶς δὲ ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς αἰωνοβίους καὶ καθηγιασμένους τῆς Ὁρθοδοξίας θεομούς.

Ἡ ἐπίσκεψις ὑμῶν αὕτη παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ πάντων τῶν συγκροτούντων τὴν ἐν τούτῳ τιμίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος συνοδείαν, ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς νέον εὐλογημένον ὄροσημον εἰς τὰς ἱστορικὰς τῶν δύο ἀδελφῶν ἡμῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις.

Τὸ γεγονός δι' οὗ ἡ ἐπίσημος αὕτη τῆς Ὑμετέρας φίλης Μακαριότητος ἐπίσκεψις πραγματοποιεῖται ἐν περιόδῳ ἐξόχως ἱστορικῆς καμπῆς διὰ τὰς τύχας τοῦ ἀδελφοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ, προσδίδει εἰς τὴν συνάντησιν ἡμῶν ταύτην ἔτι μεγαλύτεραν σημασίαν καὶ ἱερότητα. Διότι ὑπερβαίνουσα αὕτη τὸ ἀπλοῦν ἀδελφικὸν καθήκον ἐθιμοτυπικῆς ἀβρότητας, προσλαμβάνει χαρακτηριστὰ ἐπισημὸν ὁ μ ο λ ο γ ῖ α ς ὅτι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀδιαίρετον καὶ ἀμώμητον Ὁρθόδοξον

Πίστιν, ὑποχρεούμεθα ἀκριβῶς ἐκ ταύτης νὰ παραμένωμεν πάντοτε βαθέως ἀλληλέγγυοι πρὸς ἀλλήλους καὶ εἰς πᾶσαν μορφήν ἐμπράκτου μαρτυρίας αὐτῆς. Ἡ δὲ τοιαύτη βαθεῖα ἡμῶν ἐν πᾶσιν ἀδελφικῇ ἀλληλεγγύῃ ἐπιβάλλεται οὐχὶ μόνον ἵνα ὁ κόσμος ἴδῃ καὶ πιστεύσῃ, ἀλλὰ καὶ ἵνα δοξάζηται δι' ἡμῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ Ὄνομα τοῦ Ὑψίστου ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

Ἡ σημερινὴ μεγάλη ἡμέρα τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα, περίοδος τῆς ἀναστασίμου χαρᾶς διὰ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ἔχουσα κεντρικὸν αὐτῆς γεγονός τὴν Ψηλάφησιν τοῦ Ἀνασιάντου Κυρίου παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, γέμει καὶ δι' ἡμᾶς, Ἀδελφὲ τιμιώτατε, ἱεροῦ συμβολισμοῦ καὶ ἀναλόγου διδαχῆς. Ἄς ἐμβαθύνωμεν, λοιπόν, ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἀποστολικῆς Ψηλάφησης.

Ἡ Ψηλάφησης, οὐχὶ ὡς ἐκδήλωσις ἀμφιβολίας καὶ ἀμφισβήτησεως, ἀλλ' ἀντιθέτως ὡς δῆρα πληρεστέρας κοινωνίας καὶ ἀμεσώτερας ἐπαφῆς, τιμῆ, σέβεται καὶ θάλλει τὴν σ ω μ α τ ι κ ὀ τ η τ α τοῦ ἄλλου, διὸ καὶ μαρτυρεῖ πρωτίστως τὴν κενωτικὴν διάθεσιν καὶ τὸ ἀληθὲς βεληνεκὲς τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία δὲν καταδέχεται τὸ ψεῦδος τοῦ ἰδεαλισμοῦ, ἀλλὰ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παρακλονθεῖ μέχρι τελευταίας ἐσχατίας τοῦ π ρ α γ μ α τ ι κ ο ὕ, μετὰ δέους, ὡς ἐκ τῆς ἱερότητος τοῦ προσδίδει εἰς πάντα ὁ κοινὸς χαρακτήρ τῆς κ τ ι σ τ ὀ τ η τ ο ς.

Ὅθεν, καλούμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ ψηλαφήσωμεν ἀλλήλους, ὑπὸ τὸ φῶς καὶ ἐν τῇ πασχάλῳ κατανύξει τῆς Ἀναστάσεως, ὥστε, ὡς Ἐκκλησίαι θυμαῖμοι νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἱστορικὴν φυσιογνωμίαν ἀλλήλων, ὅχι μόνον ἐν δόξῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀτιμίᾳ. Ὅχι μόνον ἐν δυνάμει, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀσθενείᾳ. Ὅχι μόνον ἐν τῷ φωτί, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ σκότει, ἀντινομίας αἴτινες γεννῶνται ἀφεύκτως κατὰ τὴν πάλην ἡμῶν «πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ἐφ. 6,12).

Ἀναγνωρίζοντες τὴν ἱστορικὴν πορείαν ἀλλήλων ὡς κενωτικὴν κίνησιν πρὸς τὸν κόσμον καὶ ὑπὲρ τοῦ κόσμου, θὰ κατανοήσωμεν ἴσως καλύτερον καὶ τὰ ἀναπόφευκτα ἐκ τῆς τοιαύτης κενώσεως τραύματα καὶ τὰς πληγὰς, αἱ ὁποῖα ἐνίοτε ἀπειλοῦν νὰ ἀλλοιώσωσιν τὸ ἀληθὲς πρόσωπον καὶ τὸ ἄφθιτον κάλλος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Νύμφης τοῦ Ἀρνίου μὴ ἐχούσης «σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων» (Ἐφεσ. 5,27).

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε νὰ πωρωθῇ ἀφ' ἐνὸς ὡς ἐγκόσμιον Κράτος καὶ

Καθίδρυμα, ανταγωνιζομένη τὸν Ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου, δι' ὧν καὶ ἐκεῖνος μειόχεται ὄπλων καὶ μέσων, ἀλλὰ καὶ οὔτε, ἀφ' ἐτέρου, νὰ ἐκφυλισθῇ ἐξανειμιζομένη εἰς στείρον φιλοσοφικὸν σύστημα, ὑποχρεοῦται αὕτη νὰ σαρκῶται συνεχῶς ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἡ προφητικὴ μαρτυρία τοῦ Θ ε α ν δ ρ ι κ ο ὕ μ υ σ τ η ρ ί ο υ, τὸ ὁποῖον καὶ διὰ ὁμιλῆ παραμένει ἀνέκφραστον, καὶ διὰ σιωπᾶ εἶναι περισσότερον εὐγλωττον ἀπὸ πάντα λόγον, καὶ δρασιμώτερον ἀπὸ πᾶσαν προᾶξιν.

Ὅθεν διαθέτοντες οἱ Ὁρθόδοξοι οἰκοθεν, ἤτοι ἐκ τῆς κοινῆς ἡμῶν Πίστεως καὶ Εὐδοθείας, τὰ τοιαῦτα πνευματικὰ κριτήρια πρὸς νηφαλίαν ἐκτίμησιν τῶν δεδομένων πάσης ἱστορικῆς στιγμῆς, εἶμεθα ἀσφαλῶς ἔτοιμοι, «πνευματικὰ πνευματικοῖς συγκροίνοντες», ὄχι μόνον λάθη νὰ ἀναγνωρίζωμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ἀνάλογα πταίσματα νὰ ἐπανορθώσωμεν «συγχωροῦντες πάντα τῇ Ἀναστάσει».

Αἱ σημερινὰ πολιτικο - κοινωνικὰ ἀνακατατάξεις εἰς τὸν εὐρύτερον χῶρον τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης θέτουν ἀσφαλῶς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀδελφὴν κατὰ Ρωσίδα Ἐκκλησίαν πρὸ τεραστίων προβλημάτων, ἅτινα ὄχι μόνον δὲν ἀγνοοῦμεν ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ παρακολουθοῦμεν ἀγρύπνως μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, συμπαραισταμένοι ἠθικῶς δι' ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων καὶ διὰ προσερχῆς ἐνθέριμον καὶ ἀδιαλείπτου. Ὡσαύτως, ὅμως, δέον νὰ σημειώσωμεν, ὅτι εὐτυχῶς αἱ ἐν λόγῳ δυσχέρειαι ἀποτελοῦν ἐπίσης καὶ ὡς τόσας εὐλογημένας ἐγκαταστάσεις τοῦ νὰ ἀποβῇ ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξία παράγων ἀννθρώσεως καὶ καθαγιασμοῦ ὅλων τῶν συντελουμένων ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῇ περιοχῇ ἀλλαγῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, ὅπερ θὰ εἶναι καὶ μία ἀκόμη ἐπιβεβαίωσις οὐχὶ μόνον τοῦ μ ε τ α μ ο ρ φ ω τ ι κ ο ὕ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὕ π ε ρ ε θ ν ι κ ο ὕ χαρακτήρος τῆς Ὁρθοδοξίας, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀκριβῶς καὶ κατορθώσαμεν, τόσοι λαοί, νὰ συναποτελέσωμεν μίαν ἀδιάσπαστον οἰκογένειαν, παρὰ τοὺς φυλετικο - πολιτικοὺς παράγοντας, οἵτινες κατ' ἐπανάληψιν κατέστησαν τὴν παρθόδοξον ἐνότητα καὶ συνεργασίαν ἀρκούντως προβληματικήν.

Ἐν ἐγνωμοσύνη πάντως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εὐλικρινεῖ χαρᾶ διεισιτιάσαμεν κατὰ τὴν ἐδλογημένην πρὸ τετραετίας περίπου ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ὅτι, διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀπαραιτήτων ἐλευθεριῶν αὐτῆς, ἠνοιχθήσαν καὶ αὐθις ἄπειροι δυνατοῖτες ὅπως ἀσκήσῃ αὕτη ἐφ' ὅλων τῶν τομῶν τῆς ἀτομι-

κῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς ἐν τῇ πολυεθνικῇ Σοβιετικῇ κοινωνίᾳ τὸ θεοφιλὲς καὶ ψυχροσώτηριον αὐτῆς ἔργον, εἰς δόξαν Θεοῦ. Εἶναι δὲ ὄντως ἀξιεπίαινος ἡ καταβαλλομένη ἐργώδης καὶ φιλότιμος προσπάθεια ὅπως ἀνταποκριθῇ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας εἰς τὰς πολλαπλὰς ἀνάγκας τῆς παρούσης ἱστορικῆς ὥρας, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἐπαγρύπνησις αὐτῆς πρὸς περιφρούρησιν τῶν ἀπαρραγμάτων δικαίων τοῦ Ὁρθόδοξου Ρωσικοῦ Λαοῦ ἔναντι τῆς ἐκ τῆς πολιτικῆς συγκυρίας ἀφρυνισθείσης, ὡς μὴ ὄφελεν, ἐκ νέου ἐπιβουλῆς τῶν αὐτόθι Ὀδνιτῶν, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ ὀφειλετικῶς ἐξανέστημεν πάντες οἱ Ὁρθόδοξοι, κηρυχθέντες ἀλληλέγγυοι εἰς τὸν ἐν προκειμένῳ τίμιον Ὑμῶν ἀγῶνα. Ἡ τοιαύτη, ἄλλωστε, συμπαραστάσις πάντων ἡμῶν ἀποτελεῖ μίαν εἰσέτι ἐκδήλωσιν τῆς αὐτονοήτου, ὡς εἴπομεν, ἀλληλεγγύης, τὴν ὁποῖαν ὀφείλομεν ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι πρὸς ἀλλήλους ἐν παντί, ἐξαιρέτως δὲ καὶ κατὰ τοὺς συγχρόνους διμερεῖς, ἢ τὸν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν διεξαγόμενον, Θεολογικὸν Διαλόγον, εἰς τοὺς ὁποίους τότε μόνον ἀληθῶς διακονοῦμεν τὴν παγκριστιανικὴν ἐνότητα ἐν ἀκαταγνώστῳ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, διὰ εἰς τοὺς ἑτεροδόξους ἀδελφοὺς ἡμῶν προβάλλωμεν ἀκεραίαν, ὑπερεθνικὴν καὶ ἀκαινοτόμητον τὴν ἐνιαίαν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ψηλαφήσαντες, λοιπόν, Ἀδελφὲ πολυφίλητε, διὰ τῶν ὡς ἄνω τὴν φυσιογνωμίαν ἀμοιτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν διὰ τῶν αἰώνων, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰ κυρίαρχα στοιχεῖα τοῦ παρόντος, καλούμεθα, τὸν Ἀπόστολον Θωμᾶν μιμούμενοι, νὰ ἀνακράξωμεν πρὸς ἀλλήλους ἐν κατανύξει: «Ὁ ἀδελφὸς καὶ ὁ Θεὸς μου, δόξα σοι». Ἀλλὰ τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους φθεγγόμενοι οὐδόλως ἀσφαλῶς ἐννοοῦμεν ἢ ἐπιζητοῦμεν τὴν δόξαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὴν ἥς καταξιούμεθα δόξαν ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι ἡμᾶς Χριστῷ, τῷ πατήσαντι θανάτῳ τὸν θάνατον.

Αὐτῷ Μόνῳ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμή».

(Συνεχίζεται)!

(Ἐκ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου)

Μιχαὴλ Γαλανοῦ (†)
« Β Ι Ο Ι Α Γ Ι Ω Ν »

Κυκλοφοροῦν καὶ οἱ δώδεκα τόμοι ἀπὸ τὸ μνημειῶδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀληθινὸ θησαύρισμα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδόση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΟΥΝΙΑΣ

1. Η «Ο υ ν ί α» αξιολογήθηκε πάντοτε ως μία απαράδεκτη ένωτική πολιτική, την οποία προώθησε ο παπικός Θρόνος από τον 15ο κυρίως αιώνα με στόχο την προσάρτηση στη Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία των έμπεριστάτων μελών της Όρθοδόξου Έκκλησίας και των άλλων Αρχαίων Ανατολικών Έκκλησιών (Νεστοριανικής, Συροιακωβιτικής, Κοπτικής, Μαρωνιτικής και Άρμενικής). Η μέθοδος της Ούνιας στηρίχθηκε στη διατήρηση από τους ανατολικούς χριστιανούς όλων των ιδιαίτερων στοιχείων της λειτουργικής, της διοικητικής και της θεολογικής τους παραδόσεως υπό τον όρο της υπαγωγής τους στην εκκλησιαστική αυθεντία του Πάπα Ρώμης. Έφαρμόστηκε αρχικά από τον 12ο ήδη αιώνα στα φραγκικά κρατίδια της Ανατολής, τα οποία δημιουργήθηκαν κατά τις σταυροφορίες, αλλά συστηματοποιήθηκε σταδιακά στα πλαίσια ενός ευρύτερου προγραμματισμού προπαγάνδας. Η ένωτική σύνοδος Φερράρας - Φλωρεντίας (1438-1439) αξιοποίησε τη σχετική έμπειρία από τη δράση των διαφόρων μοναστικών ταγμάτων της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας στην Ανατολή και εισήγαγε τη μέθοδο της «Ούνιας» ως τρόπο αποκαταστάσεως της ένότητας της Έκκλησίας.

Η άποτυχία της συνόδου για την αποκατάσταση της κοινωνίας των Έκκλησιών Ανατολής και Δύσεως δέν έξουδετέρωσε και τό περιεχόμενο των αποφάσεών της, οι οποίες ενεργοποιήθηκαν στους ορθόδοξους λαούς και στους άλλους χριστιανούς της Ανατολής από τα μέσα κυρίως του 16ου αιώνα με άναμφισβήτητες τοπικές επιτυχίες στην Πολωνία, τη Λιθουανία, την Ουκρανία, την Αίγυπτο, τη Συρία, τη Μεσοποταμία και τις Ινδίες. Η έντυπωσιακή ανάπτυξη της ουνιτικής προπαγάνδας συνδέθηκε άφ' ενός μέν με τη χαλάρωση της πάλης Μεταρρυθμίσεως και Αντιμεταρρυθμίσεως στη Δύση, άφ' έτέρου δέ με την πλήρη κατάρρευση του χριστιανικού πολιτικού πλαισίου στην Ανατολή από την επέκταση του Όθωμανικού Κράτους. Η δξύτατη σύγκρουση του Πολωνο-λιθουανικού βασιλείου προς την Όρθόδοξη Ρωσία, ή ύποταγή στον τουρκικό ζυγό όλων σχεδόν των άλλων χριστιανών της Ανατολής, ή έντυπωσιακή ανάπτυξη του ρεύματος της άποικιοκρατίας στις χώρες της Δ. Εύρώπης και οι εύνόητες οικονομικές προεκτάσεις άνοιξαν νέες προοπτικές προπαγάνδας στον διεσπασμένο πλέον χριστιανικό κόσμο της Δύσεως, ο οποίος ά-

ναζητούσε επιτυχίες στην Ανατολή για να τροφοδοτήσει τον θρησκευτικό ανταγωνισμό του στη Δύση.

Η Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία έπωφελήθηκε από την ύλική και την ήθική ύποστήριξη των ρωμαιοκαθολικών κρατών της Εύρώπης (Ίσπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Αύστρια, Πολωνία κ.ά.) άφ' ενός μέν για να προωθήσει την ουνιτική προπαγάνδα στους έμπεριστάτους χριστιανικούς λαούς της Ανατολής, άφ' έτέρου δέ για την ανάπτυξη της ιεραποστολής στους μη χριστιανικούς λαούς των άποικιών. Η σύγκρουση του Πολωνο-λιθουανικού κράτους προς τη Ρωσία κατά τους 16ο και 17ο αιώνες προσέλαβε τον χαρακτήρα και ομολογιακής αντιπαραθέσεως, ή δέ Πολωνία επέβαλε την «ο υ ν ί α» σε όλους τους ορθόδοξους της Πολωνίας, της Λιθουανίας και της Δ. Ουκρανίας με δυναστικό τρόπο και καταπιεστικά μέτρα (ένωτική σύνοδος Brest-Litovsk 1596), παρά τις αντιδράσεις του ορθόδοξου πληρώματος. Από την «ουνιτική» πολιτική του Πολωνο-λιθουανικού βασιλείου προέκυψαν οι ουνίτες της Πολωνίας, της Λιθουανίας, της Δ. Ουκρανίας, της Α. Ούγγαρίας, της Σλοβακίας και της Ρουμανίας, ενώ ή ουνιτική προπαγάνδα επέκτάθηκε σταδιακά και στους άλλους λαούς της Βαλκανικής με κύριο φορέα τό πανίσχυρο τάγμα των Ίησουϊτών. Η κατάργηση των Ο υ ν ι τ ω ν από τα κομμουνιστικά καθεστώτα, μετά τον Α' και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στους λαούς αυτούς δέν έξουδετέρωσε την παρουσία τους, ή οποία έγινε ιδιαίτερα αισθητή μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και τις έντυπωσιακές πολιτικοκοινωνικές μεταβολές στην Α. Εύρώπη. Οι θρησκευτικές συγκρούσεις Όρθοδόξων και Ουνιτών στην Ουκρανία, στη Λιθουανία, στη Ρουμανία και στην Τσεχοσλοβακία είναι δξύτατες και άπειλούν ήδη τις άγαθές σχέσεις της Όρθοδόξου και της Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας.

Σε διαφορετικό πλαίσιο και με διαφορετικό προγραμματισμό οργανώθηκε ή δραστηριότητα της «Ούνιας» στα παλαιάκρατα Πατριαρχεία της Ανατολής, στα οποία προϋπήρχε ήδη εκκλησιαστική διάσπαση από τον 5ο αιώνα. Η δράση της έγινε αισθητή στη Συρία, στο Λίβανο και στην Παλαιστίνη, όπου πολλοί έμπεριστάτοι ορθόδοξοι χριστιανοί (άραβοκρατία, φραγκοκρατία, τουρκοκρατία) άναγκάστηκαν για διαφόρους λόγους να ύποκύψουν στην ουνιτική προ-

παγάνδα ἀπὸ τὸν 15ο αἰώνα (Μαρωνίτες) μέχρι καὶ τὸν 18ο αἰώνα, ὁπότε διαμορφώθηκαν οἱ διαφορές Οὐνιτικῆς Ἐκκλησίας (Συροϊακωβιτικῆ, Ἀρμενικῆ). Στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Αἰθιοπία ἡ οὐνιτικὴ δράση τῶν Φραγκισκανῶν δὲν παρουσίασε ἐντυπωσιακὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ κατὰ τὸν 18ο αἰώνα ὑπῆρχαν οἱ βασικοὶ πυρῆνες γιὰ τὴν ὀργάνωση οὐνιτικῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες ἀκολουθοῦν τὴν κοπτικὴ κυρίως ἐκκλησιαστικὴ καὶ λειτουργικὴ παράδοση.

Ἀντιθέτως, ἡ δράση τῆς Οὐνίας μεταξὺ τῶν νεστοριανικῶν κοινοτήτων ἀπὸ τὴ Μεσοποταμία μέχρι τὴς Ἰνδίες ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τὰ ἀποικιοκρατικὰ κυρίως καθεστῶτα καὶ θεμελίωσε ἀπὸ τὰ τέλη ἤδη τοῦ 16ου αἰώνα τὴ νεστοριανίζουσα οὐνιτικὴ Ἐκκλησία τῶν Χαλδαίων, ἡ ὁποία εἶναι αἰσθητὴ στὸ Ἰράκ καὶ στὴν Περσία. Ἡ μακροαίωνη ἀπομόνωση τῆς Νεστοριανικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν λοιπὸν χριστιανικὸ κόσμον καὶ ἡ παρακμὴ της μετὰ τὴ μεταστροφή τῶν Μογγόλων στὸν Ἰσλαμισμό (14ος αἰώνας) ἐξασθένησαν τὴ θεολογικὴ της εὐαισθησία. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ νεστοριανίζουσες χριστιανικὲς κοινότητες τῆς περιοχῆς τοῦ Μαλαμπάρ στὴς Ἰνδίες ἀναγκάστηκαν νὰ προσχωρήσουν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰώνα στὴν «Οὐνία» μετὰ ἀπὸ πίεση τῶν Πορτογάλων ἀποικιοκρατῶν, ἀλλὰ στὴς ἀρχὲς τοῦ 17ου αἰώνα, ὅταν δηλαδὴ διαδέχθηκαν τοὺς Πορτογάλους οἱ Ὀλλανδοί, οἱ χριστιανοὶ τοῦ Μαλαμπάρ ἐγκατέλειψαν τὴν ἔνωση μετὰ τὴ Ρώμη καὶ προσχώρησαν στὴ διοικητικὴ δικαιοδοσία τοῦ Συροϊακωβιτικοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, στὴ δικαιοδοσία δηλαδὴ μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὄχι μόνον θεολογικά, ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ βρισκόταν σὲ διαμετρικὴ ἀντίθεση πρὸς τὴ θεολογία τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Ὡστόσο, στὴς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰώνα ἡ ἀπόσχιση ὀρισμένων χριστιανικῶν κοινοτήτων τοῦ Μαλαμπάρ ἀπὸ τὴ δικαιοδοσία τοῦ Συροϊακωβιτικοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας διευκόλυνε τὴν ἐνεργοποίησιν τῆς «Οὐνίας» καὶ τὴ δημιουργία τῆς μικρῆς οὐνιτικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Μαλαμπάρ.

Ἀπὸ τὴ σχηματικὴ αὐτὴ ἀποτύπωση τῆς βασικῆς ἱστορικῆς διαδρομῆς τῆς «Οὐνίας» κατὰ τοὺς τελευταίους πέντε αἰῶνες καθίσταται σαφές, ὅτι ἡ πρακτικὴ αὐτὴ ταυτίσθηκε μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τοῦ παπικοῦ θρόνου ἔναντι τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τὴ μεταβυζαντινὴ κυρίως περίοδο. Οἱ ἐμπερίστατοι ὀρθόδοξοι λαοὶ ἀπέκτησαν ὀδυνηρὴ ἐμπειρία τῶν Ἱησουϊτικῶν μεθόδων δράσεως τῆς Οὐνίας, ἡ δὲ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καταδίκασε ἐπίσημα σὲ σειρά μεγάλων συνόδων τὴν ἀθέμιτην δράσιν τῆς Οὐνίας καὶ τοὺς καρπούς της ὡς νόθες ἐκκλησιολογικὲς καταστάσεις, οἱ ὁποῖες

δηλητηριάξουν τὶς σχέσεις μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ μακροαίωνες οὐνιτικὲς προσπάθειες ἀπέτυχαν κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακὸ στὸν κύριον στόχον τους, δηλαδὴ στὸν μεταβυζαντινὸ Ἑλληνισμό, ἀλλὰ δημιούργησαν ἐρείσματα σὲ ὀρισμένους περιοχὰς τοῦ σλαβικοῦ καὶ τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου (Λιθουανία, Λευκορωσία, Οὐκρανία, Μολδαβία, Λίβανο κ.λπ.) μετὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν πολιτικῶν συγκυριῶν ἢ κοινωνικῶν ἀναστατώσεων. Ἐν τούτοις, οἱ Οὐνίτες δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 8 ἑκατομμύρια περίπου.

2. Ἡ σύγχρονη ὅμως προβληματικὴ τῆς «Οὐνίας» ὄχι μόνον δὲν διευκολύνει, ἀλλὰ λειτουργεῖ τελειῶς ἀρνητικὰ σὲ κάθε τάσιν εἰλικρινοῦς προσεγγίσεως τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ λόγοι τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ἐρμηνεύονται συνήθως μετὰ ποικίλα ἔθνηκα ἢ πολιτικο-κοινωνικά κριτήρια, τὰ ὁποῖα προσδιόρισαν καὶ τὴ δημιουργία τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ὅπωςδήποτε δὲν πρέπει νὰ ἀποσυνδεθῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἀντιφαστικὴ ἐκκλησιολογικὴ ταυτότητά τους. Ἡ ἔμμονή τους στὴν ὀρθόδοξον πατερικὴν παράδοση, λειτουργικὴ ἐμπειρία καὶ κανονικὴ ὀργάνωση προσδιορίζει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἄρρηκτὴν σχέση τους μετὰ τὴν πνευματικότητα τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄμεση ἢ ἔμμεση ἀναγωγή τῆς ἐκκλησιολογικῆς τους συνειδήσεως στὸν πυρῆνα τῆς εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἢ ὁποῖα ἀναδεικνύει τὴ φανέρωση τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας στὴ συγκρότησιν τοῦ σώματος κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἄμεση ὁμως ὑπαγωγή τῶν οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν στὴν παπικὴ αὐθεντία δὲν ἐξαντλεῖται βεβαίως, ὅπως συνήθως ὑποστηρίζεται, σὲ μία ἀπλῆ διαφοροποίησιν τῆς διοικητικῆς τους ἐξαρτήσεως, ἀλλὰ προσδιορίζει καὶ ἐντάσσει τὴν ὅλη ἐκκλησιολογικὴν ταυτότητα στὸν κύκλον τῆς οἰκουμενικῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησιολογίας, στὴν ὁποία ἀτονεῖ ἡ συνείδησις τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς αὐτοδυναμίας κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

Καθηγ. ΒΑ. ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος» νὰ σημειώνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Η ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΡΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (9-13 Μαΐου 1991) *

Τὸ Σάββατο 11 Μαΐου τὸ ἀπόγευμα, στίς 17.00', ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱ. Μογὴ Νταοῦ Πεντέλης καὶ χοροστάτησε στὸν ἑσπερινό, πού ἐψάλλη στὸ Καθολικό τῆς. Ἀκολούθησε ξενάγηση καὶ στίς 20.30' ὁ Προκαθήμενος τῆς Φιλλανδικῆς Ἐκκλησίας παρακάθησε σὲ ἐπίσημο δεῖπνο, πού παρέθεσε πρὸς τιμὴν του ὁ Πρέσβυς τῆς Φιλλανδίας στὴν Ἀθήνα κ. Ἔρκι Τίλικάινεν.

Παρακάθησαν ἐπίσης ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, οἱ συνοδοὶ τοῦ Σεβ., οἱ συνοδεύοντες Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Παγ. Ἀρχιεπίσκοπος κ.ἄ. ὑπηρεσιακοὶ παράγοντες, ὁ Διευθυντὴς Δ. Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Πρέσβυς κ. Ἀδαμόπουλος, ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδας στὴ Φιλλανδία κ.ἄ. Ὁ Φιλλανδὸς Πρέσβυς, τοῦ ὁποῦ ἡ σύζυγος καὶ τὰ παιδιὰ εἶναι Ὁρθόδοξα, προσφώνησε τὸν Σεβ. κ. Ἰωάννη τονίζοντας ὅτι ἡ ἐπίσκεψή του συμβάλλει στὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων μεταξὺ Φιλλανδίας καὶ Ἑλλάδας. Ὁ Σεβ. Καρελλίας ἀπάντησε ὡς ἑξῆς:

«Ἐξοχώτατε κ. Πρεσβευτά,

Ἐγκαρδῶς καὶ εὐσεβάσιως Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὰ θεομὰ λόγια Σας, τὰ ὁποῖα ἤκουσα μὲ συγκίνησιν καὶ ἐκτίμησιν. Τὸ γέφυμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εὐγενῶς δίδετε, δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὴν συνοδείαν μου, σημαίνει μεγάλην τιμὴν. Ταντοχρόνως θεωρῶ αὐτὴν τὴν εὐγένειάν Σας ὡς ἔκφρασιν ἀγάπης πρὸς τὸν φιλλανδικὸν λαὸν καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀρχιεπισκοπὴν Φιλλανδίας ὑπὸ τὸ εὐλογημένον ὠμοφρόνιον τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμεῖς οἱ φιλλανδοὶ Ὁρθόδοξοι δὲν ἐρχόμεθα πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι. Μᾶς συνδέει ἡ Ὁρθόδοξος παράδοσις. Μᾶς συνδέει ἡ κοινὴ πίστις. Μᾶς συνδέει ἡ κοινὴ ἀγάπη πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, πρὸς τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμὸν καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν. Ἔτσι ἐρχόμεθα ἐδῶ εἰς τὰ ἴδια μας.

Ἐξοχώτατε! Βαθῶς ἐκτιμῶ τὴν προθυμίαν Σας νὰ ὑποστηρίξετε τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Φιλλανδίας. Αὐτὴ ἡ

προθυμία Σας καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος μᾶς δίδει ἐνθάρρυνσιν καὶ δύναμιν. Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης νὰ ἐκφράσω καὶ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν πολὺν θετικὴν δραστηριότητα τοῦ κ. Ἀναστασίου Σιδερεῆ, τοῦ πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας καὶ εὐπραγίας τῆς ἐν Φιλλανδίᾳ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ πρόσωπόν του δὲν βλέπομεν μόνον τὸν περιφημον ἐπίσημον ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑλλάδος ἐν Φιλλανδίᾳ, ἀλλὰ καὶ τὸν εἰλικρινῆ προσωπικὸν φίλον μας. Ἐἵμεθα εὐγνωμονεσ καὶ διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβερνήσις καὶ ἰδίως τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ἤδη εἶχε καὶ ἀκόμη ἔχει τὴν καλὴν θέλησιν νὰ παρέξῃ δυναμότητα εἰς φιλλανδοὺς φοιτητὰς διὰ ἀκαδημαϊκὰς σπουδὰς ἐν Ἑλλάδι. Ἔτσι δημιουργοῦνται νέοι δεσμοὶ καὶ νέαι ζωτικαὶ γέφυραι μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν χωρῶν μας».

Τὸν λόγο ἔλαβε ἐπίσης ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ πολλὴ συμπάθεια γιὰ τὸν φιλλανδικὸν λαὸν καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐκτίμησίν του γιὰ τὸν ἥρωισμόν πού ἐπέδειξε στὴν προάσπιση τῆς πατρίδας του.

Τὴν Κυριακὴ 19 Μαΐου τὸ πρωὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰωάννης προέστη πανηγυρικῆς Θ. Λειτουργίας στὸν Ἱ. Καθεδρικὸν Ναὸ Ἀθηνῶν συλλειτουργούντων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς συνοδίας του, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου κ.ἄ. Τὸν Σεβ. προσφώνησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ μὲ τὰ ἀκόλουθα:

«Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ καὶ συλλειτουργῆ κ. Ἰωάννη,

*Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι ἀδελφοί,
Εὐσεβῆς Ἐκκλησίασμα,*

Δὲν θὰ πρωτοτυποῦσα ἀσφαλῶς ἂν ἔλεγα ὅτι ἡ Ὁρθόδοξία θιώνεται εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν καὶ μάλιστα εἰς τὴν θεῖαν Λειτουργίαν. Δι' αὐτῆς πραγματοποιεῖται ἡ κατ' ἐξοχὴν Κοινωνία μὲ τὸν ἐν Τριᾷδι Ἅγιον Θεόν, διὰ δὲ τοῦ κοινοῦ Ποτηρίου τῆς Πίστεως ἐπισφραγίζεται ἡ ἐν Χριστῷ ἐνότης

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 297 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, προσφωνεῖ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας κ. Ἰωάννη κατὰ τὸ Ἀρχιερατικὸ Σουλκεῖτοργεοῦ ποῦ τελέσθηκε στὸν Καθεδρικό Ναό Ἀθηνῶν.

ἡμῶν τῶν Ὀρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὰς ἐξωτερικὰς μας διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν ἐθνότητα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς τοπικὰς συνηθείας καὶ Παραδόσεις, ἀκολουθοῦντες τὸ πρόσταγμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου, συναποτελοῦμεν τὸ ἀδιαίρετον Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας: «Πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλληνι, οὐκ ἐν δούλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐν ἄρσενι ἢ θήλει· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3, 27-28).

Ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι ὄντως μία ἐπὶ γῆς οὐρανία ἱερουργία, ἵνα δὲ κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον εἰπωμεν: «τὸ ποιήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἰς ἄρτος, ὅτι ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν» (Α΄ Κορ. 10, 16-17).

Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, οἱ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου καὶ κοινοῦ ποτηρίου μεταλαμβάνοντες, εἰς ἐν μεταποιούμεθα καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐκπληρώομεν καὶ διαδηλοῦμεν.

Τὴν ἐνότητα αὐτὴν ἔχομεν καθῆκον καὶ ἀποστολήν, ὅπως ἰδιαίτερος ἐπιτακτικὴν σήμερον, λόγῳ τῆς χριστιμότητος τῶν συγχρόνων καιρῶν, νὰ μαρτυρῶμεν καὶ εἰς τὴν ἔμπροσθεν διακονίαν μας, εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ ψαλμικοῦ «ἀδελφὸς ἐπὶ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ», ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ ἀντιπαραερχόμεθα τὰς μεθοδίας τοῦ Ἀντικειμένου.

Διὰ τοῦτο ἡ χαρὰ ἡμῶν πεπλήρωται σήμερον, καθ' ὅτι ἐν μέσῳ ἡμῶν ἔχομεν τὸν κατὰ πάντα ἄξιον οἰακοστρόφον τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Φιλλανδίας, Ὑμᾶς δηλαδή, Φίλιππε Ἀδελφε Ἰωάννη, ὅστις, ὡς πᾶσι γνωστόν, λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως ἀγῶνα συνεχίζει εἰς Βορρᾶν καὶ Νότον, Ἀνατολήν καὶ Δύσιν, τὴν πνευματικότητα καὶ καθολικότητα τῆς Ὀρ-

θοδόξον ἡμῶν Ἐκκλησίας εὐκαιρῶς μεταλαμπαδεύων καὶ τὴν ἐνότητα μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἐπιμελῶς ἐπιδιώκων καὶ διασφαλίζων.

Ὡς ἔχομεν καὶ ἄλλοτε τονίσει, εἰς ἄλλας εὐκαιρίας, τὸ πρόβλημα τῆς συγχρόνου ἐν ἀναθρασμῷ διαβίωσης Ἀνθρωπότητας, δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψις θεωριῶν καὶ διακηρύξεων, ἀλλ' ἡ ἐκδήλωσις ἀνιδιοτελοῦς ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐνότητι μετ' ἀλλήλων διαβίωσιν τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἡ ὁποία καὶ πάλιν εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ μακρὸν τοῦ γράμματος καὶ τοῦ νοήματος τῆς Βίβλου τῆς ζωῆς, τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τῶν λόγων καὶ παρακαταθηκῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀπόδειξις, εἰς κενὸν αἰ κατὰ καιροὺς ἀκούμεναι εἰρηνηλογία, αἱ εὐθραστοὶ συνθηκαὶ εἰρήνης καὶ ἡ συνέχεις τῶν δεινῶν. Εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἀληθής, σταθερὰ καὶ πραγματικὴ εἰρήνη, μὲ συμβάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπογράφονται τὴν μίαν ἡμέραν, διὰ νὰ καταπατηθῶν τὴν ἐπομένην, καὶ μάλιστα μὲ συνέπειες ὅμοιες μὲ αὐτὰς τὰς ὁποίας καθημερινῶς παρακολουθοῦμεν, μέσῳ τῆς μαζικῆς ἐνημερώσεως; Ποῖος ὁ ἄνθρωπος; Ποία ἡ ἀξία του; Διαιτῆ ἔπαισε νὰ μᾶς συγκινή τὸ δάκρυ, ὁ πόνος καὶ ὁ σκληρὸς ἐκ τῆς ἀσιτίας καὶ ἐλλείψεως φαρμάκων θάνατος, χιλιάδων ἀδῶν παιδιῶν;

Ἡ παρουσία μας, λοιπόν, σήμερον ἔμπροσθεν τοῦ Ἱεροῦ θυσιαστηρίου τοῦ Καθεδρικοῦ τούτου Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἃς εἶναι, ἅγιοι Ἀδελφές, μία ἀκόμη εὐκαιρία, ὡς μία Ἐκκλησία, γαλουχημένη μὲ τὰ αὐτὰ νάματα τῆς ζωῆς, νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ τοῦ Μ. Βασιλείου: «Ὁ ζητῶν εἰρήνην, Χριστὸν ἐκζητεῖ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη, ὃς ἔκτισε τοὺς δύο εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ Αἵματος τοῦ Σταυροῦ Αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ε.Π. Μ., τόμ. 30, εἰς τὸν Προφ. Ἡσαΐαν, κεφ. Φ' πρῶτ. 225).

Ἐν τῇ πράξει καὶ τῇ διακονίᾳ ἡμῶν, ὡς καλοὶ Σαμαρεῖται, ἃς ἐνοκύνωμεν πρὸς τὸν συνάνθρωπόν μας, τὸν ἐγγὺς καὶ τὸν μακρὰν, ὁμόδοξον καὶ ἑτερόδοξον, ἀδιακρίτως χρώματος, φυλῆς καὶ προελεύσεως ἐλαχίστην ἐπιδαφιεύοντες πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, βέβαιοι ὄντες, ὅτι μικρὸν ἀνταποδίδομεν πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου Ἀγάπην, ὁ ὁποῖος κοινωνοὺς ἡμᾶς Αὐτοῦ ἐποίησε, διὰ τοῦ Σταυρικοῦ Αὐτοῦ θανάτου, τῆς εἰς Ἄδου Καθόδου καὶ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Ἄλλωστε, αὐτὸς εἶναι ἐν τελευταία ἀναλύσει ὁ βασικὸς μας σκοπὸς καὶ ἡ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου πα-

ρουσία μας: νὰ καταγγέλλωμεν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς τὸν ἀληθῆ Θεόν, τὸν Αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, διατηροῦντες τὸ Ὁρθόδοξον φρόνημά μας ἀκμαῖον, ἀλληλοστηριζόμενοι ἐν τῇ κοινῇ πίστει καὶ ὁμολογίᾳ καὶ διατηροῦντες ἐν καιροῖς χαλεποῖς ζῶσαν τὴν χριστιανικὴν παρακαταθήκην Ἀγάπης, Εἰρήνης, Ἐνότητος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, Σεβασμιώτατε Ἄγιοι Φιλλανδίας καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀδελφικῆς ταύτης, πρώτης ἐπισήμου ἐπισκέψεώς σας, πρὸς τὴν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, παρακαλῶ, ὡς Προκαθήμενος Αὐτῆς καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἀγιοτάτων ἀδελφῶν ἡμῶν, ὅπως δεχθῆτε τὸ συμβολικὸν τοῦτο δῶρον, ἐπιμαρτυροῦν πρὸ πάντων τὰ αἰσθητήματα ἐγκαρδίου φιλίας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ὑμετέραν Γερρασίαν Σεβασμιότητα, τὸν πατέρα καὶ Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας».

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης ἀπέφερε:

Μακαριώτατε!

Σεβασμιώτατοι!

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ πατέρες, ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί!

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Σήμερον ἡ χαρὰ μου εἶναι μεγάλη, διὰν εὐρίσκομαι ἐδῶ εἰς τὸν πάνσεπτον καθεδρικὸν ναὸν τοῦτον ὁμοῦ μὲ τὴν συνοδείαν μου. Εὐσεβάσιως ἐχαριστῶ τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἠύλογησε τὸ ταξιδιὸν μου καὶ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην πρὸς ὄφελος τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἤδη προηγουμένως θερμοῦν καὶ στενῶν σχέσεών μας. Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν μακρὰν Φιλλανδίαν, ἀπὸ τὸν Βορρᾶν τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία δι' ἐμὲ εἶναι πολὺ γνωστὴ καὶ τὴν ὁποίαν θαθέως καὶ εἰλικρινῶς ἀγαπῶ. Καὶ σήμερον ἀνακαλῶ εἰς μνήμην τὰ ἔτη, διὰν ἔμενα εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν διὰ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς καὶ εἶχα καλὰς εὐκαιρίας νὰ γνωρίσω τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἱερὰ μνημεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος γενικῶς. Διὰ τοῦτο δὲν αἰσθάνομαι ξένος πλησίον σας. Διὰ τοῦτο δὲν στέκω ἐδῶ ὡς ἀλλότριος ἄνθρωπος.

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ!

Ἡ γεωγραφικὴ ἀπόστασις μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Φιλλανδίας εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τοὺς δεσμούς μας. Μᾶς συνδέει ἡ κοινὴ μας πίστις ἡ Ὁρθόδοξος. Μᾶς συνδέει ἡ κοινὴ μας παράδοσις ἡ Ὁρθόδοξος. Μᾶς συνδέει ἡ κοινὴ ἀγάπη

Η ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΙΣ Η.Π.Α.* (2-29 'Ιουλίου 1990)

Συntonιστής τῆς ἐκδηλώσεως ἦταν ὁ γνωστός τηλεπαρουσιαστής τοῦ ABC TED KOPPEL.

Τὴν ἐπομένη ὁ Παναγιώτατος καὶ ἡ συνοδεία του, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰάκωβος, οἱ Ἐπίσκοποι, Κληρικοί, Ὁμογενεῖς, Δημοσιογράφοι κ.λπ., μὲ εἰδικὸ συρμὸ (κἀ-

θε θαγόνι ἔφερε τὸ ὄνομα ἐνὸς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου) μεταφέρθηκαν στὴ Νέα Ὑόρκη. Στὴ διαδρομὴ, τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχου χαιρετοῦσαν ἀντιπροσωπεῖες ὁμογενῶν μὲ πανὸ καὶ σημαῖες ἀπὸ ἐνδιάμεσες Κοινοότητες. Στὸν Σιδηροδρομικὸ Σταθμὸ τῆς Νέας Ὑόρκης ἔγινε ἀπὸ τίς τοπικὲς ἀρχὲς ἐπίσημη ὑποδοχὴ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 301 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

πρὸς τὸν Πάνσοπιον Οἰκουμενικὸν Θρόνον Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτσι ὡς Ὁρθόδοξοι εἴμεθα ἀδελφοὶ καὶ φίλοι. Ἡ Ὁρθόδοξος παράδοσις δι' ὅλους μας ἀποτελεῖ μίαν ζωντανὴν γέφυραν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ μεταξὺ τῶν χωρῶν μας. Ὑπάρχει ἐπίσης διὰ μᾶς τοὺς χριστιανούς πάντοτε καὶ μία ἀόρατος γέφυρα, ἡ ὁποία μᾶς συνδέει πάντοτε παρ' ὅλας τὰς ἀποστάσεις, παρ' ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ ἐμπόδια, δηλαδή ἡ γέφυρα τῆς προσευχῆς.

Ἡ Ὁρθόδοξος παράδοσις δὲν εἶναι μόνον θησαυρός, τὸν ὁποῖον μᾶς δίδει ἡ Ἐκκλησία. Εἶναι δύναμις μόνον ἐὰν πράγματι ἀποτελεῖ τὴν θάσιν τῆς ζωῆς μας καὶ μᾶς δίδει δύναμιν μόνον ἐὰν πράγματι εἶναι εἰς χρῆσιν εἰς τὴν ζωὴν μας ὡς χριστιανοὶ καὶ ὡς τέκνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ παράδοσις ἔτσι εἶναι καὶ καθῆκον καὶ ἔργον. Ἡ παράδοσις ἀποτελεῖ μίαν ζωντανὴν δύναμιν μόνον ἐὰν εἴμεθα καὶ μάρτυρες τῆς παραδόσεως εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν ὡς ἄνθρωποι καὶ Ὁρθόδοξοι.

Μακαριώτατε! Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί!

Δράττομαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἐνώπιον τοῦ πληρώματος ἐδῶ, διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος διὰ τὴν εὐγενῆ πρόσκλησιν νὰ ἔλθω εἰς Ἑλλάδα, διὰ τὴν μεγάλην φιλοξενίαν καὶ τὴν πολὺν θετικὴν ἐπιζωντανίαν. Εὐχαριστῶ διὰ ὅλα τὰ καλὰ ἔργα καὶ διὰ τὴν σπουδαίαν δραστηριότητά πρὸς ὄφελος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Φιλλανδίας καὶ τοῦ μικροῦ ποιμνίου της. Εὐχαριστῶ ὅλους σας διὰ τὴν ἀδελφικὴν

ἀγάπην σας πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὴν συνοδείαν μου. Σᾶς εὐχομαί τὴν πλοσίαν εὐλογίαν τοῦ Κυρίου!

Μακαριώτατε!

Ἔχομεν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον παράδοσιν, αἱ ὁποῖαι μᾶς συνδέουν. Εἰς ἀπόδειξιν καὶ συγκεκριμένον σημεῖον τῆς κοινῆς κληρονομίας μας θὰ ἤθελον νὰ προσφέρω μίαν φιλλανδικὴν εἰκόνα ἢ μᾶλλον μίαν Ὁρθόδοξον εἰκόνα ἀπὸ τὴν Φιλλανδίαν. Αἱ ἱεραὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου εἴησαν πάντοτε μεθ' Ὑμῶν, Μακαριώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ συλλειτουργή!

Ἡ εἰκὼν αὕτη παρουσιάζει τοὺς δύο ἰδρυτὰς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως, δηλ. τῆς ἱστορικῆς Μονῆς τοῦ Βάλαμο εἰς τὴν λίμνην Ἀάντογκα μὲ μίαν ἱστορίαν ὀκτακοσίων ἐτῶν. Παρουσιάζει τὸν Ἅγιον Σέργιον καὶ τὸν Ἅγιον Γεωργιανόν. Ὁ Ἅγ. Σέργιος ἦτο ἕλληνας μοναχός, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου πρὸς τὴν Καρελίαν εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Φιλλανδίας. Προσεύχομαι ἡ εὐλογία τῶν ἱκετηρίων δεήσεων τοῦ Ἅγ. Σεργίου νὰ εἶναι πάντοτε μὲ ὅλους σας καὶ μὲ τὴν ἀγαπητὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε! Σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν εἰκόνα ταύτην».

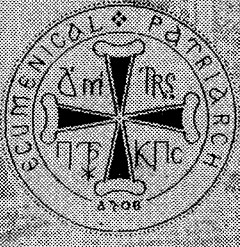
Ἀκολούθησε ἀνταλλαγὴ δώρων.

(Συνεχίζεται)

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ

Δ) γτῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Amtrak 		GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE PATRIARCHAL TRAIN ENTOURAGE COACH	
SPECIAL AMTRAK TRAIN — ONE PASSENGER			
DEPARTURE DATE JULY 13, 1990	TIME 10:30 AM	SPACE/CAR ENTOURAGE COACH	
FROM WASHINGTON, D.C.	☐ SENIOR		
TO NEW YORK, N.Y.	☐ STUDENT		
TICKET NO. 353			

SOUVENIR TICKET
Special Amtrak Train Conveying
HIS ALL HOLINESS
THE ECUMENICAL PATRIARCH
DIMITRIOS
and his entourage.
JULY 13, 1990

Τὸ εἰσιτήριο τοῦ εἰδικοῦ συρμοῦ ποὺ μετέφερε τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτον στὴ Ν. Ὑόρκη.

στὸν Πατριάρχη, ποὺ κατέλυσε στὸ ξενοδοχεῖο «WALDORF ASTORIA» (100 EAST 50 STR.).

Τὸ μεσημέρι τοῦ Σαββάτου 14 Ἰουλίου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρακάθησε σὲ πρόγευμα, ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Νέας Ὑόρκης Τζὼν Ο' CONNOR καὶ τὸ βράδυ σὲ δεῖπνο, ποὺ παρέθεσε ὁ Κυβερνήτης τῆς Νέας Ὑόρκης κ. Μάριο Κουόμο στὸ «TWIN TOWERS».

Προσφωνώντας τὸν Παναγιώτατο ὁ Κυβερνήτης χαρακτήρισε ἱστορικὴ τὴν πρώτη ἐπίσκεψή του στὶς ΗΠΑ καὶ στὴν Πολιτεία τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ἐξήρε τὸ ἔργο του ἀπὸ τὴν ἐνθρόνισή του τὸ 1972 γιὰ τὸ καλὸ τοῦ κόσμου καὶ τὴ διάδοση τῆς Πίστews.

Ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε:

«Ἐξοχώτατε,

Ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρως τιμὴν καὶ εὐχαρίστησιν διὰ τὴν Μετριότητα ἡμῶν καὶ τὴν συνοδείαν μας ἢ μετὰ τῆς Ἐξοχότητός Σας συνάντησις ἡμῶν κατὰ τὴν εἰς Ἡνωμένης Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἐπίσκεψίν μας. Ἡλθομεν εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ Χώραν Σας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ εὐλογήσωμεν τὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα, τὰ ὁποῖα διαβιοῦν εἰς αὐτήν, ἀπολαύοντα τῆς πλήρους ἐλευθερίας καὶ ἀνεξίτητης ἀνεξαρτησίας, τὴν ὁποῖαν παρέχει ἡ Δημοκρατία καὶ τὸ Σύνταγμα σας. Ἡ ἐπίσκεψίς ἡμῶν αὕτη μᾶς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναντήσωμεν καὶ ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτας καὶ πιστοὺς ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, καὶ νὰ συμβάλωμεν διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰς τὴν ἀλληλοκατανόησιν καὶ ἐνότητα ὄλων ὅσοι πιστεύουν εἰς Χριστὸν καὶ ὅσοι ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ζωὴν των. Ἡ μεγάλη καὶ ὠραία Χώρα σας ἀποτελεῖ ἓνα ὁλόκληρον κόσμον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὅλοι ἔχουν θέσιν καὶ ἴσα δικαιώματα ἀνεξαρτήτως

τῆς προελεύσεως ἢ τῆς πίστεώς των. Εἴμεθα ὅλοι βαθύτατα εὐγνώμονες δι' αὐτό.

Ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Πολιτείαν, τῆς ὁποίας εἶσθε Κυβερνήτης, διαβιοῦν πολλοὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ καὶ μέγας ἀριθμὸς μελῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς μας, ἢ ὁποία ἔχει τὴν ἔδραν της εἰς τὴν πόλιν τῆς Νέας Ὑόρκης. Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν νομοταγῆ μέλη τῆς κοινωνίας σας καὶ ὅτι συμβάλλουν διὰ τοῦ μόχθου καὶ τῶν χαρισμάτων των εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον τῆς Πολιτείας σας.

Τὸ ἔργον σας ὡς Κυβερνήτου μιᾶς τόσο ἐπιταμένης καὶ σημαντικῆς Πολιτείας εἶναι ἀναμφιβόλως δύσκολον, ἰδιαιτέρως μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν μας. Θὰ ἔχετε ἀσφαλῶς νὰ ἀντιμετωπίσετε πολλὰ καὶ δύσκολα προβλήματα, συνδεόμενα μὲ τὰς γνωστὰς μάστιγας τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἐνίοτε δυσχερῆ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου, ἐνῶ αἱ μέριμνά σας διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν θεοσμῶν καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν πολιτῶν θὰ προσδέτουν πολλὴν κόπον εἰς τὸ ἔργον σας. Διότι ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου σας ἀντιανακλᾷ ἀμέσως καὶ ἐπωφελῶς εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐδῶ διαβιούντων πνευματικῶν ἡμῶν τέκνων.

Ὁ Θεὸς ἄς εἶναι πάντοτε μαζί σας.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν θεομῶς διὰ τὴν ὑποδοχὴν τὴν ὁποῖαν μᾶς ἐπεφυλάξατε, καὶ διὰ τὸ δεῖπνον τοῦτο καὶ προστίομεν ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ τῆς μακροημερεύσεώς σας, ὡς καὶ ὑπὲρ πλήρους ἐπιτυχίας τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου σας».

(Συνεχίζεται)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συγόδου

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ ΜΗΤΕΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΟΚΕΤΟΝ*

Ἐκ τῆς ἐρεύνης τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴν ὁποίαν διενήργησα ἐπὶ σκοπῷ ἀνευρέσεως ἀφορωσῶν εἰς τὸ θέμα πληροφοριῶν, προέκυψαν σχετικὰ στοιχεῖα, ἐκτιθέμενα κατωτέρω ὡς ἑξῆς:

Ἀναφερόμενα περιπτώσεις.

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφέρονται μόνον δύο περιπτώσεις θανάτων μητέρων κατὰ τὸν τοκετόν, ἴτοι τῆς Ραχήλ καὶ τῆς συζύγου τοῦ Φινεές.

Ἡ Ραχήλ, ὅπως ἐξιστορεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως πρὸ 3500 περίπου ἐτῶν συγγραφέν διβλίον τῆς Γενέσεως, «ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τοκετῷ» καὶ «ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα: θάρσει, καὶ γὰρ οὗτός σοί ἐστιν υἱός». Δηλαδή ἡ μαῖα προσεπάθει νὰ τῆς ἀναπτέρωσῃ τὸ ἡθικὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν λόγῳ θαρείας μορφῆς δυστοκίας. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Ραχήλ παρὰ τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεώς της διετῆρει πλήρη καὶ δὴ κρυσταλλίνην τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματός της μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι «ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν, ἀπέθνησκε γὰρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα» τοῦ ἄρτι τεχθέντος: «Υἱὸς δδύνης μου». Ὁ πατὴρ του ὁμοῦς «ἐκάλεσε τὸ ὄνομα» τούτου «Βενιαμίν». Κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ἡ Ραχήλ συνεπεία τῆς ἐν λόγῳ δυστοκίας «ἀπέθανε... καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἵπποδρόμου Ἐφραθᾶ (αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ) . καὶ ἔστησεν Ἰακώβ στῆλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς». Μνησιέον, ὅτι ἡ, ὡς εἴρηται, δυστοκία τῆς Ραχήλ ἔλαβε χώραν, ὅτε ὁ Ἰακώβ ἀναχωρήσας ἐκ Βαιθὴλ «ἤγγισεν εἰς Χαβραθᾶ»¹, προκειμένου νὰ ἔλθῃ οὗτος εἰς Ἐφραθᾶ καὶ ὅτι ἡ δυστοκία αὕτη δὲν ἀφεώρα τὸν πρῶτον τῆς τοκετόν, καθ' ὅσον εἶχε προηγουμένως ἀποκτηθεῖ ἐκ φυσιολογικοῦ τοκετοῦ υἱὸν τὸν Ἰωσήφ².

Ἡ ἐπὶ υἱῷ νύμφῃ τοῦ Ἡλί, ἴτοι ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ τοῦ Φινεές, εὐθὺς ὡς ἐπληροφορήθη τὴν ἀρπαγὴν τῆς κιθωτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν θάνατον τοῦ πενθεροῦ τῆς καὶ τοῦ συζύγου της, κατελήφθη ὑπὸ τῶν ὠδίνων καὶ ἔτεκε καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπέθανε. Ἴδου πῶς περιγράφει τὸ ἱερὸν κείμενον τὸ περιστατικὸν τοῦτο: Ἡ

«νύμφῃ» τοῦ Ἡλί, τοῦ ἐπὶ «εἴκοσιν ἔτη» Κριτοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ὅστις ἐνῶ ἦτο «ἐγενήκοντα ἐτῶν» πληροφορηθείς, ὅτι «ἀμφοτέροι οἱ υἱοί» του «τεθνήκασιν» κατὰ τὴν μάχην «καὶ ἡ κιθωτὸς τοῦ Θεοῦ ἐλήφθη... ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπισθίως ἐχόμενος τῆς πύλης, καὶ συνετριβῆ ὁ γῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, ὅτι πρεσβύτερος ὁ ἄνθρωπος καὶ θαρύς», καὶ ἡ ἐν λόγῳ «γυνὴ Φινεές συνειληφύια τοῦ τεκεῖν» καὶ ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν ὅτι ἐλήφθη ἡ κιθωτὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πενθερός αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσε καὶ ἔτεκεν, ὅτι ἐπεστράφησαν ἐπ' αὐτὴν ὠδίνες αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκει, καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ: μὴ φοβοῦ, ὅτι υἱὸν τέτοκας» καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν ἡ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ ἐκάλεσε τὸ παιδάριον Οὐαὶ Βαρχαδῶθ ὑπὲρ τῆς κιθωτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς³. Δηλαδή ἡ «νύμφῃ τοῦ Ἡλί, ἡ σύζυγος τοῦ Φινεές, ἦτο ἔγκυος, ἔτοιμη νὰ γεννήσῃ. Ὅταν ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἡ κιθωτὸς εἶχε κυριευθῆ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ὅτι ὁ πενθερός της ἀπέθανεν, ὁ δὲ σύζυγός της ἐφονεύθη, ἔκλαυσε καὶ ἐγέννησε, διότι τότε τῆς ἦλθαν ἀπότομα αἱ ὠδίνες... Ὅταν δὲ ἐγέννησε περιῆλθεν εἰς κατάστασιν θανάτου. Αἱ παρευρισκόμεναι ἐκεῖ γυναῖκες εἶπαν εἰς αὐτὴν: «μὴ φοβῆσαι διότι ἐγέννησες υἱόν». Ἐκείνη δὲν ἀπήντησε, διότι εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐπιθανάτιον ἀγωνίαν. Δὲν ἐκατάλαβε τίποτε. Ἐπρόλαθεν ὁμοῦς καὶ ὠνόμασε τὸ νεογέννητον παιδί «Οὐαὶ Βαρχαδῶθ», δηλαδή «ἐχάθη ἡ δόξα»! Τοῦ ἔδωσε δὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα διὰ τὴν αἰχμηλωσίαν τῆς Κιθωτοῦ, διὰ τὸν θάνατον τοῦ πενθεροῦ της καὶ διὰ τὸν φόνον τοῦ συζύγου της»⁴.

Τὰ αἰτία τῶν ἀνωτέρω θανάτων.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφερομένων, ὅτι ἡ Ραχήλ παρὰ τὴν θαρείας μορφῆς δυστοκίαν ἔφερεν εἰς πέρας τὸν ἀνωτέρω τοκετόν καὶ ὅτι αὕτη ἔτεκεν ὑγιᾶς τέκνον διατηρήσασα πλήρη τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματός της μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι ἔσχε προηγουμένον φυσιολογικὸν τοκετόν, πιθανο-

* Ἀνεκοινώθη εἰς τὸ λαβὸν χώρον ἀπὸ 22 ἕως 25 Μαΐου 1991 εἰς τὰ Ἰωάννινα 5ον Πανελλήνιον Συνέδριον Μαιευτικῆς καὶ Γυναικολογίας.

1. Γένεσις, λε' 16-20.

2. Ἐνθ' ἀνωτ., 24.

3. Βασιλειῶν Α', ε', 15, 17-21.

4. Κολιτοσάρας Ἰ., Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα, τόμ. Β', σελ. 165, «Ζωή», Ἀθήναι 1971.

Η ΘΕΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΜΥΣΤΙΚΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

4. ΤΡΙΤΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ.

α) Ἡ δυνατότης τῆς θεώσεως.
Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα:

Ἡ θέωσις εἶναι ἡ ὑψηλότερα βαθμὶς τῆς ἀναβάσεως ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι τὸ τέλος καὶ ἡ κατάληξις τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θέωσις, ὡς ἐλέχθη, ἐτέθη ὡς σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. «Εἰς τοῦτο γὰρ ἡμᾶς καὶ πεποίηκεν» τονίζει ὁ ἅγιος Μάξιμος, «ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοὶ φύσεως» (Β' Πέτρ. 4) καὶ τῆς αὐτοῦ ἀιδιότητος μέτοχοι, καὶ φανῶμεν αὐτῶ ὅμοιοι κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θέωσιν»²⁴.

Ἡ θέωσις ἐκάστου πραγματοποιεῖται δυνάμει τῆς θεοθείσεως ἀνθρωπίνης φύσεως μὲ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσωπικὴ δὲ θέωσις ἐκάστου δὲν συντελεῖται ἀναγκαστικῶς μὲ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλευθέραν ἀνθρωπίνην προαίρεσιν καὶ τὴν συνεργίαν τοῦ Ἁγίου

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 311 τοῦ ὑπ' ἀρ. 9 τεύχους.

24. Ἁγ. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, «Πρὸν Κωνσταντῖνον Σακελλάριον», ἐπιστ. ΚΑ', Ρ.Γ. 91, 609 C.

λογεῖται, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ λεχὼ ἀπέθανεν ἐξ αἱμορραγίας προκληθείσης εἴτε ἐκ ρήξεως τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας συνεπεῖα σχετικῆς δυσαναλογίας ὀφειλομένης εἰς εὐμέγεθες ἔμβρυον ἢ εἰς ἀνωμαλὸν τούτου προβολήν, εἴτε ἐκ σοβαρᾶς μορφῆς ἀνωμαλιῶν τῆς ὑστεροτοκίας ἐκ τοῦ ἐργώδους καὶ λίαν παρατεταμένου τοκετοῦ, ὀφειλομένου εἰς δυσλειτουργίαν τοῦ μυομητρίου. Ἐπίσης πιθανολογεῖται ὡς αἰτία θανάτου τῆς ἡ ἐκ προδρόμου πλακοῦντος αἱμορραγία καὶ ἡ ἀμνιακὴ ἔμβολη⁵.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τῆς γύμφης τοῦ Ἡλὶ καὶ συζύγου τοῦ Φινεῆς δὲν καθίσταται δυνατόν ἐκ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ διαλαμβανόμενων γὰρ πιθανολογηθῆναι τὸ αἷτιον τοῦ θανάτου τῆς⁶.

Συμπεράσματα.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρεῦνης προκύπτει, ὅτι ἐν τῇ

Πνεύματος. Τοῦτο εἶναι ὁ «ὑψιστος σκοπὸς πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ θέλησις» τοῦ ἀνθρώπου τείνει.

Διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται εἰς μυστηριακὴν ἔνωσιν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὄντος ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος ἐθέωσεν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν κατὰ τὴν Ἐνσάρκωσιν καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔλαβεν ἤδη τὴν πληρότητα τῆς θεώσεως εἰς τὸ Θεανδρικὸν Πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἐνσάρκωσιν. Ἄλλ' ἔκαστον πρόσωπον ἔχει ἀνάγκη τῆς ἐσωτερικῆς καθάρσεως καὶ τῆς ἠθικῆς τελειώσεως διὰ νὰ γίνῃ σύμμορφον τῷ Χριστῷ, διὰ νὰ γίνῃ Χριστοειδές. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ νέα δημιουργία, ἀνωτέρα τῆς πρώτης καὶ ἡ ἐν αὐτῇ κατάστασις τῶν Χριστιανῶν εἶναι τελειότερα τῆς καταστάσεως τῶν πρώτων ἀνθρώπων. «Δὲν κινδυνεύομεν πλέον ν' ἀπολέσωμεν ἀνεπανορθῶτως τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν, ἐφ' ὅσον συμπεριλαμβανόμεθα εἰς ἓν μόνον σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ»²⁵, τὸ ὁποῖον μᾶς καθαίρει ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ παντὸς ῥύπου. «Αὐτὸς οὖν

25. Βλ. Δόσκου, ἔ.ξ., σελ. 211.

Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφέρονται μόνον δύο περιπτώσεις θανάτου μητέρων κατὰ τὸν τοκετόν. Ἦτοι τῆς Ραχήλ καὶ τῆς συζύγου τοῦ Φινεῆς. Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ κειμένῳ διαλαμβανόμενων πιθανολογεῖται μόνον τὸ αἷτιον τοῦ θανάτου τῆς Ραχήλ, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ αἱμορραγία, ἣτις ὀφείλετο εἰς τι ἐκ τῶν κατωτέρω αἰτίων:

α) Εἰς ρήξιν τοῦ πυελογεννητικοῦ σωλήνος καὶ δὴ τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας συνεπεῖα σχετικῆς δυσαναλογίας προελθούσης ἐκ τοῦ μεγάλου μεγέθους τοῦ ἐμβρύου ἢ ἐξ ἀνωμάλου τούτου προβολῆς.

β) Εἰς σοβαρᾶς μορφῆς ἀνωμαλίαν τῆς ὑστεροτοκίας λόγῳ τοῦ παρατεταμένου καὶ ἐργώδους τοκετοῦ ἐκ δυσλειτουργίας τοῦ μυομητρίου.

γ) Εἰς πρόδρομον πλακοῦντα.

Προσέτι ἐνοχοποιεῖται ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ ἀμνιακὴ ἔμβολη.

Δρ. ΙΩ. Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰατρός - Παθολόγος

Καθηγ. Παν/μίου Ἰωαννίνων

5. Martial Dumont, Gynécologie et l'obstétrique dans la Bible. J. Gynécol. obstet. Biol. Reprod., 19:145, 1990.

6. Ἐνθ' ἀνωτ.

ἔστι Θεὸς σαρκοφόρος, καὶ ἡμεῖς ἄνθρωποι πνευματοφόροι», κατὰ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον. Ὅλοι οἱ χριστιανοί, μέλη τῆς Ἐκκλησίας, πού ποθοῦν τὴν θέωσιν, ρίπτονται εἰς τὴν μάχην διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Χάριτος. Αἱ ἀνορθώσεις καὶ αἱ πτώσεις θὰ ἐναλλάσσονται, κυματισμοὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως θὰ ἐμφανίζονται. Ἀλλὰ τὸ ὄραμα τῆς θεώσεως δὲν χάνεται ποτὲ ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν μελῶν χριστιανῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τρέφεται καὶ ἐνισχύεται διαρκῶς ἀπὸ τὴν δυναμικὴν Ὁρθόδοξον πνευματικότητα.

Ἡ θέωσις συντελεῖται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Μόνον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυνατόν νὰ διανύσῃ ἕκαστος τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, τὸ τέλος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ θέωσις. Ἡ θέωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀρχεται διὰ τῆς «Ἐνσαρκώσεως» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ θέωσις ἐνὸς ἐκάστου ἀρχεται μὲ τὴν ἐκουσίαν ἐνσωμάτωσίν του εἰς τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ζωντανὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, «διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος, ἥτοι διὰ τῆς γεννήσεως ἐκ Πνεύματος Ἁγίου». «Ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνεργοῦσα διὰ τῶν μυστηρίων (πρωτίστως τοῦ Θείου Βαπτίσματος, τῆς Θείας Εὐχαριστίας κ.τ.ἀ.), ἐφ' ἐνὸς μὲν ἀποσπᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ πρώτου Ἀδάμ, ἐφ' ἑτέρου δὲ ἐνώνει αὐτὸν μετὰ τοῦ Δευτέρου, τοῦ Νέου Ἀδάμ», τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Θεία Χάρις εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν καὶ ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς συνεχεῖς ἀνορθώσεις καὶ διαρκῆ πνευματικὴν ἀσκήσιν. Ἡ Θεία Χάρις καὶ ἡ Θέλησις-Βούλησις τοῦ ἀνθρώπου συναντῶνται ἀρμονικῶτα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Διότι ἡ Χάρις εὐρίσκει γνώριμες εἰς τὴν ψυχὴν δυνάμεις καὶ ἐπιθυμίες, πού, φυσικῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ζωὴν, ἐπιθυμοῦν τὴν θέωσιν. Καθ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἔργον τοῦ Θεοῦ τῆς Χάριτος, ἔχει ἔμφυτον τὸν πόθον τῆς θεώσεως. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμῆ καὶ σκέπτεται ἀλλέως πως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἠλλοιωμένην καὶ ἠθικῶς ἐξηχρειωμένην αὐτοῦ φύσιν, χωρὶς ποτε νὰ πάσῃ νὰ ὑφίσταται ἐν αὐτῷ ὁ πόθος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς θεώσεως, ὅστις ἀπὸ τὰς διαφόρους συγκυρίας, ἢ ὑπνώττει, ἢ ἐξελίσσει καὶ ὀλοκληροῦται.

Ἡ διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας παρεχομένη τοῖς πιστοῖς ἁγιαστικὴ δύναμις καὶ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑψώνει τὸν ἄνθρωπον πάνω ἀπὸ τὰ μέτρα τῆς φύσεως, διότι ἀρχίζει ἡ θέωσις, ἡ ὁποία κυφορεῖται καὶ ἀναπτύσσεται διὰ τῆς πνευματικῆς ἐκάστου ἀσκήσεως καὶ ὀλοκληροῦται διὰ τῆς ἐλευθέρως συμφωνίας καὶ συνεργίας τῆς ἀνθρωπίνης θελή-

σεως καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μὲ τὴν συμμετοχὴν ἡμῶν εἰς τὰς συνάξεις τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας διοχετεύεται εἰς ἕναν ἕκαστον ἡ Θεοποιὸς Δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἀπεργάζεται τὴν μεταβολὴν ἡμῶν καὶ ἐνσωμάτωσιν εἰς τὸ «μεταμορφωμένον καὶ θεοποιημένον εἶναι»²⁶ καὶ γίνεσθαι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πραγματοποιήσις τῆς θεώσεως συντελεῖται διὰ τῆς χαρισματικῆς ἀναπτύξεως ὄλων τῶν ψυχοσωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Λόγος σαρκούται εἰς τὴν ψυχὴν ἐκάστου, «ποιῶν ἐν αὐτῷ τὴν ποθητὴν ἐκείνην ἔνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ εὐρίσκειται ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου»²⁷. Διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξαφανίζεται εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς Θεότητος, ἀλλὰ διατηρεῖ «καὶ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ»²⁸. «Ὅπως ἡ θέωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῷ Χριστῷ δὲν ἦτο ἀφομοίωσις ἢ μετουσίωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ Θεῖον, ἀλλὰ ἁγιασμός καὶ ἐξομοίωσις πρὸς αὐτό»²⁹, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος, δὲν ἀφομοιοῦται ἀπὸ τὸ Θεῖον εἶναι, ἀλλὰ διατηρεῖ, κατὰ τὴν θέωσιν, τὴν φύσιν αὐτοῦ. Τέλος, ἡ θέωσις εἶναι τὸ ὑψιστον δῶρον, πού παρέχεται εἰς τὸν καθαρὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐνῶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἀπαιτεῖται ὁ πόθος, ἥτοι ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ θέλησις, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ κόπος, ἥτοι ἡ ἀσκήσις καὶ ὁ πνευματικὸς ἀγών.

Ἡ θέωσις ὅμως δὲν εἶναι καρπὸς τούτων, ἀλλ' εἶναι Θεοῦ δῶρον. «Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθεν ἔστι καταβαῖνον, ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φάτων»³⁰. Ἐφ' ὅσον ἡ θέωσις εἶναι Θεῖον δῶρον, εἶναι καὶ ἄξιον καὶ ἀνάλογον τοῦ Δωρητοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, προσληφθεῖσα ὑπὸ τῆς Θείας Ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, «ἐφθασεν εἰς στενοτάτην ἔνωσιν μετὰ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ»³¹ καὶ ἀπέκτησεν εἰς τὸ Πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν πληρότητα τῆς θεώσεως.

Ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος ἐκλήθη καὶ προωρίσθη ἵνα μετὰσχῃ τῆς ἀκτίστου θείας χάριτος καὶ μακαριότητος «χωρὶς μόνης δηλονότι τῆς πρὸς αὐτὸν κατ' οὐσίαν ταυτότητος». Διὰ τῆς θεώσεως κα-

26. Πρβλ. Ἀρτεμίου Ραντοσάβλιεβιτς, «Τὸ Μυστήριον τῆς Σωτηρίας», Ἀθήναι 1975, σελ. 198.

27. Ἀπόθι, σελ. 201.

28. Βλ. Σ. Σταυρίδου, μνημ. ἔργον, σελ. 33-34.

29. Ἀρτ. Ραντοσάβλιεβιτς, ἔ.δ., σελ. 202-203.

30. Ἰακώβ. 1,17.

31. Ἀρτ. Ραντοσάβλιεβιτς, ἔ.δ., σελ. 201.

τακτάται τὸ ἕνιστον σημεῖον τῆς ἐσωτερικῆς προόδου, ἢ ἀκροτάτη βαθμὶς τῆς ἀναβάσεως.

Ὡς ἐλέχθη, ἡ Θέωσις συντελεῖται δυνάμει τῆς «ἐνσαρκώσεως» τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἐθεώθη ἢ προσληφθεῖσα ἀνθρώπινη φύσις εἰς τὸ Θεανδρικὸν Πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγινε ἱκανὸς νὰ δεχθῆ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ κατέρχεται εἰς τὸν κόσμον καὶ πληροῖ διὰ τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος τὴν λελυτρωμένην ἤδη καὶ ἐξηγνισμένην διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Γολγοθᾶ Ἐκκλησίαν. Ἀπὸ τὴν ἀποψιν αὐτὴν τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι ἀχώριστον.

Κατὰ τὸν Μ. Βασιλείον «Χριστοῦ ἐπιδημία, καὶ τὸ Πνεῦμα προτρέχει. Ἐνσαρκος παρουσία καὶ τὸ Πνεῦμα ἀχώριστον»³². Καὶ κατὰ τὸν Ἅγιον Συμεὼν τὸν Ν. Θεολόγον «Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ δίδεται τοῖς ἀναξίοις ἡμῖν... τὰ οἰκεῖα θελήματα —τῆς Ἁγίας Τριάδος— ἐκπληροῦν»³³. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, λοιπόν, διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παρέχει εἰς τοὺς ἡγιασμένους τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Καὶ ἰδιαιτέρως αὔριον, κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν, ἀναφέρεται διὰ πλῆθος χαρισματικῶν ὀνομάτων εἰς τὴν ἑννολογίαν τῆς Ἐκκλησίας. «Τὸ τῆς ἀληθείας Πνεῦμα, τὸ τῆς υἰοθεσίας χάρισμα, ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ», κατὰ τὸν Μ. Βασιλείον, κ.ἄ. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος, ὁ Ναζιανζηνός, ἀναφέρει μίαν μυστικὴν οἰκονομίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «Ἐκήρυσσε φανερώς —γράφει— ἡ Παλαιὰ Διαθήκη τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν ἀμυδρότερον. Ἐφάνερωσε ἡ Καινὴ Διαθήκη τὸν Υἱόν, ὑπέδειξε τοῦ Πνεύματος τὴν Θεότητα»³⁴.

Ὡστόσο δέ, οὐσιαστικῶς τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θ' ἀρχίσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν. Πρὸ αὐτῆς οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς θεούσης Θείας Χάριτος καὶ συνεπῶς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸ Χριστοῦ θὰ εἶναι ἀκατόρθωτος. Ἐπίσης, διὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἀκατόρθωτος εἶναι καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο τονίζεται σαφέστατα εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, «οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω

ἔδοξάσθη»³⁵. Ἡ δυναπότης, ἡ ὁδὸς τῆς θεώσεως ἀνοίγει ἐμπροσθεν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τελεσιουργεῖται διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ ἀποστέλλεται εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν Θεὸν Πατέρα δι' Υἱοῦ, ἵνα συνεχίσῃ τὸ ἔργον Αὐτοῦ. Καὶ ἡ κάθοδος αὐτῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ διανέμει τοῖς πιστοῖς τὸν πλοῦτον τῶν Θεῶν χαρισμάτων, δι' ὧν ἀρχίζει κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ τελειοῦται εἰς τὸν μέλλοντα ἡ Θέωσις τῶν βαπτισμένων, εἶναι ἡ κένωσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν Ἅγιον Συμεὼν τὸν Ν. Θεολόγον, ἐρχομένη εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν κένωσιν τοῦ Υἱοῦ, ἵνα τελειώσῃ τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν Θέωσιν τῶν ἀνθρώπων. Μολονότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διενεργεῖ ἕνα τόσοσ σημαντικὸν καὶ προσωπικὸν ἔργον διὰ κάθε πιστόν, ὅμως ἡ εἰκὼν Αὐτοῦ ὑποκρύπτεται ὑπὸ τὴν Θεότητά Του κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα. Εἰς τὸν μέλλοντα θ' ἀποκαλυφθῆ πλήρως. Τότε «τὸ ἄγνωστον τοῦτον Θεῖον πρόσωπον, τὸ μὴ ἔχον τὴν εἰκόνα Αὐτοῦ εἰς μίαν ἄλλην ὑπόστασιν, —κατὰ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν— θὰ ἐμφανισθῆ ἐν τοῖς θεωθεῖσιν προσώποις»³⁶ τῶν ἡγιασμένων ψυχῶν ὡς ὁ ἀπαστρέπτων ἥλιος. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν τεθεωμένων θὰ εἶναι ἡ εἰκὼν Αὐτοῦ.

Αὐτὸ τὸ Θεῖον καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ ἀποκρύπτει τὴν εἰκόνα Του, διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς Βαπτισμένους Χριστιανοὺς τὴν Ἄκτιστον καὶ Ζωοποιὸν Θεῖαν Ἐνέργειαν καὶ Χάριν καὶ νὰ δημιουργήσῃ οὕτω μετόχους τῆς Θείας Μακαριότητος, τῆς Ἁγίας Τριάδος, καλοῦν οἱ Μυστικοὶ Θεολόγοι νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν των καὶ νὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν ποθητὴν θέωσιν. Μετὰ ἀποφατικὸν θεολογικὸν λυρισμόν ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος ὑμολογεῖ τὸ μυστηριώδες καὶ ἄγνωστον, ὡς πρὸς τὴν εἰκόνα Αὐτοῦ καὶ παρασιωπόμενον κατὰ τὰς ἐμφανίσεις Του, Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ἀκολούθως:

Ἐλθέ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλθέ ἡ αἰώνιος ζωὴ.

Ἐλθέ, τὸ ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ὁ ἀκατανόμαστος θησαυρός.

Ἐλθέ, ἡ αἰδιος ἀγαλλίασις, ἐλθέ τὸ ἀνέσπερον φῶς.

Ἐλθέ, πάντων τῶν μελλόντων σωθῆναι ἡ ἀληθινὴ προσδοκία.

Ἐλθέ, τῶν κεμένων ἢ ἔγερσις, τῶν νεκρῶν ἢ ἀνάστασις.

Ἐλθέ, ὁ δυνατός, ὁ ἀόρατος... ὁ ἀρηλάφης.

Ἐλθέ, τὸ περιπόθητον ὄνομα καὶ θρυλούμενον...

32. Μ. Βασιλείου, «Περὶ Ἁγίου Πνεύματος», 19, 49, Ρ. G. 32.

33. Συμεὼν, Νέου Θεολόγου, Λόγος Θεολογικὸς Γ'.

34. Ἅγ. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Λόγος 31, Ρ. G. 56, 161-164.

35. Ἰωάν. 7,38.

36. Βλ. Λόσκου, «Ἡ Μυστικὴ Θεολογία τῆς Ἀνατ. Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», Θεσ/νίκη 1964, σελ. 201.

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ*

2 Ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοσις.

Ὅταν λέμε ὅτι ὄλος ὁ κοινωνισμός στὴν Ἀνατολή διαποτίστηκε ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοσις, πρέπει νὰ διευκρινήσουμε τί ἀκριβῶς ἐννοοῦμε μὲ τὸν ὄρο Ὁρθόδοξη Παράδοσις. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο γιατί, δυστυχῶς, μερικοὶ σήμερα μιλώντας γιὰ τὴν Παράδοσις τοῦ τόπου μας, ἢ ὁποῖα σαφῶς διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν δυτικὴ παράδοσις, τὴν ἐννοοῦν ἐξωτερικῶς. Νομίζουν πὼς παράδοσις εἶναι ὁ τρόπος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τῶν παλαιῶν ἐποχῶν, τὰ ἀντικείμενα ποὺ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὴν καθημερινή τους ἐργασία, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο γινόταν ὁ γάμος, ἡ ψυχαγωγία καὶ γενικῶς ἡ προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ.

Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ τὴν πραγματικότη-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 275 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

Ἐλθέ, ἡ αἰώνιος χαρὰ, ἐλθέ τὸ στέφος τὸ ἀμαράντινον.

Ἐλθέ, ὄν ἐπόθησε καὶ ποθεῖ ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ...

Ἐλθέ ἡ πνοὴ μου καὶ ἡ ζωὴ μου, ἡ παραμυθία τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς...»³⁷, κ.ἄ.

Τοῦτο εἶναι τὸ μυστήριον τῆς κενώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐρχομένου εἰς τὸν κόσμον, ἵνα θεοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἐδεργεσία τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἐκπτώτον ἀνθρωπότητα φθάνει εἰς τὸ ἀποκορύφωμά της. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ Μυστικοὶ ἀναζητοῦν τοὺς ὠραιότερους λόγους, νὰ ὑμνήσουν καὶ νὰ εὐχαριστήσουν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. «Εὐχαριστῶ σοι, γράφει ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Ν. Θεολόγος, ὅτι ἐν πνεύμα ἐγένου μετ' ἐμοῦ, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως, ὁ ἐπὶ πάντων Θεός. Καὶ αὐτός μοι τὰ πάντα ἐν πᾶσιν γεγένησαι. Τροφὴ ἀνεκλάλητος καὶ ... ἀδάπανος, ἀενάως ὑπερεκχεομένη ... ἐν τῇ πηγῇ τῆς καρδίας μου. Κάθαρος δ' ἀφθάρτων καὶ ἁγίων δακρύων, ὧν ἡ σὴ παρουσία... χαρίζεται. Εὐχαριστῶ σοι τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον ... ὁ ἥλιος ὁ ἄδυτος. Οὐ σύ ποτε ἀπεκρύβης ἀπὸ τινος, ἀλλ' ἡμεῖς αἰεὶ κρυπτόμεθα ἀπὸ σέ, ἐλθεῖν πρὸς σὲ μὴ βουλόμενοι».

Ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις, ὅταν παραμένει σύμφωνος καὶ συνεργάζεται μὲ τὴν θεϊαν βουλὴν, ἀποικτᾶ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν Χάριν, ἢ ὁποῖα εἶναι προσωπικῶς ἰδική μας.

37. Συμεὼν, Νέου Θεολόγου, Εἰσὴ μυστικῆ.

τα ὅτι ὅλα αὐτὰ ἐκφράζουν τὴν Παράδοσὴ μας. Ὅμως ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοσις δὲν εἶναι μιὰ κουλτούρα καὶ ἕνας ἐξωτερικὸς πολιτισμός, ἀλλὰ μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ. Ὁ πυρῆνας τῆς Παραδόσεως αὐτῆς εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό· τὰ ἄλλα εἶναι καρπὸς καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς σχέσεως.

Νομίζω ὅτι στὴν συνέχεια εἶναι καλὸ νὰ καθορίσουμε τὰ ὅρια τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως. Καὶ αὐτὸ θὰ τὸ καταλάβουμε καλύτερα ἂν ἐξετάσουμε σχετικῶς χωρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ποὺ ἀναφέρονται στὸ θέμα αὐτό.

Γράφοντας ὁ Ἀπόστολος στοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου λέγει: «παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὁ καὶ παρέλαβον» (Α' Κορ. ιε' 3). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρέδωκε στοὺς Κορινθίους αὐτὸ ποὺ παρέλαβε, δηλαδὴ τὴν ἴδια τὴν Ἀποκάλυψη. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ

Κατὰ τὴν Παράδοσιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὁ χρησιμοποιούμενος πλειστάκις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄρος —ἐννοῶ— «Χάρις» εἶναι «ὄλος ὁ πλοῦτος τῆς Θείας Φύσεως, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ μεταδοθῆ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι ἡ Θεότης, ἢ ὁποῖα προβαίνει ἐκτὸς τῆς οὐσίας καὶ μεταδίδεται, ἢ θεία φύσις, τῶν ἐνεργειῶν τῆς ὁποίας μετέχομε ν»³⁸. Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, τὸν Ἁγ. Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ καθ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας Πατέρας, ἀναφέρεται ἀναρίθμητος πληθὺς ὀνομάτων ἀγαθῶν εἰς τὴν Θεϊαν Χάριν, ἀντιστοιχοῦσα μερικῶς εἰς «τὸν φυσικὸν πλοῦτον τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μεταδίδει εἰς ἐκείνους», οἱ ὁποῖοι διακαῶς ποθοῦν τὴν θέωσιν. «Αὕτη εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς θεώσεως, ἢ καταλήγουσα εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἢ ὁποῖα εἰσάγεται ἐντὸς ἡμῶν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἡδὴ ἐκ τῆς παρουσίας ζωῆς». Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι «τὸ βασιλικὸν χρῆσμα ὄλων τῶν βαπτισμένων εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος Χριστιανῶν, τῶν κεκλημένων νὰ βασιλεύσουν μετ' αὐτῆς εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα»³⁹. Αὐτὸ τὸ χρῆμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ ἐγγύησις καὶ ἡ βεβαιότης τῆς θεώσεως.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΠΑΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

38. Βλ. Λόσκου, ἔ.κ., σ. 201.

39. Αὐτόθι, σελ. 190, 1.

τούς ακόλουθους στίχους, στους οποίους παρουσιάζοντας την αλήθεια ότι ο Χριστός έπαθε και αναστήθηκε και έμφανίστηκε στους Μαθητάς, στην συνέχεια γράφει: «έσχατον δέ πάντων ώσπερ ει τῷ έκτρούματι ὄφθη κάμοι» (Α΄ Κορ. ιε΄ 8). 'Ο Άπόστολος Παῦλος δέν παρέλαβε κάτι έξωτερικό, αλλά παρέλαβε τὸ εὐαγγέλιο διὰ τῆς Άποκαλύψεως. Εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικότερος σὲ ἕνα ἄλλο χωρίο του στην πρὸς Γαλάτας ἐπιστολή, ὅταν γράφει: «Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον· οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. α΄ 11-12). Εἶναι σαφὲς ἀπὸ τὰ χωρία αὐτὰ τοῦ Άποστόλου Παύλου ὅτι συνδέεται στενότερα ἢ Παράδοση μετὴν Άποκάλυψη.

'Ο Θεὸς ἀποκαλύπτει τὸν Έαυτό Του καὶ τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν τοὺς ἁγίους ἀνθρώπους, δηλαδὴ τοὺς Προφήτας, τοὺς Άποστόλους καὶ τοὺς θεομένους διὰ μέσου τῶν αἰώνων. 'Ο ἀδελφὸς Θεὸς Ἰούδας παρακαλεῖ τοὺς Χριστιανούς: «ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει» (Ίούδα 3). Δηλαδὴ ἡ πίστη ἐκ θεωρίας ἀποκαλύπτεται τοὺς ἁγίους. Οἱ ἅγιοι αἰσθάνονται ὅτι εἶναι Άπόστολοι Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ γι' αὐτὸ ὁ Άπόστολος Παῦλος ἀρχίζει τὶς ἐπιστολές του: «Παῦλος, ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ...» (Έφ. α΄ 1).

Οἱ ἅγιοι ἀφοῦ ἐφθασαν σὲ μιὰ πνευματικὴ κατάσταση, στὸν φωτισμὸ καὶ τὴν θέωση, ἔγιναν ἄξιοι νὰ δεχθοῦν τὴν Άποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μεθέξουν τῆς θεοποιῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. 'Ο μεγαλύτερος βαθμὸς τῆς Άποκαλύψεως εἶναι ἡ βίωση τῆς Πεντηκοστῆς. Κατὰ τὴν Άποκάλυψη, οἱ ἅγιοι παραλαμβάνουν τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Στὴν συνέχεια αὐτοὶ ὡς πνευματικοὶ ποιμένες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ μεταφέρουν τὴν ἐμπειρία τῆς Άποκαλύψεως στὸν λαὸ μετὰ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ τὸν καθοδηγήσουν στὴν βίωση αὐτῆς τῆς Άποκαλύψεως. Έτσι, παραλαμβάνουν τὴν Άποκάλυψη καὶ βιώνουν τὴν Πεντηκοστὴ μετὰ ἄρρητα ρήματα καὶ νοήματα καὶ στὴν συνέχεια τὴν μεταφέρουν στὸν λαὸ μετὰ κτιστὰ ρήματα καὶ νοήματα. Πάλι πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι αὐτὸ γίνεται μετὰ σκοπὸ τὴν θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου ὥστε νὰ φθάσῃ καὶ αὐτὸς στὴν θέωση. 'Ο Άπόστολος Παῦλος ἔγραφε πρὸς τὸν Μαθητὴ του Τιμόθεο: «ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι» (Β΄ Τιμ. β΄ 2).

Οὐσιαστικὰ Άποκάλυψη εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς θεώσεως. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία παραδίδεται ἀπὸ τὸν θεούμενο πνευματικὸ πατέρα στὰ πνευματικὰ του παιδιὰ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ θεούμενος πνευματικὸς πατέρας θεραπεύει τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ καὶ τὰ βοηθᾷ νὰ περάσουν μέσα ἀπὸ τὴν κάθαρση τῆς καρδιάς στὸν φωτισμὸ τοῦ νοῦ καὶ τὴν θέωση. Έλλωστε αὐτὸς εἶναι ὁ βαθὺς σκοπὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Μόνον μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γιὰ παράδοση τῆς Άποκαλύψεως καὶ γιὰ μεταφορὰ τῆς στὸν ἀνθρώπο κάθε ἐποχῆς.

'Ο μέτοχος τῆς ἐμπειρίας τῆς Πεντηκοστῆς μεταφέρει ὅλη αὐτὴν τὴν ἐμπειρία μετὰ τὴν ζωὴ του καὶ μετὰ τὶς λεγόμενες λειτουργικὲς τέχνες. 'Ο θεούμενος ἁγιογραφεῖ παραδοσιακὰ, ψάλλει καὶ ὑμνογραφεῖ παραδοσιακὰ, κατασκευάζει ναοὺς παραδοσιακὰ. Καὶ ὅταν ἀκόμη υἰοθετῇ νέους τρόπους ἐκκλησιαστικῆς τέχνης καὶ τότε ἀγιάζονται, γίνονται παράδοση, ἀκριβῶς γιὰτὶ δημιουργοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς φορεῖς τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Έτσι, δέν μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γιὰ Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὶς ἐκκλησιαστικὲς λειτουργικὲς τέχνες ποὺ ἔχουν δημιουργηθῇ ἀπὸ θεομένους. Δέν μποροῦμε, δηλαδὴ, νὰ μιλοῦμε γιὰ θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ διάβαση του μέσα ἀπὸ τὰ στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ καὶ ἡ θέωση, ἔξω ἀπὸ τὶς λειτουργικὲς τέχνες ποὺ εἶναι δημιουργήματα τῶν θεομένων, ποὺ βίωσαν στὴν προσωπικὴ τους ζωὴ τὴν θέωση καὶ τὸν ἀγιασμό. Έτσι, δέν μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γιὰ Ὁρθοδοξία, ὅταν δέν υἰοθετοῦμε τοὺς τρόπους ποὺ υἰοθέτησαν οἱ ἅγιοι γιὰ νὰ φθάσουν στὴν προσωπικὴ μέθεξη τῆς Πεντηκοστῆς.

Εἶναι σημαντικό νὰ λεχθῇ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση πέρασε στὸν λαὸ καὶ γι' αὐτὸ πολλὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ, ὁ παλαιὸς τρόπος ζωῆς, ὅπως τὸν διαβάζουμε στὰ συναξάρια καὶ σὲ ἄλλα ἀρχαῖα κείμενα ἐμποτίζονται ἀπὸ τὰ ζωογόνα στοιχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Ἰδίως κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ρωμηοσύνης ὅλη αὐτὴ ἡ ζωντανὴ καὶ ζωοποιὸς παράδοση πέρασε στὸν λαὸ καὶ ἀλλοίωσε τοὺς θεσμοὺς καὶ τὸν τρόπο ζωῆς.

Θεωρῶ σκόπιμο στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ μεταφέρω ἕνα ἀξιολογώτατο κείμενο, προερχόμενο ἀπὸ τὸν κάλαμο τοῦ π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ, τόσο γιὰτὶ παρουσιάζει ἀνάγλυφα «τὰ ἰδανικὰ τῆς Ρωμηοσύνης» ὅσο καὶ γιὰτὶ κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση ἡ θαυμάσια ἔκφραση. Γράφει ὁ π. Γεώργιος: «τὸ ἰδανικὸ τοῦ Ρωμηοῦ θὰ εἶναι ἡ θέωση. Ἡ ἔνωση μετὰ τὸ Θεὸ μέσα στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ἦταν ὁ στόχος ὅλης

τῆς ζωῆς καὶ αὐτὸ ἐννοοῦμε, ὅταν λέμε, ὅτι στὸ Βυζάντιο ὅλοι θεολογοῦσαν. Τὸ στόχο δὲ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ὑπηρετοῦν, μὲ ὅλη τὴ δομὴ καὶ λειτουργία τους, ὄχι μόνον ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ —ὅσο κι ἂν φαίνεται σήμερα παράδοξο— καὶ ἡ Πολιτεία. Ὅπως θὰ σημειώσει ὁ Μ. Βασίλειος: Τόσο ἡ ἐκκλησιαστικὴ, ὅσο καὶ ἡ πολιτικὴ διακονία «εἰς ἓν ὁρῶσιν (=ἀποβλέπουν) τέλος, τὴν τῶν ὑπῆκόων σωτηρίαν».

Γι' αὐτὸ οἱ αἰρέσεις ἀντιμετωπίζονται μὲ τόσο πάθος καὶ ἀγωνία. Γιατὶ ἔκλειναν τὸ δρόμο στὴ θέωση, κάνοντας ἀδύνατη τὴ σωτηρία. Στὴ συνείδηση τοῦ Γένους ἡ αἵρεση εἶναι ἓνα φάρμακο νοθευμένο, πού δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει τὴ θεραπεία τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς (ἁγιοπνευματικὸ φωτισμὸ), ἀλλ' ἀντίθετα θανατώνει πνευματικὰ καὶ αἰώνια. Γι' αὐτὸ ἡ μὲν Ἐκκλησία ἀντιμετώπιζε τὴν αἵρεση ὡς νοθεῖα στὸν τρόπο σωτηρίας, ἐνῶ ἡ Πολιτεία ὡς νοθευμένο φάρμακο, καὶ συνεπῶς ἐπικίνδυνο γιὰ τὴ δημόσια υἰεία. Ἔτσι, ὅπως γίνεται καὶ σήμερα στὴν περίπτωση αὐτῆ, ἔπρεπε νὰ ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὴν κυκλοφορία. Γι' αὐτὸ καίγονταν τὰ αἰρετικὰ συγγράμματα στὸ Βυζάντιο, ἀλλ' ὄχι καὶ οἱ αἰρετικοί. Δὲν γνώρισε ποτὲ «Ἱερὰ Ἐξέταση» ἡ Ρωμησύνη. Ἐξῶ ἀπὸ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις πολλὰ πράγματα μένουν ἀκατανόητα ἢ, θεωρούμενα μὲ τὰ σημερινὰ κριτήρια, ὀδηγοῦν ἀναπότρεπτα σὲ παρερμηνεῖες. Αὐτὴ δὲ ἡ νοοτροπία θὰ ἐπικρατεῖ μέχρι τὸ 19ο αἰώνα, ἔστω κι ἂν μεταγενέστερα οἱ πρακτικὲς, ὄχι σπάνια, θὰ ἔχουν ἀποσυνδεθεῖ ἀπὸ τὶς ἡσυχαστικὲς προϋποθέσεις.

Ἀνθρωπολογικὸ πρότυπο τοῦ Γένους δὲν ἦταν ὁ σοφὸς ἢ ὁ «καλὸς ἀγαθὸς» τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ ὁ ἅγιος. Οἱ ἅγιοι (ἄνδρες καὶ γυναῖκες) εἶναι γιὰ τὴ Ρωμησύνη ἡ βεβαίωση τοῦ γεγονότος τῆς θεώσεως, πού δηλώνεται μὲ τὴν ἀφθαρσία τῶν λειψάνων τους καὶ μὲ τὰ θαύματά τους. Τὰ μοναστήρια, ὅπου ἀναδεικνύονται οἱ Ἅγιοι, λειτουργοῦσαν —παρὰ τὶς ὁποιοσδήποτε ἐλλείψεις— ὡς πνευματικὰ θεραπευτήρια, πού δίδασκαν τὴ μέθοδο, μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ ὁ πιστὸς νὰ ἀγωνισθεῖ γιὰ τὸν ἁγιοπνευματικὸ φωτισμὸ καὶ τὴ θέωσή του. Γι' αὐτὸ κατέφευγαν σ' αὐτὰ ὄχι μόνον ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ σοφοὶ κατὰ κόσμον, καὶ ἄρχοντες, καὶ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας ἢ καὶ αὐτοκράτορες ἀκόμη. Τὸ ἰδανικὸ τῆς θέωσης ἦταν καθολικὸ καὶ ἐξίσωνε ὅλες τὶς κοινωνικὲς βαθμίδες. Αὐθεντίες τῆς Βυζαντινῆς κοινωνίας δὲν ἦταν ὁ αὐτοκράτορας ἢ ὁ Πατριάρχης, ἀλλὰ οἱ μεγάλοι Γέροντες, οἱ Πνευματικοὶ δηλαδή Πατέρες. Αὐτὲς οἱ ἀντιλήψεις θὰ ἰσχύσουν καὶ στὴν περίοδο τῆς δουλείας μὲ καθολικὴ σχεδὸν ἀτήρησι. Ἡ

σύμφυρση μὲ ἄλλα ρεύματα καὶ νοοτροπίες θὰ καθορίζει σὲ κάθε ἐποχὴ τὴν ἐμβέλεια καὶ τὴ δυναμικὴ τους.

Αὐτὴ ἡ συνείδηση καὶ στάση ζωῆς θὰ συνεχισθοῦν καὶ στὴ μεταβυζαντινὴ κοινωνία. Τὸ 1453 βρῆκε τὸ Γένος ἀδύνατο πολιτικά, ἀλλὰ ὄχι καὶ πνευματικά. Ἡ ἡσυχαστικὴ Παράδοση —ἡ πεμπτουσία τῆς Ὁρθοδοξίας— κράτησε τὸ Γένος πλούσιο σὲ ψυχικὲς δυνάμεις καὶ γι' αὐτὸ μπόρεσε νὰ ξεπεράσει τὴ μακροχρόνη δουλεία καὶ νὰ μὴ συμβιβασθεῖ ποτὲ μαζί της. Ἡ περίοδος τῆς δουλείας μάλιστα θὰ σηματοθεῖ ἀπὸ τὴν ἀναθέρμανση τῆς ρωμαϊκῆς συνείδησης καὶ τῆς συναίσθησης τῆς ἰδιοπεριότητάς του ἀπέναντι στοὺς ἀνατολικούς καὶ δυτικούς ἐπιβουλευτὲς τῆς ταυτότητάς του²².

Στὸ κείμενο αὐτὸ φαίνονται ὅλα τὰ στοιχεῖα πού συγκροτοῦν τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση, τὰ ὁποῖα τὴν διακρίνουν σαφῶς ἀπὸ ἄλλες ἀνατολικὲς καὶ δυτικὲς παραδόσεις. Ἐπίσης φαίνεται καὶ ὁ ὅλος ὁ τρόπος ζωῆς τῶν Ρωμηῶν πού εἶναι καθαρὰ ἐκκλησιαστικὸς. Μέσα ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρίσμα πρέπει νὰ δοῦμε καὶ τὰ ὅσα ἀνεφέρθησαν στὴν πρώτη ἐνότητα γιὰ τὸν ἰδιαίτερο τρόπο ζωῆς τόσο τῆς Ἀνατολῆς ὅσο καὶ τῆς Δύσης. Ἡ ζωντανὴ αὐτὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, πού διαποτίζεται ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στοὺς θεομένους, καὶ ἀπὸ τοὺς βαθμοὺς τῆς πνευματικῆς ζωῆς, πού εἶναι ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ καὶ ἡ θέωση, πέρασε στὶς κοινότητες, στὸν κοινοτικὸ βίον καὶ τὶς συντεχνίες.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι στὴν Ρωμησύνη τὰ κέντρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἦταν οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ καὶ τὰ Μοναστήρια. Οἱ μοναχοὶ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ζοῦσαν τὰ στάδια τῆς πνευματικῆς τελειώσεως, πού εἶναι ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ καὶ ἡ θέωση, ἦταν οἱ πραγματικοὶ ἡγέτες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Οἱ βασιλεῖς, οἱ αὐτοκράτορες προσπαθοῦσαν νὰ συντονίζωνται σ' αὐτὴν τὴν πνευματικὴν κατάσταση. Γι' αὐτὸ συναγωνίζονταν τοὺς μοναχοὺς στὴν ἄσκηση καὶ τὴν εὐσέβεια. Θεολογοῦσαν στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους καὶ ἕμνογραφοῦσαν. Τὰ «Ἐσθινά», δηλαδή τὰ δοξαστικὰ πού ψάλλουμε στὴν ἀκολουθία τῶν Κυριακῶν εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὸν Λέοντα τὸν Σοφὸ, τὰ δὲ ἀναστάσιμα ἐξαποστειλάρια εἶναι ποιήματα τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Ὁ ἕμνος «Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ...» εἶναι ἔργο τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Πολλοὶ αὐτοκράτορες ἀντήλλαξαν τὸν θρόνον μὲ τὸ Μοναστήρι. Στὸ ἀγιολόγιο

22. π. Γεωργίου Μεταλληνού, *Τουρκοκρατία*, ἐκδ. Ἀκρίτας, σελ. 32-34.

τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχουν πάνω ἀπὸ 20 βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες ἅγιοι.

Οἱ Πατριάρχες προέρχονταν ἀπὸ τὰ Μοναστήρια μέσα στὰ ὁποῖα διασωζόταν ἡ μέθοδος τῆς θεραπείας καὶ ζοῦσαν παραδοσιακά, μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ὁμολογία τους καὶ ἡ θεολογία τους. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀπὸ τοὺς ἑκατὸν δώδεκα Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τὴν ἄλωση οἱ πενήντα ὀκτώ, δηλαδὴ πάνω ἀπὸ τοὺς μισοὺς εἶναι ἀναγνωρισμένοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας²³. Καὶ φυσικὰ ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζῃ κάποιον ὡς ἅγιο δὲν τὸ κάνει ἀπὸ λόγους σκοπιμότητος, ἀλλὰ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη διδασκαλία ποὺ διαθέτει, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὰ λείψανα καὶ τὰ θαύματα ποὺ κάνει. Ὅταν, λοιπόν, οἱ πνευματικοὶ ἡγέτες τοῦ λαοῦ εἶναι ἅγιοι, τότε καὶ οἱ θεομοὶ τοῦ Κράτους ἐξαγιαζονται.

Δὲν μπορούμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι ὅλα ὅσα γίνονταν στὴν Ρωμηοσύνη ἦταν ἅγια, ἀλλὰ ὅμως μπορούμε νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα ὅτι ὑπῆρχε ἀναφορὰ στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους. Ἔγιναν καὶ τότε λάθη, ὑπῆρξαν καὶ τότε σφάλματα, ἀλλὰ ὅμως ὑπῆρχε διαφορετικὴ τοποθέτηση ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα. Βασικὸ δόγμα ἦταν ἡ προσευχὴ «Σοὶ μόνῳ ἁμαρτάνομεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ λατρεύομεν». Εἶχαν γνώση τῆς ἁμαρτίας, εἶχαν γνώση τῆς θεώσεως, τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ θέωση, ἀλλὰ καὶ γνώριζαν τοὺς τρόπους γιὰ νὰ φθάσουν πρὸς τὴν θέωση. Οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἐπιτίμια ἐκφράζουν ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν πραγματικότητα. Συνιστοῦν στὸν ἁμαρτωλὸ καὶ μετανοοῦντα ἄνθρωπο τὸν δρόμο τῆς θεραπείας. Γι' αὐτό, ἂν δοῦμε τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἔξω ἀπὸ τὴν θεολογία τους, ποὺ εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς καθάρσεως τῆς καρδιάς, τοῦ φωτισμοῦ τοῦ νοῦ, τότε ἀποτυγχάνουμε νὰ δοῦμε τὴν πραγματικὴ τους θέση μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ, στὴν πραγματικότητα εἴμαστε νομικιστές. Περιρίπτουμε στὸν κίνδυνο τοῦ νομικισμοῦ.

Ἡ θεολογία τῶν Ρωμῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας διαποτίζεται ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψη καὶ γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀπαντήσῃ σὲ ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὸν τετραυματισμένο καὶ σκοτισμένο νοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πῶς πέρασε αὐτὴ ἡ ἐμπειρία στὴν θεολογία καὶ τί συνέπειες ἔχει αὐτὴ ἡ θεολογία γιὰ τὸ Γένος μας φαίνεται

23. Σελ. Ἀρχιεπ. Σιναίου κ. Δαμιανοῦ, «Μνήμη ἀλώσεως», εἰς Ὁρθόδ. Τύπον, 413/13.6.1980.

στὴν σχετικὴ ἀνάλυση ποὺ κάνει ὁ π. Ἰωάννης Ρωμανίδης στὸ βιβλίον του «Ρωμηοσύνη»²⁴.

Ἐνῶ αὐτὴ εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση, ἐν τούτοις διαφορετικὴ καὶ ἀντίθετη σὲ πολλὰ σημεῖα εἶναι ἡ δυτικὴ παράδοση, ποὺ ἐκφράστηκε ἀπὸ τὴν Φράγκικη θεολογία. Τὰ σημεῖα στὰ ὁποῖα φαίνεται αὐτὴ ἡ διαφορὰ θὰ τὰ ἐκθέσω στὴν ἐπόμενη ἐνότητα. Ἐκεῖ θὰ φανῇ ἡ διαφορετικὴ ἔκφραση καὶ βίωση τῆς παραδόσεως καὶ θὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση διαποτίζεται ἀπὸ τὸν ἡσυχασμὸ, ἐνῶ ἡ δυτικὴ φράγκικη παράδοση διαποτίζεται ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμὸ μὲ ὅλα τὰ συμπαρομαρτοῦντα του.

Οἱ Φράγκοι «σαφῶς διέκριναν μεταξὺ τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων ἐκάστης τάξεως». Μὲ ἄλλα λόγια ὑπάρχουν κατὰ φύσιν εὐγενεῖς καὶ κατὰ φύσιν δουλοπάροικοι καὶ ἀκόμη ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ περισσότερο τοὺς εὐγενεῖς. Ἔτσι, σαφῶς ὑπάρχουν δικαιώματα σὲ κάθε τάξη. Πάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀντίληψη καλλιέργησαν καὶ τὴν ἄποψη ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ εὐδαιμονία εἴτε στὴν ἄλλη ζωὴ μὲ τὴν ὄραση τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἐπιθυμιῶν εἴτε ἀκόμη ὑπάρχει τὸ φυσικὸ δικαίωμα στὸν ἄνθρωπο νὰ ἀναζητᾷ νὰ ἐπιτύχῃ μιὰ σχετικὴ εὐδαιμονία στὸν κόσμον. «Καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις ἡ ἰδιοτελής ἢ φίλαυτος ἀγάπη ἐθεωρεῖτο φυσικὴ, καὶ ἡ ἱκανοποίησις αὐτῆς ποθητὴ καὶ δικαιωματικὴ»²⁵. Ἔτσι, ἡ στατικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση, τὰ δικαιώματα ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτὴν τὴν νοοτροπία καὶ ἡ ἀπόλαυση καὶ ἱκανοποίησις τῆς εὐδαιμονίας εἶναι αὐτὰ ποὺ συνιστοῦν τὸν δυτικὸ τρόπο σκέψεως καὶ ζωῆς ἢ γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ καλύτερα τὸν φράγκικον τρόπο ζωῆς.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυξ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν

24. Ἰω. Ρωμανίδου, Ρωμηοσύνη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 73-103.

25. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 162 - 163.

Κυκλοφορεῖ

ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ**

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ.
Κλαυθμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ *

»Ο Αιδ. Kwak κατάφερε πολλά. Συναντήθηκε με ανθρώπους που έπηρεάζουν, όπως με τον άρχηγό του τμήματος 'Εξωτερικών 'Υποθέσεων της 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας, τον Μητροπολίτη. Η συνάντηση έγινε την τελευταία μέρα, ο Αιδ. Kwak συνεχάρη τον Μητροπολίτη για τη θρησκευτική ελευθερία στη Ρωσία, και προσέφερε να βοηθήσει με συγκεκριμένους τρόπους, συμπεριλαμβανομένων και της εξέτασης σε κομπιούτερς και άλλα είδη εκπαίδευσης. Ο Μητροπολίτης έφάνη συγκινημένος και ευγνώμων. Κοίταξαν διάφορα έντυπα που παρουσιάζουν τις παγκόσμιες δραστηριότητες της 'Ενωτικής κίνησης. Ο Μητροπολίτης έμεινε έκπληκτος με το να τα δει τυπωμένα στη Ρωσική. Τελικά έκλεισε τη συνάντηση με λόγια ένθαρρυντικά: 'Προσβλέπουμε σε καλλίτερες σχέσεις με το 'ίδρυμά σας και τον 'ιδρυτή του', ένα μεγάλο βήμα άποδοχής από τον Μητροπολίτη.

»'Αλλά ο Αιδ. Kwak είχε έντολη να ζητήσει την όρθοδοξη ύποστήριξη για τη λειτουργία της 'Ενωτικής 'Εκκλησίας μέσα στη Σοβ. 'Ενωση. Αψηφώντας την προσπάθεια του Μητροπολίτη να κλείσει τη συζήτηση ξανακάθισε και ζήτησε την νομιμοποίηση της 'Ενωτικής 'Εκκλησίας στη Σ. 'Ενωση. Τότε ο Μητροπολίτης είπε: και στην 'Ανατολή και στη Δύση οι πολιτικοί άρχηγοί αναγνωρίζουν ότι οι θρησκείες θα σώσουν τις κοινωνίες από την κίνηση άποσύνθεση και την ήθικη πτώση. "Όταν οι πολιτικοί μιλούν στους θρησκευτικούς άρχηγούς είναι πολύ σοβαροί. Τέτοιες στιγμές, είναι ύποχρέωση των ιστορικών θρησκειών να προστατεύσουν την κοινωνία και τους πιστούς από κακές έρμηνείες της θρησκευτικής έμπειρίας. Ο κόσμος γέμισε από αίρέσεις και λατρείες. 'Αλλά πάντα ήταν ή εύθνη της Ρωσικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας να συνεργάζεται και να ύποστηρίζει τις άλλθνες θρησκείες. "Έτσι λοιπόν προσβλέπω στην πιθανότητα να καλωσορίσω την 'Ενωτική 'Εκκλησία στη Ρωσική κοινωνία».

Στο γεύμα που παρέθεσε ο Μητροπολίτης πολλοί μίλησαν ύπερ του Μούν και ο Dr. Francis Clark — καθολικός ο όποιος είπε ότι έχει συνεργαστεί πολλά χρόνια με τον Μούν και μαρτυρεί ύπερ αυτού και των πιστών του. Ο Μητροπολίτης είπε ότι θα τον ύποστηρίξει εάν ανακαλύψει ότι είναι μια πραγματική θρησκεία. Τότε όλόγυρα από το τραπέζι φωνές «χριστιανών θεολόγων έμπειρογνωμόνων» άπάντησαν ότι ή «'Ενωτική 'Εκκλησία είναι καλή, πραγματική και άληθινή».

Το 'ίδιο βράδυ ή τηλεόραση έδειξε ένα ντοκιμαντέρ για τον Αιδ. Μούν και την εκκλησία του (Unification News 1/1990, σ. 7-8).

Οί τελικοί στόχοι του Μούν εκφράσθηκαν από

(*) Συνέχεια εκ της σελ. 278 του ύπ' αριθμ. 8 τεύχους.

το έπιτελικό του στέλεχος Gogdon L. Anderson:

«Πιστεύω πως νοιώθουμε την πρόκληση. "Όταν έπασε ή Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, οι χριστιανοί κληρονόμησαν κυβερνητικές θέσεις όλων των ειδών, λόγω του χαρακτήρα των, του ήθους, της αξιοπιστίας των, άκόμη και θέσεις στον τομέα της οικονομίας και της διοίκησης. Νοιώθω καθαρά, ότι εάν τα μέλη μας μπορέσουν να αναπτυχθούν επαγγελματικά, παράλληλα προς την ήθικη άκραιότητα που άπέκτησαν άκολουθώντας τον αιδ. Μούν, τότε οι ευκαιρίες στην 'Ανατολική 'Ευρώπη θα είναι πραγματικά άπεριόριστες. Τη θέση της Κομμουνιστικής αυτοκρατορίας που διαλύεται κάποιος πρέπει να την κληρονομήσει και ύπάρχει έλλειψη ήγετων. Αυτή πρέπει να είναι ή προοπτική μας στη δεκαετία του 1990» (Unification News 1/1990, σ. 6).

9. 'Α ν τ ι μ ε τ ώ π ι σ η

Η συστηματική προσπάθεια διαβρώσεως του εκκλησιαστικού χώρου και αλλοιώσεως του θρησκευτικού μας φρονήματος πρέπει να μάς αναγκάζει να θέσουμε στο έργο μας νέες προτεραιότητες. Αυτό δέν ισχύει μόνο σε επίπεδο ένορίας, αλλά και στο επίπεδο μιας έπισκοπής, στο επίπεδο της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος και σε πανορθόδοξο επίπεδο.

Οί Δυτικές 'Εκκλησίες, άκόμη και πολιτειακοί και κοινωνικοί φορείς στις χώρες της ΕΟΚ, έρευνούν και προτείνουν λύσεις σχετικά με τον κίνδυνο διαβρώσεως, των χωρών του άλλοτε 'Ανατολ. Συνασπισμού από μέρους των αιρέσεων και της παραθρησκείας, Σε ειδικό διεθνές συνέδριο έντεταλμένου έμπειρογνωμόνων, που πραγματοποιήθηκε γι' αυτό το θέμα στο Ρόττεμπουργκ Γερμανίας (Μάρτιος 1990) εκφράστηκε όμοφωνα ή άποψη, πως ή δραστική βοήθεια προς τις όρθόδοξες χώρες πρέπει να προέλθει από την 'Ορθόδοξο 'Ελλάδα. Δέν μπορεί λοιπόν παρά να δεχθούμε αυτή την πρόκληση και να προχωρήσουμε στην άναθεώρηση του ποιμαντικού μας προγράμματος σε ό,τι άφορά τις προτεραιότητές του και να διαθέσουμε στις νέες προτεραιότητες ό,τι έχουμε, σε ύλικά μέσα και ανθρώπινο δυναμικό. Το ξαναλέμε: Ο κόσμος περιμένει σήμερα από την 'Εκκλησία αυτό που ή 'Εκκλησία έχει να δώσει, αυτό, που είναι δικό της, να το προσφέρει «παντί τω αίτούντι, μετά πραότητος και φόβου». Και αν ο κόσμος ζητάει κάτι άλλο από την 'Εκκλησία, αυτό δέν είναι ο κόσμος του Θεού. Σ' αυτόν τον κόσμο πρέπει να πούμε:

«Βλέπων εις ήμάς. Ο δέ έπειχεν αυτοίς προσδοκών τι παρ' αυτών λαβεῖν. Είπε δέ Πέτρος: άργύριον τι χρυσίον ούχ ύπάρχει μοι: δ δέ έχω τούτο σοι δίδωμι...» (Πράξ. γ' 5-6).

"Αν άναλωθούμε στην προσπάθεια να βρούμε

«ἀργύριον και χρυσίον», επειδή αυτό ζητάει «ὁ κόσμος οὗτος» ἀπὸ μᾶς, δὲν θὰ ἐκπληρώσουμε τὴν ἀποστολή μας, γιατί δὲν θὰ δώσουμε ἐκεῖνο πὸν πρέπει νὰ δώσουμε, ἐκεῖνο πὸν ὀφείλουμε νὰ ἔχουμε!

Καὶ αὐτὸ δὲν ἰσχύει μόνο γιὰ τοὺς κληρικούς, ἀλλὰ και γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὸς ἡ χώρα μας βρίσκεται σὲ μειονεκτική θέση ἀπέναντι στὶς χώρες τῆς Δύσεως, στὶς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τὴν Πολιτεία.

Στὴ Γερμανία λόγου χάρι τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν εἶναι ὑποχρεωτικὸ στὰ σχολεῖα, ὅπως και κάθε ἄλλο μάθημα. Οἱ δάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν πληρώνονται ἀπὸ τὸ δημόσιο ὅπως και οἱ ἄλλοι δάσκαλοι. Ὅμως ἡ ἐπιλογή των και ὁ διορισμός των δὲν γίνεται ἀπὸ τὴν Πολιτεία ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία κάτω ἀπὸ ὁρισμένες προϋποθέσεις μπορεί και νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὰ καθήκοντά τους (ὅταν δὲν προσφέρουν στὰ παιδιά τὴ διδασχὴ τῆς Ἐκκλησίας). Τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν καταρτίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τοῦ μαθήματος αὐτοῦ δὲν συντάσσονται μὲ εὐθύνη τῆς Πολιτείας ἀλλὰ μὲ εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα ὁ δάσκαλος τῶν θρησκευτικῶν ἔχει τὴ δυνατότητα τῆς ἐπιλογῆς ἀπὸ ἓνα κατάλογο ἐγκεκριμένων βιβλίων. Ἡ Πολιτεία περιορίζεται σὲ νὰ καταβάλλει τὰ ἐξοδα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν βιβλίων αὐτῶν.

Στὴ χώρα μας δὲν ὑπάρχει ἓνας τέτοιος ἔλεγχος ἀπὸ μέρος τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα. Ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἐφημέριος ἔχουν περιθωριοποιηθεῖ. Καὶ συνέβη σὲ παρελθόν νὰ ἀπαγορευθεῖ σὲν ἐπίσκοπο νὰ μιλήσει στὰ παιδιά. Τὸ ἴδιο και σὲ ἐφημερίους, κατὰ τὴν τελετὴ τοῦ ἀγιασμοῦ στὴν ἐναρξὴ τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

Κάτω ἀπὸ τίς προϋποθέσεις αὐτὲς τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐξαντλεῖται σὲ δευτερεύοντα ζητήματα και νὰ μὴ προσφέρει στὰ παιδιά βασικὰ στοιχεῖα τῆς πίστεως. Ἀκόμη ἓνας ἀριθμὸς τῶν ὀνομαζομένων διδασκάλων τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἶναι δυνατόν νὰ θελήσουν νὰ «προστατεύσουν» τὰ παιδιά, ὥστε νὰ μὴ διδασθοῦν τίποτε τὸ βασικὸ στὰ πλαίσια τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν.

Τοῦτο ἔχει τὴ λογικὴ του ἐξήγηση, ἀν σκεφθοῦμε πὸς στὴν Ἑλλάδα συμβαίνει σ' αὐτὸ τὸν τομέα κάτι πὸν δὲν συμβαίνει πούθενά ἄλλοῦ, οὔτε και στὰ κράτη ἐκεῖνα πὸν διάκινται ἐχθρικά πρὸς τὴν Ἐκκλησία: Ἡ ἐπιλογή τῶν ὑποψηφίων δασκάλων τῶν θρησκευτικῶν δὲν γίνεται μὲ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, οὔτε μὲ τὴν γνώμη τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι μεταξὺ τῶν δασκάλων τοῦ ὀρθοδόξου θρησκευτικοῦ μαθήματος, μπορεί νὰ εὑρεθοῦν ἀκόμη και ἄτομα πὸν διάκινται ἐχθρικά πρὸς τὴν Ἐκκλησία, δέχονται ὅμως νὰ διορισθοῦν δάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν, εἴτε γιὰ νὰ τακτοποιηθοῦν ἐπαγγελματικά, εἴτε δὲν μπορούν νὰ

εἰσαχθοῦν σὲ ἄλλη ἀνώτερη σχολή, εἴτε και γιὰ ἄλλους λόγους!

Εἶναι λοιπὸν ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπισθεῖ αὐτὸ τὸ πρόβλημα θετικὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησία, γιατί τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἀποσκοπεῖ στὴ δημιουργία σταθερῶν πνευματικῶν θεμελιῶν, ὥστε τὸ παιδὶ νὰ «ριζώσει» στὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας και μὲ βάση αὐτὸ τὸ σταθερὸ ἔδαφος νὰ μπορεί νὰ ἀντιμετωπίσει τίς διάφορες θρησκευτικὲς και παραθρησκευτικὲς προπαγάνδες, πὸν ἀπειλοῦν τὴ θρησκευτικὴ του ταυτότητα.

Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος δὲν ἔμαθε τίποτε στὴν παιδικὴ του ἡλικία, τότε σὲ τί μπορεί νὰ βασισθεῖ σὲν παρελθόν; Πρέπει συνεπὸς νὰ προσεχθεῖ ἰδιαίτερα τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα. Τὰ παιδιά πρέπει νὰ μαθαίνουν ἐκεῖ πολλὰ βασικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πίστη, ἀκόμη και νὰ τὰ ἀποστηθίζουν. Πολλὲς λέξεις και ὅροι ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πίστη και τὴν ἀγία Γραφὴ ἀναπτύσσουν πολλὲς φορές μὴ θεραπευτικὴ ἐνέργεια, μέσα ἀπὸ τίς δυσκολίες τῆς ζωῆς.

Κλείνοντας παρατηροῦμε πὸς ἴσως ὅλες αὐτὲς οἱ παραθρησκευτικὲς λατρεῖες και αἱρέσεις νὰ σημαίνουν τὸ «δάκτυλο τοῦ Θεοῦ», ὥστε ἡ συμπεριφορὰ μας ἀπέναντι σὲν θησαυρὸ τῆς πίστεώς μας νὰ εἶναι περισσότερο προσεκτικὴ. Ὅπου ἡ προφύλαξη ἦταν δραστηκὴ δὲν χρειάσθηκε ἀργότερα καμιά ἰδιαίτερη ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση καταστροφῶν. Αὐτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο σὲν πνευματικὸ τομέα, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μᾶς βεβαιώνει γιὰ τὴν συμπαράστασή Του!

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ.

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού,
Ἄναπλ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
(ὕπερ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς και σωτηρίας)

Ἐνα εἶδλλο πὸν βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ και ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, πὸν ἡ πνευματικὴ σύγχυση αὐξάνει ἐπικίνδυνα και ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο και πὸν δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἄποστολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1,
115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγασανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

ΑΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*

1. Ἀφορμή, Διαπιστώσεις.

Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον ἀλληλογραφίαν τοῦ Κ. Οἰκονόμου, κυρίως μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντίου τοῦ Α' ⁶⁶ Γρηγορίου τοῦ Στ' ⁶⁷ καὶ Ἀνθίμου τοῦ Στ' ⁶⁸, προκύπτει ὅτι μὲ τὸ θέμα τῆς εἰσαγωγῆς ἢ μὴ τῆς τετραφωνίας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος, κατέβηκεν ὁ Ἕλληκ κληρικὸς κατόπιν δημοσιευμάτων εἰς τὸν ἑλληνικὸν τύπον ἢ ἀπὸ γνώμας τὰς ὁποίας ἐξήλθον οἱ προκαθήμενοι τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὸ ἔναυσμα τὸ ἔδωκεν δημοσίευμα ⁶⁹ εἰς τὴν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 314 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

66. Ἰδ. Θεοδώρου Μ. Ἀριστοκλέους, Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Βυζαντίου, Βιογραφία καὶ συγγραφαί. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1866. Ἰω. Χ. Κωνσταντινίδου, Κωνσταντῖος ὁ Α', ὁ ἀπὸ Σιναίου, Θ.Π.Ε. τ. Η', σ. 48-49 ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

67. Μ. Ι. Γεδεών, Γρηγόριος ὁ Στ', Μ.Ε.Ε. τ. Η', σ. 725 ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

68. Ἰδ. ἀνωτ. σ. 280.

69. Ἀναδημοσιευόμενον τὸ σχετικὸν ἄρθρον ἐκ τῆς ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1168/1844.

«Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου».

Ἀμφότεροι αἱ ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Αὐστριακοῦ κράτους, ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου αὐτοκράτορος Ἰωσήφ τοῦ δευτέρου, διὰ προνομίων φιλελευθέρων καθιδρυθεῖσαι καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὐτυχῶς διατελοῦσαι Ἑλληνικαὶ κοινότητες, τῶν τε δηλονότι Αὐστριακῶν καὶ τῶν Τουρικῶν ὑπηκόων, ἡσθάνθησαν πρὸ τινος χρόνου ζωηρῶς τὴν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως τῆς διὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν σεβαστῆς μὲν, μονοφωνοῦ δὲ καὶ μονοτόνου μουσικῆς τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Τὸ αἶσθημα δὲ τοῦτο τόσο ζωηρότερον ἐγένετο εἰς πάντα εὐαίσθητον ὁμόδοξον χριστιανόν, ὅσῳ πλέον οὗτος ἐπαίδευετο, καὶ ἀποβάλλων ἔξεις τινὰς τοῦ Ἀσιατικοῦ κόσμου, ἐρρῦθμιζε τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὰ ἦθη του πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη τῶν Εὐρωπαίων, μετελάμβανε τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἐπιφελοῦντων γνώσεων των, καὶ συνεξομοιοῦτο αὐτοῖς κατὰ τὸν κοινωνικὸν καὶ οἰκιακὸν βίον του. Ἀμφότεροι αἱ εἰρημέναι ἑλληνικαὶ κοινότητες ζῶσαι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης, καὶ περιτομισμένοι ὑφ' ὅλων τῶν στοιχείων τῆς προόδου τοῦ αἰῶνος μας ἄφ' οὗ ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις των προέβησαν ἐπὶ τὸ βέλτιον καθ' ὅλα, πῶς ἂν ἐδύναντο νὰ μὴ προσκόψωσιν εἰς τὸ ἀνάμμοστον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς προόδου, τὴν μονοφωνίαν λέγω, τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς των; ἢ τῶν ἀδυνάτων νὰ διαφυγῇ πλέον τὴν προσοχὴν τῶν εἰρημένων κοινοτήτων πράγμα ἀφορὸν τὴν καλλονὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, λαμπρύνον τὸν αἶνον καὶ τὴν δοξασιολογίαν τοῦ Θεοῦ, προσέλκον προσέτι τὸν σεβασμὸν τῶν ἑτεροδόξων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, ὅπερ ὁ Ἕλληκ μάλιστα ὀρέγεται, καὶ κατὰ μέγα μέτρον τοῦ ἔθνικοῦ αἰσθηματός του ζῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἔτι μᾶλλον φιλοτιμεῖται νὰ ἐνεργῇ.

Τούτων οὕτως ἐγόντων, μετὰ συζητήσεις τινὰς τῶν εἰρημένων κοινοτήτων, ἐπεκράτησε τέλος πάντων ἡ γνώμη με-

ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» (τὸ 1844) διὰ τοῦ ὁποίου ἀπενέμετο ἔπαινος εἰς τὴν καινοτομίαν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Βιέννης.

Εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἀναφέρεται ὅτι αἱ Ἑλλη-

ταὶ τῶν μελῶν αὐτῶν, ὥστε νὰ γείνη ἀπόπειρα μεταρρυθμίσεως καὶ διορθώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς μας κατ' ἐκεῖνο τῶν ὁμοφρόσκων Ρώσων, εἶτε καθ' ὅποιονδήποτε ἄλλον τρόπον, μηδαμῶς ὅμως προσβάλλοντα, ἀλλὰ διατηροῦντα μέχρι κεραίας τὸν ἀρχαῖον πατροπαράδοτον καθ' ἡμᾶς χαρακτῆρα τῶν μελωδιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο τὸ δύσκολον ἔργον ἐφιλοτιμήθη καὶ ἐπεχείρησε νὰ πραγματοποιήσῃ δι' εἰσηγήσεως καὶ ὁδηγίας τοῦ ἱεροδιακόνου Ἀνθίμου Νικολαΐδου, τοῦ ἐν τῷ πατριαρχεῖῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν νέαν καὶ τὴν παλαιὰν μουσικὴν τῆς ἱεράς ἡμῶν Ἐκκλησίας διδασκάλου, καὶ ἔκτοτε μετ' εὐφημίας διὰ μακρῶς τινος σειρᾶς ἐνιαυτῶν ἀσκήσαντος ἐν ταῖς ἐνταῦθα Ἑλληνικαῖς ἐκκλησίαις τὴν τέγγην του, μουσικοδιδασκαλὸς τις τῆς μητροπόλεως ταύτης Αὐγουστος Σφόβοδας. Οὗτος ἐμελοποίησε τῷ ὄντι τετραφώνως τὰ ἄσματα τῆς θείας λειτουργίας, διατηρήσας εὐφῶδες πῶς τὸν ἀρχέτυπον τῆς ἐκκλησίας μας μελωδικὸν χαρακτῆρα κατὰ τὰς ἀκριβεῖς εἰσηγήσεις τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικοῦ, τοῦ προμνησθέντος πρωτοψάλτου τῶν ἐνταῦθα ἐκκλησιῶν μας· ἀλλ' ἡ μελοποιία του αὕτη δυσεξήρητος εἰς τὴν πρᾶξιν διὰ τὸ λίαν ὑψηλὸν τῶν φωνῶν, εἰς ἄλλους δὲ καὶ ἀπηχῆς ἐφάνη, ὥστε κατὰ τὴν κρίσιν τῶν πολλῶν ἀπαράδεκτος ἀπεδείχθη ἐν ταῖς ἐνταῦθα ἐκκλησίαις ἀμφοτέρων τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων. Ἄλλος τις μουσικοδιδασκαλὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς Ραντχάρθιγγερ καλούμενος, ἐπεμελήθη κατὰ πρόσκλησιν τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Τριάδος, ὀδηγῶντος τοῦ ἑλλογίμου διδασκάλου καὶ ψάλτου κυρίου Χαβιαρᾶ εἰς τὸ νὰ μελοποιήσῃ μέρος τῶν ἁσμάτων τῆς θείας λειτουργίας μας. Ἡ μελοποιία δὲ αὕτη ἀπλή, ἀφελὴς καὶ γλυκεία διὰ τὴν ἀκοήν, εὐκόλος διὰ τὸ ἀπλοῦν αὐτῆς εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐξέκλιεν ὅμως τῆς ὁδοῦ τῆς ἡμετέρας μελωδίας, μὴ ἔχουσα θεμέλιον στερεὸν τῆς μονοφωνοῦ παλαιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Ἐπιπλέον, ὡς φαίνεται, νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦτο πιστῶς καὶ νὰ διεκπεράσῃ αὐτὸ ὑπερφῶως πῶς ἄλλος τις τῆν τέγγην δεινότερος, ὥστε νὰ φημισθῇ καὶ ὁ τεχνίτης κατὰ τὴν Εὐρώπην ἅπασαν καὶ τὸν λοιπὸν πεπαιδευμένον κόσμον διὰ τῆς μεταδόσεως τῆς θαυμαστῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ γνωρισθῇ καὶ τὸ μέχρι τοῦδε ὡς τάλαντον κεκρυμμένον ἀγνωρίστον κειμήλιον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρησκευματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος. Ὁ Γόττφριδ Πράυερ, λέγω, καθηγητῆς τῆς μελοποιίας καὶ διευθυντῆς τοῦ ἐν Βιέννῃ μουσικοῦ διδασκαλείου, ἐπέτυχε θαυμασίως μελοποιήσας εἰς τὸ τετραφώνον τὰ μέχρι τοῦδε μονοφωνῶς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μας ψαλλόμενα ἄσματα τῆς θείας λειτουργίας. Τῆς ἐπιτυχίας δὲ ταύτης ἀποδείξεις προφανεῖς εἰσι δῶα φανερά καὶ ἀναμφίλεκτα πράγματα. 1ον. Πᾶς χριστιανὸς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, εἰδήμιον καὶ μὴ εἰδήμιον μουσικῆς, ἀκροώμενος τῆς τετραφώνου ταύτης μελωδίας σαφῶς ἀναγνωρίζει διὰ τῆς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας του συνειδημένης εἰς τοῦτο ἀκοῆς του, τὸν παλαιὸν τύπον καὶ τὸν ἀκέραιον χαρακτῆρα τῆς πατρῴας ἐκκλησιαστικῆς ὑμνωδίας καὶ ψαλμωδίας του, εἰς τρόπον ἀκραιφνῆ καὶ ἀπαράλλακτον, καθὼς καὶ τὴν σήμερον εἰσέτι δι' αἰῶνων πολλῶν κατὰ πιστὴν παράδοσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς τοῦ Ἁθῶνος, καὶ καθ' ὅλας τὰς χώρας τῆς Βυζαντινῆς πιστῶς ὑμνωδεῖται καὶ ψάλλεται τὸ θεῖον Ὀν ὑπὸ τῶν γενναίων τέκνων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. 2ον. Πᾶς ξένος καὶ ἑτεροεθνὴς ἐμβὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας, καὶ ἀκροασθεὶς δι' ὀλίγου τῆς τετραφώνου ἐκκλησιαστικῆς ταύτης με-

νικαί κοινότητες τής Βιέννης «των τε δηλονότι Αυστριακών και των Τουρκικών υπηκόων⁷⁰, ήσθάνθησαν πρό τινος χρόνου ζωηρώς τήν ανάγκην μεταρρυθμίσεως τής δια τὸ ἀρχαίον και τήν ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν σεβαστής μέν, μονοφώνου δὲ και μονοτόνου μουσικής τής ἀγίας ήμῶν Ἐκκλησίας». Τοῦτο δὲ ἐπειδὴ ζῶσαι εἰς τὸ κέντρον τής Εὐρώπης ήτο ἀδύνατον νὰ μὴ προσκόψωσιν εἰς τὸ ἀνάρμοστον πρὸς τὸ πνεῦμα τής προόδου, δηλ. τήν μονοφωνίαν τής ἐκκλησιαστικῆς μουσικής. Ὑποστηρίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου ὅτι πᾶς χριστιανὸς τής ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀκροώμενος τής τετραφώνου ταύτης μελωδίας σαφῶς ἀναγνωρίζει τὸν παλαιὸν τύπον και τὸν ἀκέραιον χαρακτήρα τής πατρῶας ἐκκλησιαστικῆς ἠμωνδίας και γαλμωδίας του. Ὁ δὲ ξένος και ἑτεροεθνὴς ὁμολογεῖ ὅτι ἀκούει ἀρχαίον τι ἀνήκουστον, ὑπερφυῆς και ἄξιον τῶ ὄντι τής θείας λατρείας. Δὲν παραλείπει δὲ νὰ ἐπαινέσῃ τοὺς συντελεστὰς μουσουργοὺς αὐτῆς τής μεταρρυθμίσεως, τὸν βαρῶνον Γεώργιον Σίνα⁷¹ καθὼς και τήν φιλο-

λωδίας, ὁμολογεῖ ἐνθους και ἐξεστηκῶς, ὅτι ἀκούει ἀρχαίον τι, ἀνήκουστον μέχρι τής ὥρας εἰς αὐτόν, πράγμα ὑπερφυῆς και ἄξιον τῶ ὄντι τής θείας λατρείας, ἄξιον τοῦ νὰ διαδοθῆ εἰς ἅπαντα τὸν πεφωτισμένον κόσμον, ὥστε νὰ γνωρισθῆ ή κατὰ τοῦτο μεγάλη εὐστοχία των παλαιῶν Βυζαντινῶν, νὰ γνωρίσωσι και τινες των Εὐρωπαίων τήν πλάνην των, ὅσοι ἀκριτῶς και ἀστόχως βέβηλα και ἀνίερα παρεισάγουσιν εἰς τήν ἱερὰν μουσικήν τής Ἐκκλησίας, ἐξευτελίζοντες τήν θείαν λατρείαν ὅσοι δηλονότι θηρεύουσι μόνον φωνὰς γλυκείας και ἤχους λιγυρούς, γλυκυθυμίαν και ἡδυπάθειαν ἐξεγειροντας, ἀφέντες τὸν κύριον σκοπὸν τής ἐκκλησιαστικῆς μουσικής, ήτις κατάνυξιν και συντριβὴν τής καρδίας, ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς εἰς τὸ ὑπέριστατον Ὅν και εἰς αἶνον αὐτοῦ ὀφείλει νὰ διεγείρῃ

Μέγαν ἐπαινῶν ὄφρον ὀφείλομεν εἰς τήν ἐν λόγῳ και ἔργῳ γενναίαν συνέργειαν τοῦ εὐγενεστάτου Βαρῶνου κυρίου Σίνα, και εἰς τήν φιλοκαλίαν και φιλοτιμίαν των εἰρημένων κοινοτήτων, αἵτινες εὐσταθῶς ἐγκαρτερήσασαι εἰς τὰς ἐκ τῆς δυσκόλου φύσεως τοῦ πράγματος προσελθούσας δυστροπίαις, και εὐστοχῶς ἀποσοβήσασαι τὰς προλήψεις και τὰ ἄλλα πολυάριθμα προσκόμματα εἰς τὸ ἐντιμον τοῦτο ἔργον, ἐπέμεινεν μέχρι τέλους καρτερώς εἰς τήν ἐκπεραιώσιν αὐτοῦ. Ἀνήκει ὁμοίως ἔπαινος δίκαιος εἰς τὰς ἀκριβεῖς μουσικὰς γνώσεις και εἰς τήν φιλοτεχνίαν τοῦ Ἑλληνοῦ μουσικοῦ, ὅστις ἐδυνήθη νὰ μεταδώσῃ σαφῶς και εὐκρινῶς τὰ μυστήρια τής τέχνης του εἰς τὸν ξένον και ἀλλόγλωσσον μελοποιόν.

Αἱ πρῶται δύο εἰς τὸ τετράφωνον μελοποιημένα λειτουργία, δηλαδή ἐκείνη τοῦ Σφόβουδα και τοῦ Ραντχάρτιγγερ ἐτυπώθησαν ἤδη, ή δὲ τρίτη τοῦ Πράυερ μέλλει νὰ τυπωθῆ μετ' ὀλίγον.

Ἐν Βιέννῃ τῇ 15 (27) 8βρίου 1844.

Α.Π.Ι.».

70. «Στῇ Βιέννῃ ὑπῆρχον τότε δύο ἑλληνικὲς κοινότητες. Ἡ μία των ἑλλήνων τούρκων υπηκόων μετ' ἑκκλησία τοῦ «Ἀγίου Γεωργίου» και ή ἄλλη των γραικῶν και βλάχων ἀυστριακῶν υπηκόων μετ' ἑκκλησία τής «Ἀγίας Τριάδος» (Π. Ε. Φορμὸς, Οἱ χορωδιακὲς... ἐνθ' ἄν. σ. 39 σημ.).

71. Περὶ τοῦ Γεωργίου Σίνα ἰδ. Ἀναστασίου Παλλατίδου, Ἰπὸμνημα... ἐνθ' ἄν. σ. 26-31. Κοντογιόβου Κ., Μνημόσυνον Γ. Σ. Σίνα, περ. «ΠΑΝΔΩΡΑ» τ. Ζ' (1856) σ. 241-244. Ἀναστασίου Ν. Γούδα, Βίαι παράλληλοι, τ. Δ (1871) σ. 1-51. Γεωργίου Χ. Ζαλοκώστα, Τὰ Ἄπαντα, Ἀθήνησι 1959, (Ὁ εὐεργέτης Γεώργιος Σίνας, Ποίημα) σ. 157-174. Γεωργίου Σ. Λαίτου, Σίμων Σίνας, Ἐν Ἀθήναις 1972 (περὶ Γεωργίου Σίνα, σ. 62-66 κ.ά.). Ἰω. Γ. Ἀλεξίου, Ἐθνικὸς εὐεργέτης, Ἀθήναι 1975, ἐκδ. δ', σ. 111-115. Τοῦ Ἀ. ὑ. τοῦ Σίνας Γεώργιος,

τιμίαν και φιλοκαλίαν αὐτῶν των κοινοτήτων τής Βιέννης, παρέχων προσέτι πληροφορίας περὶ των ἐκδόσεων των δύο πρῶτων, εἰς τὸ τετράφωνον μελοποιημένων, λειτουργιῶν.

Εἰς ἄλλα δημοσιεύματα τής ἰδίας ἐφημερίδος ἐξαιρέται τὸ μεταρρυθμιστικὸν ἔργον τοῦ Ἀγαπίου⁷² και των Τριῶν Διδασκάλων⁷³ καθὼς και τοῦ Ἀνθίμου Νικολαΐδου⁷⁴, ὅστις τήν ἐποχήν αὐτήν (1850) ἀέξῃ ἀργὸς και ἐν ἄκρῃ πενία εἰς Βιένναν, καταξοδεύσας ὅτι και ἂν εἶχε εἰς τήν ἐκτύπωσιν των ἀναγκαίων μουσικῶν βιβλίων⁷⁵.

Προτείνει δὲ νὰ μιμηθῆ ή Ἐκκλησία μας τήν ὀμόθησκον Ρωσσίαν διὰ νὰ βελτιώσῃ και αὐτὴ τήν μουσικήν της κατὰ τήν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, κατηγοροῦσα ἀμέσως μὲν τήν Κυβέρνησιν⁷⁶ διὰ τήν ἀδιαφορίαν της, ἐμμέσως δὲ τὸν Κ. Οἰκονόμον, χαρακτηρίζουσα αὐτὸν ὡς «Ρωσσίζοντα»⁷⁷.

Τὸ 1853 ή ἐφ. «ΑΘΗΝΑ»⁷⁸ ἐπανέρχεται εἰς τὸ θέμα τής ἀναγκαιότητος μεταρρυθμίσεως τής ἐκ-

Θ.Η.Ε., τ. ΙΑ', σ. 188. Βελλιανίτη Θ. — Παλατίδου Σ., Σίνας Γεώργιος, Μ.Ε.Ε. τ. ΚΑ', σ. 858-859. Π. Ε. Φορμὸς, Οἱ χορωδιακὲς... ἐνθ' ἄν. σ. 67, 70, 72.

72. ἰδ. ἄν. σ. 169.

73. ἰδ. ἄν. σ. 170.

74. ἰδ. ἄν. σ. 249.

75. ἰδ. ἐφημ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1726/1850.

76. Κυβέρνησις Ἀντωνίου Κριεζῆ (12-12-1849 ἕως 15-5-1854).

77. ἰδ. ἐφημ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1726/1850 ὅπου ἀναγινώσκομεν: «Πολλὰκις εἶπαμεν, ὅτι εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά μας χρωστοῦμεν νὰ μιμώμεθα τήν ὀμόθησκον Ρωσσίαν και καθὼς αὕτη τὰ βελτιώσῃ, οὕτω νὰ τὰ βελτιώσωμεν και ήμεῖς κατὰ τήν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, τήν ὅποιαν ἐτήρησε, κατὰ μέγα μέρος, ή Ρωσία ὡς αὐτόνομος, ἀπέκρουσεν ὁμοίως ή ὑποδούλασις τής θρησκείας ἀπὸ τὰ μέρη μας. Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι, ὅτι οἱ σφόδρα Ῥωσσίζοντες εἶναι και σφόδρα προσωποὶ κατὰ τήν τάξιν τής ἐκκλησίας, ἐνῶ κυρίως κατὰ ταύτην, και κατὰ τήν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν της, ή Ρωσία ἐπαινείται ὑπὸ πάντων των ἐθνῶν. Ἀλλ' οἱ ζητοῦντες τήν ἀναίσθησιν τής ἀκοῆς δὲν συλλογίζονται κἀν, ὅτι διὰ τῆς ἀνοησίας των ταύτης, γεμίζουσι τὰ θέατρα και κενώνουσι τὰς ἐκκλησίας; ή νομίζουσι ὅτι θέλουσι δυνῆθῆ ν' ἀλλάξουσι τήν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου»;

78. ἰδ. ἐφημ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1963/1853 ὅπου σημειοῦνται τὰ ἑξῆς: «Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ παραλείψωμεν και τήν καλλίστην ἐντύπωσιν τήν ὅποιαν κατὰ τήν λαμπράν ταύτην τελετὴν ἔκαμεν εἰς τὸ κοινὸν ή κατὰ πρῶτον εἰσαχθεῖσα εἰς τήν Ἐκκλησίαν μας ἀρμονικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τοῦ ἐν Βιέννῃ Μουσικοδιδασκάλου κυρίου Ἀνθίμου εἰς τήν ὅποιαν οἱ ἐνταῦθα Μουσικοὶ Ῥῶσοι εἶχον προγυμνάσει τοὺς διδασκόμενους ὑπ' αὐτῶν τήν μουσικήν Ἑλληνοπαίδας και διὰ τῆς ὁποίας ἐξετελέσθη ή τελετὴ αὕτη. Παρατηρήθη μάλιστα ὅτι τόσον εὐχαρίστησεν ή μουσικὴ αὕτη τὸ κοινόν, ὥστε ἄλλο τι δὲν ἤκουε τις μετὰξὺ τοῦ λαοῦ, εἰμῆ, ὅτι τήν μουσικήν ταύτην ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ παραδεχθῆ ή Ἐκκλησία μας διὰ νὰ συγνάξῃ εἰς αὐτήν ὁ λαός, ὅστις αἰσθάνεται ἤδη τήν ἀηδίαν, τήν ὅποιαν τῶ προξενίου τὰ νανουρισματα των παλαιῶν μουσικῶν μας, οἱ ὅποιοι νομίζουσι ὅτι ὅλη ή τέχνη τής μουσικῆς συνίσταται εἰς τὰς διὰ τῆς ρινὸς ἐκφερομένας ἀκανόνιστους φωνὰς, τὰς μηδεμίαν σχέσιν ἐχούσας μετὰ τοὺς φυσικοὺς τής μουσικῆς κανόνας, μετὰ τήν ἀρμονίαν και αὐτὴν ἀκόμη τήν συμφωνίαν.

Ἐπειτα διατὶ τάχα ἀφοῦ τήν ἐκκλησιαστικὴν μας μουσικήν ἐκάνονισεν ὁ ἐν Βιέννῃ δεινομουσικοδιδάσκαλος κύριος Ἀνθιμος, και ἄλλοι μουσικοὶ Ἑλληγες, και αὐτὴν παρεδέχθη-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«*Εὐτυχές ιστορικὸν γεγονός*».

Τὸ Χρῆστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐχάραξε ὅπως ἰδιαίτερος ἐκ τῆς εἰς αὐτὴν προσφάτου ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φιλλανδίας κ. Ἰωάννου, ὅσις διακρίνεται διὰ τὴν ἑλληνοκεντρικὴν λαμπρὰν θεολογικὴν παιδείαν του, διὰ τὴν ἑλληνομάθειάν του, διὰ τὸ γνήσιον οἰκουμενικὸν του πνεῦμα, διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τὴν ἔμπρακτον ἀφοσίωσίν του εἰς τὸ Σεπτόν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπίσκεψιν, —ἥτις ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐχαρακτηρίσθη ὡς «εὐτυχές ιστορικὸν γεγονός», τὸ ὁποῖον ἐγάλκευσε νέους «ιεροὺς καὶ ἀκαταλύτους δεσμοὺς» ἐνόητος καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν—, ὁ Σεβ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φιλλανδίας κ. Ἰωάννης ἐν μιᾷ τῶν προσφωνήσεών του ἐτόνισε τὰ ἐξῆς: «Δι' ἐμὲ ἢ Ἑλλάς εἶναι πρὸ πάντων ἢ χώρα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἢ χώρα τῶν Ὁρθοδόξων... Διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Φιλλανδίας, ὑπὸ τὸ εὐλογημένον ὠμοφρόνιον τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, αἱ ἐπαφαὶ μετὰ τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σημαίνουν ἐπίσχεσιν καὶ ἐνδυνάμωσιν τοῦ μικροῦ ποιμνίου τῆς Φιλλανδίας».

Εἰς ἄλλην προσφώνησίν του ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φιλλανδίας, ἀναφερόμενος εἰς «τὴν σπουδαιότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅλην τὴν Ὁρθοδοξίαν», διεκήρυξεν, ὅτι «κατὰ ἰδιαίτερον τρόπον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ φρουρὸς καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον. Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ τῆς Ἑλλά-

δος εἶται σημαίνει ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας».

Ἡ «νεοβυζαντινὴ ζωγραφικὴ».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Δρ Ἀθανάσιος Παπᾶς εἰς προσφάτως δημοσιευθείσας ἐν τῇ «Ἐπισκέψει» «σκέψεις γιὰ τὴν νεοβυζαντινὴ ζωγραφικὴ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐρώπη εἰδικώτερον», ἐπεσήμανε ὁρθῶς τὸν κίνδυνον ἐκ μιᾶς μηχανικῆς καὶ ἀνύχου ἐπαναλήψεως καὶ τρόπου τινὰ βιομηχανικῆς παραγωγῆς «εἰκόνων», ἥτις «ὀδηγεῖ σ' ἕναν ἄγονο ἐκλεκτικισμό καὶ φορμαλισμό».

Ἐν συνεχείᾳ παρουσίασε φαινομενολογικῶς τὴν ἐν Εὐρώπῃ στροφήν τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Τέχνην.

Ἀποτελεσμα τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ εἶναι «ἡ μεγάλη ζήτηση τῶν βυζαντινῶν εἰκόνων τόσο ἀπὸ ἐπισημοὺς θρησκευτικοὺς φορεῖς γιὰ τὴν διακόσμηση ἐπὶ παραδείγματι τῶν βυζαντινῶν παρεκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα διαμορφώνουν ὁρισμένα Ἱδρύματα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως στὸ Fridurg, Gersau, Heroldberg, Münnersstadt κ.ἄ., ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς συλλέκτες καὶ τοὺς λοιποὺς φιλότεχνους· τὸ ἔργο τῶν διαφόρων Ἀνατολικῶν Ἰνστιτούτων (Ostkirchliche Institutien) Ρωμαιοκαθολικῶν Μονῶν, ὅπως τοῦ Sankt Bruno στὸ Βύρτσμπουργκ, τῆς Chevetogne στὸ Βέλγιο καὶ τῆς Niederalteich στὴ Βαυαρία κ.ἄ.». καὶ «ὁ διαρκῶς ἀυξανόμενος ἀριθμὸς τῶν συλλόγων, συνεδρίων, σεμιναρίων, ἐκθέσεων καὶ ἐκδόσεων γιὰ τὴν βυζαντινὴ τέχνη, ὁ συρμός κ.ἄ.».

Ἡ φαινομενολογία αὐτή, ἡ ὁποία, παρουσιάζεται ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἡλιουπόλεως, ὑποδηλωμένων ὡσαύτως λίαν ἐπιτυχῶς τῶν ἀρνητικῶν καὶ θετικῶν πλευρῶν της, «θέτει τὸν ἐρευνητὴ πρὸς τὸ σὲ μιὰ ποικίλη καὶ πολύμορφη προβληματολογία καὶ

κλησιαστικῆς μουσικῆς ἐξ ἀφορμῆς τῆς χειροτονίας τοῦ Ἱερομονάχου Ἀντωνίνου, τῆς ἐν Ἀθήναις Ρωσικῆς πρεσβείας, εἰς Ἀρχιμανδρίτην, ὅπου εἰς σχετικὸν σχόλιον δὲν παραλείπει νὰ ἐπαινέσῃ ἐκ νέου τὴν «μουσικὴν τοῦ ἐν Βιέννῃ μουσικοδιδασκάλου

κυρίου Ἀνθίμου», ἐκφράζουσα συγχρόνως τὴν ἀπορίαν διατὶ «νὰ μὴ παραδεχθῶμεν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὰ διὰ τῆς ρινός⁷⁹ νανουρίσματά μας, τὰ ὁποῖα καταξοχίζουσι τὴν ἀκοὴν παντός ἀνθρώπου ἔχοντος μικρὰν τοῦ καλοῦ αἰσθησιν».

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΜΠΟΤΓΑΤΣΟΣ**
φιλόλογος - θεολόγος

σαν τόσαι καὶ τόσαι ἐκκλησίαι τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, νὰ μὴ παραδεχθῶμεν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὰ διὰ τῆς ρινός ἀκανόνιστα νανουρίσματά μας, τὰ ὁποῖα καταξοχίζουσι τὴν ἀκοὴν παντός ἀνθρώπου ἔχοντος μικρὰν τοῦ καλοῦ αἰσθησιν.»

⁷⁹ Πρβλ. Γεωργίου Γ. Παπαδοπούλου, Ἱστορικὴ... ἐθ' ἄν. σ. 228-230 σημ.

πρέπει να γίνει «άφορμη έρευνας του προβλήματος και από άλλους μελετητές».

«Κίνησις Νεότητος τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας» ἐν τῇ Σοβιετικῇ 'Ενώσει.

Συμφώνως πρὸς εἰδήσεις, περιεχομένας ἐντὸς ἀρθροῖδιου δημοσιευθέντος ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἀνάπλασις», ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν κοσμοϊστορικῶν ἀλλαγῶν, αἱ ὁποῖαι συντελοῦνται ἐν ταῖς χώραις τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, «ἡ Ρωσικὴ 'Εκκλησία, γιὰ πρώτη φορά, ὀργανώνει τὴ νεολαία, μετὰ τὸ 1917. Πιὸ συγκεκριμένα ἰδρύθηκε στὴ Ρωσικὴ 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία μία νεανικὴ ὀργάνωση, μετὰ τὴν ἔγκρισήν καὶ τὴν εὐλογία τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Ὀνομάζεται «Κίνηση Νεότητος τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας». Τὸ Καταστατικὸ τῆς νεανικῆς αὐτῆς κινήσεως συντάχθηκε ἀπὸ νέους, οἱ ὁποῖοι συγκεντρώθηκαν γιὰ τρεῖς ἡμέρας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας, ὅπου καὶ ἐξέλεξαν τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπέβαλαν στὸ Ἀνώτατο Σοβιὲτ τὸ αἴτημα: Ἡ παλαιὰ ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρουτίτσας καὶ Κολόμνας στὴ Μόσχα νὰ γίνῃ Κέντρο Νεότητος τῆς Ρωσικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας. Ἀκόμη ζήτησαν νὰ ἐπιστραφῇ στὴν 'Εκκλησία ὁ παλαιὸς ναὸς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μόσχας γιὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ τῶν φοιτητῶν. Ἡ κίνηση νεότητος προετοιμάζει τώρα μιὰ μεγάλη συνάθροιση Χριστιανῶν νέων τῆς Ρωσίας μετὰ σκοπὸν περισσότερες πρωτοβουλίες στὴν ὅλην τὴν προσπάθειαν ἐξυγιάνσεως τῆς Ρωσικῆς Νεολαίας».

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως αἱ προσπάθειαι αὗται τῆς ἐν Ρωσίᾳ Χριστιανικῆς Νεολαίας στεφθοῦν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ συντελέσουν εἰς τὴν κοσμοθεωρητικὴν καὶ βιοθεωρητικὴν ἀποτοξίνωσιν τῶν προῶν κομμουνιστῶν νέων τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

«Φιλακόλουθος μέριμνα».

Ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ ἔκδοσις εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ἐμψυχωτοῦ τοῦ Κοινωφελοῦς Βυζαντινοῦ Πολιτιστικοῦ Ἰδρύματος κ. Α. Νεζερίτου ἐκδοθὲν εἰς μικρὸν σχῆμα διβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ ἐπιτάφιος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, αἱ Παρακλήσεις τοῦ Δεκαπενταγούστου καὶ οἱ Χαιρετισμοὶ εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν».

Ἐν εὐσυνόπῳ Προλόγῳ ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλίας Οἰκονόμου σημειοῖ ἐπιτόμως τὰ ἐξῆς: «Ἡ Παρακλήσις καὶ οἱ Χαιρετισμοὶ ἀποτελοῦν δύο ἀπὸ τοὺς πολλοὺς λειτουργικοὺς τρόπους ἀναφορᾶς εἰς τὸ ἱερόν πρόσωπον τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ σωτήριο σύμβολον

τῆς πίστεως, τὸν Τίμιον Σταυρόν. Ὁ Παρακλητικὸς Κανὼν εἶναι ἄθροισμα ἱκετευτικῶν ὕμνων συντεταγμένων εἰς ἱερὰν ἀκολουθίαν, ἐνῶ οἱ Χαιρετισμοὶ ἄθροισμα χαιρετιστηρίων ὕμνων, δοξολογικοῦ περιεχομένου, συντεταγμένων ὡσαύτως εἰς ἱερὰν ἀκολουθίαν.

Ἐπιτελεῖ ἔργον εὐσεβείας ὁ Καθηγητὴς κ. Ἄγγελος Νεζερίτης, ἐκδίδων ὁμοῦ μετὰ τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ τοὺς Χαιρετισμοὺς εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν, ὡς καὶ τὴν ἐν Παλαισίην ὑπὸ τῶν Ἀγιοταφίων ἀδελφῶν φηλομένην Τυπικὴν Διάταξιν τῆς τελετῆς τοῦ Ἐπιταφίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἀί παροῦσαι ἀκολουθίαι διευκολύνουν τοὺς φιλακόλουθους Ὀρθοδόξους πιστοὺς εἰς τὴν βίωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἡ φιλακόλουθος μέριμνα τοῦ ἐκδότου εἶναι ἀσφαλῶς ἐπαινετὴ καὶ ἀξιολόγητος».

«Σημαντικῶς μικρότερον» ποσοστὸν ἐγκληματικότητος.

Ἐρευνα, ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης ἐν Ὀλλανδίᾳ, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς ἐγκληματικότητος τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι εἶναι συνειδητὰ μέλη θρησκευτικῶν κοινότητων, εἶναι «σημαντικῶς μικρότερον» τοῦ ἀπιστοῦ ποσοστοῦ διενεργείας ἀξιοποιῶν πράξεων ὑπὸ ἀπίστων νέων.

Ἡ κυρία αἰτία τῆς διαπιστώσεως αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ ὅτι οἱ πιστοὶ ἔχουν πλέον ἀνεπιγμένην ἠθικὴν συνείδησιν καὶ πλέον ἰσχυρὰν ἠθικὴν βούλησιν, κινήτοποιουμένην ὑπὸ πανισχύρου συμπλέγματος ἠθικῶν ἐλατηρίων καὶ κινήτρων.

Κατ' ἐξοχὴν ἡ ἠθικὴ βούλησις τῶν Χριστιανῶν ἐνισχύεται διὰ τῆς συνεργασίας αὐτῆς μετὰ τῆς θείας Χάρους. Ὡς ἐτόνιζεν ὁ ἀείμνητος Καθηγητὴς τῆς Ἐγκληματολογίας Ἰωάννης Παπαζαχαρίου, ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία ὑποβοηθεῖ νὰ κατανοῶμεν καλύτερον τὴν οὐσίαν καὶ τὰ αἴτια τοῦ ἐγκλήματος, ὡς καὶ τὰς ἠθικὰς καὶ ποινικὰς συνεπειὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως νὰ τὸ ἀποφεύγωμεν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΑΘΩΟΣ (ἀπάντησις σὲ 56 ἐρεῖσματα τῆς ἀπιστίας).

* Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

της Τρίτης 4 Ιουνίου 1991

«Συνήλθε σήμερα εις τακτικήν συνεδρίαν ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος της Έκκλησίας της Ελλάδος υπό την προεδρίαν του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ. Πρό της ήμερησίας διατάξεως εκλήθη ό Νομικός Σύμβουλος της Έκκλησίας της Ελλάδος κ. Γεώργιος Λιλαίος, ό οποίος ενημέρωσε τά μέλη της Ί. Συνόδου διά τάς εξέλιξεις επί του εκκλησιαστικού ζητήματος. Έν όψει της δημοσίευσης του Νόμου διά την ίδρυσιν των νέων Μητροπόλεων, αλλά και του πλήθους των προσφυγών υπό των των εκπιτών αρχιερέων και πολλών λαϊκών ένόπιον του Συμβουλίου της Έπικρατείας διά την άκύρωσιν των αποφάσεων της Ί. Συνόδου της Ίεραρχίας και των διατάξεων του υπό δημοσίευσιν Νόμου, ή Ίερά Σύνοδος εκτιμά ότι όποιαδήποτε πρόβλεψις διά την τελικήν ρύθμισιν του ζητήματος είναι πρόωρος και άνεύθυνος. Διά τουτο ή Ίερά Σύνοδος συνιστά εις πάντας και ίδια εις τους τοπικούς παράγοντας των Ί. Μητροπόλεων, εις τάς όποιάς άφορά ό Νόμος, νά επιδείξουν αύτοσυγκράτησιν και νά έχουν έμπιστοσύνην εις την ύπερ του πληρώματος πρόνοιαν και τάς σχετικές αποφάσεις της πομμαινούσης Έκκλησίας, αί όποιαί λόγω των δικαστικών έκκρεμοτήτων, φαίνεται ότι θα θραδύνουν εισέτι.

Άκολουθως ό Σεβ. Μητροπολίτης Άλεξανδρουπόλεως κ. Άνθιμος εισήγηθη τάς ύποβληθείσας ήδη εις τό Ύπουργείον Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων άπόψεις της Έκκλησίας της Ελλάδος επί του «Έθνικού Διαλόγου γιά την Παιδεία». Ό αυτός Άρχιερεύς έκανε εισήγησιν εις την Ί. Σύνοδον διά την έκδοσιν νεανικού περιοδικού της Έκκλησίας».

(Άπό τό Γραφείο Τύπου της Ίερας Συνόδου)

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

της Τετάρτης 5 Ιουνίου 1991

«Γνωστοποιείται διά τελευταίαν φοράν ότι ή Άνωτάτη Διοίκησης της Αύτοδιοικουμένης Έκκλησίας της Ελλάδος ως μόνη άρμοδια Άρχή, ένδιαφερομένη διά την γαλήνην και την ήρεμίαν της Έκκλησίας και μάλιστα εις τους σημερινούς Έθνικούς και Κοινωνικούς κινδύνους, κατόπιν προτάσεως του Μακαριωτάτου Προέδρου της Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ, εις την συνεδρίαν της της 2ας Μαΐου 1991 άπεφάσισε την ίδρυσιν προσωρινών Μητροπόλεων προκειμένου, κατ' άσκησιν οικονομίας, νά τακτοποιηθούν οί προσφυγόντες εις τό Συμβούλιον της Έπικρατείας Μητροπολίται.

Η άνωτέρω άπόφασις της Ίερας Συνόδου της Ίεραρχίας εκυρώθη υπό της Βουλής των Έλλήνων διά του άρθρου 12 του Ν. 1951)1991. Ένώ τόσον ή Ίεραρχία της Έκκλησίας της Ελλάδος, όσον και ό Έλληνικός Λαός, άνέμενον από τους προσφυγόντας εις τό Συμβούλιον της Έπικρατείας Μητροπολίταις κατανόησιν, άναγνώρισιν της άποφάσεως της Ίερας Συνόδου της Ίεραρχίας και ότι θα συνέβαλλον εις την ειρήνην και γαλήνην της Έκκλησίας, ή όποία ύπέρεκειται προσώπων, και ή ένότης της ως θεσμού επιβάλλεται κατά τους σημερινούς δυσκόλους καιρούς, άπήνησαν διά νέων προσφυγών εις τό Συμβούλιον της Έπικρατείας και έν ταυτώ ένέτειναν την διέγερσιν κατά της Έκκλησίας, της Κυβερνήσεως και της Βουλής, καλλιεργούντες κλίμα άνωμαλίας, διχονοίας μεταξύ των Χριστιανών και άνυπακοής, έκτός άλλων, και πρds τους Νόμους του Κράτους.

Άνακοινούντες ταύτα εις τόν Έλληνικόν Λαόν, τόν καλούμεν νά διατηρήση την ψυχραιμίαν του, νά προασπίση την ένότητα της Έκκλησίας και νά έχη έμπιστοσύνην εις την Ίεραρχίαν της Έκκλησίας της Ελλάδος, ως Άνωτάτης Έκκλησιαστικής Άρχής».

(Άπό τό Γραφείο Τύπου της Ίερας Συνόδου)

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Δεκάδες Κληρικοί με έπικεφαλής τόν Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα και πάνω από 4.000 κόσμου από όλη την Κορινθία, παρακολούθησαν τό Σάββατο 18 Μαΐου στο Έθνικό Στάδιο Κορίνθου την 4η Γιορτή Νεολαίας της Ίερας Μητροπόλεως Κορίνθου.

Η έκδήλωση άρχισε με τη Χορωδία Κορίνθου και άμέσως μετά ό Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων άπηύθυνε θαρυσήμαντο μήνυμα, άναφερόμενος στους Νέους και στις δυνατότητες που τους προσφέρει ή Όρθοδοξία. Μετά τό τέλος της όμιλίας του Σεβασμιωτάτου, ό ύπεύθυνος του Κέντρου Νεότητος εκ μέρους όλων των μελών, άφιέρωσε την 4η Γιορτή Νεολαίας στο Μητροπολίτη Κορίνθου, επί τη άναγορεύσει του σε Έπίτιμο Διδάκτορα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τό πρόγραμμα συνεχίστηκε με την Χορωδία Κορίνθου, που με την Δ)νηση του κ. Άλέκου Παπαγιαννόπουλου άπέδωσε Έλληνικά χορωδιακά μουσικά κομμάτια. Άμέσως μετά ό άγωνιστικός χώρος του Έθνικού Σταδίου γέμισε με παιδιά, που ντυμένα με παραδοσιακές στολές χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς από όλες τις περιοχές της Ελλάδος. Διακόσια πενήντα περίπου άγόρια και κορίτσια από 7 έως 25 έτών, μέλη των Κέντρων Νεότητος της Κορίνθου και της Νεμέας, άπέδειξαν πόσο νέα και δυναμική είναι ή Έλληνική παράδοση. Τους χορούς διδάξαν ή ακούραστη και ταλαντούχος Καθηγήτρια Φυσικής Άγωγής δ. Νίκη Νιώρα, στά τιμήματα από την Κόρινθο (200 και πλέον άτομα) και ό γνω-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἄξιες καὶ Πολιτισμὸς (ἀφιέρωμα στὸν Καθηγητὴ Εὐάγγελο Θεοδώρου), Ἀθήνα 1991, σελ. λζ' + 432.

Μέσα σὰ τόσα βιβλία ποὺ κυκλοφοροῦν σήμερ, υπάρχουν καὶ μερικοὶ ὀγκῶδεις τόμοι - τιμητικὰ ἀφιέρωματα σὲ ἐπιφανεῖς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐπιστήμης, τῶν Γραμμάτων, τῆς Τέχνης κ.λπ. Πρόσφατα ἔγινε στὴν μεγάλη Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἡ ἐπίσημη τελετὴ, κατὰ τὴν ὁποία μίλησε ὁ Πρύτανης καὶ ἄλλοι Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἱ ὁποῖοι στὸ τέλος ἐπέδωσαν καὶ τὸν Τόμο - Ἀφιέρωμα στὸν Καθηγητὴ κ. Εὐάγγελο Δ. Θεοδώρου. Τὴν τελετὴ παρηκολούθησαν πολλοὶ ἐπίσημοι καὶ πλῆθος φίλων καὶ μαθητῶν τοῦ τιμωμένου Καθηγητοῦ, ποὺ ἔκλεισε στὶς 20 Ἀπριλίου τὰ ἑβδομήντα του χρόνια.

Ὁ τόμος φέρει τὸν τίτλο «Ἄξιες καὶ Πολιτισμὸς», γιὰ νὰ δείξει τὴν ἀκοίμητη προσπάθεια καὶ τοὺς ἀγῶνες τοῦ κ. Θεοδώρου — εἴτε στὸ χῶρο τῆς Θεολογίας, εἴτε στὸ χῶρο τῆς Φιλοσοφίας— γιὰ τίς πνευματικὲς ἀξίες καὶ τὸν πολιτισμὸ. Μετὰ τὸ συγχαρητήριο Γράμμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δημοσιεύονται λίγα βιογραφικὰ τοῦ τιμωμένου, καθὼς καὶ μιὰ Βιβλιογραφία, ἔπου ἀναφέρονται τὰ σπουδαιότερα καὶ αὐτοτελῆ δημοσιεύματά του, «γιὰ πρακτικὸς λόγους», ποὺ φτάνουν τὰ 253!

Ἐπειδὴ τὰ περιεχόμενα τοῦ Τόμου ἐνδιαφέρουν ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀναγνώστων τῆς «Ἐκκλησίας», δίνουμε τοὺς τίτλους τῶν ἐπὶ μέρους μελετῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ Συμποσίου: Γ. Μπ ο ζ ῶ ν η, Ἀπὸ τὸν ἀπελπισμὸ στὴν ἐλπίδα (σ. 1-9) · Σ τ. Π ά ν ο υ, Ἀρχαιολογία τῆς σιωπῆς καὶ τοῦ λόγου (σ. 11-16) · Μ ι χ. Μ α κ ρ ά κ η, Ὁ τροβαδοῦρος τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τὸ κελὶ τῆς μέλισσας (σ. 17-37) · Μ. Μ π έ γ ζ ο υ, Φαινομενολογία τοῦ ἱεροῦ (σ. 39-63) · Ἀ λ. Σ τ α υ ρ ο π ο ῦ λ ο υ, Προσωπικὰ καὶ πνευματικὰ

μέσα γιὰ τὴ δημιουργικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ χάους (σ. 65-83) · Β α σ. Γ ι ο ῦ λ τ σ η, Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη ὡς ἀρετὲς - ἀξίες ἠθικῶν, πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν μεταλλαγῶν (σ. 85-101) · Ἡ λ. Β ο υ λ γ α ρ ά κ η, Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ κοινωνικὴ ἠθικὴ (σ. 103-121) · Ἐ μ. Π ε ρ σ ε λ ῆ, Εὐρωπαϊκὴ Παιδεία καὶ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξη ἀγωγή (σ. 123-138) · Κ. Σ κ ο υ τ έ ρ η, Δοξολογία, ἡ γλῶσσα τῆς Ὀρθοδοξίας (ἀγγλιστί), (σ. 139-148) · Ἰ ω. Π α ν α γ ο π ο ῦ λ ο υ, Λειτουργία καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας (σ. 149-170) · Β λ. Φ ε ι δ ά, Τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν (σ. 171-205) · Ἰ ω. Φ ο υ ν τ ο ῦ λ η, Λειτουργικὲς ἰδιομορφίες τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς (σ. 207-236) · Ε. Κ α κ ο υ λ ί δ η - Π ά ν ο υ, «Ἄρατε πύλας...» (σ. 237-246) · Πρωτοπρ. Γ. Μ ε τ α λ λ η γ ν ο ῦ, Ὁ Ἀρχιεπ. Κεφαλληνίας, Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης Παῖσιος (Χοῖδας) καὶ ἡ εἰς Ἄγιον ἀνακήρυξή του (σ. 247-279) · Ἡ λ. Ο ἰ κ ο ν ὸ μ ο υ, Ἡ Ἑρμηνεία τῆς Γενέσεως καὶ οἱ σύγχρονες θεωρίες περὶ τῆς Δημιουργίας (ἀγγλιστί, σ. 271-286) · Δ. Δ ό τ κ ο υ, Οἱ «Ἵιοὶ τοῦ Θεοῦ», οἱ «θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων» καὶ οἱ «γίγαντες» κατὰ τὸ Γεν. 6, 1-4 (σ. 287-308) · Δ η μ. Γ ό ν η, Τὸ Τύργονο καὶ οἱ παραθλάσσιες Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπές (Βάρνας, Μεσημβρίας, Σιφιοπόλεως καὶ Ἀρχιιάλου) κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα (σ. 309-328) · Ἐ μ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ί δ η, Τὰ 150 ἔτη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, 1837-1987 (σ. 329-338) · Ν. Μ η τ σ ο π ο ῦ λ ο υ, Τὰ σύγχρονα μέσα εὐρείας ἐνημερώσεως καὶ ἡ μαρτυρία τῆς ἀληθείας (σ. 339-360) · Π α ν. Μ π ο ῦ μ η, Ἡ ἑρμηνεία τοῦ γόμου (σ. 361-383) · Γ ρ. Σ τ ά θ η, Ἡ σύνταξη καὶ ἀργὴ παράδοση τῆς βυζαντινῆς ψαλτικῆς (σ. 385-402) · Γ. Ἀ ν τ ο υ ρ ά κ η, Περὶ τῆς κρύπτης καὶ τῆς Βασιλικῆς τοῦ Ἰλισσοῦ (σ. 403-427).

Ἡ ἀξία καὶ τὸ πνευματικὸ θάρρος τοῦ τιμητικοῦ αὐ-

στὸς χοροδιδάσκαλος κ. Παναγ. Χορίκης, στὸ τμήμα ἀπὸ τῆ Νεμέα.

Μετὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς χοροὺς σειρά εἶχε τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Δ. Μπόγρη «Η ΧΑΡΑΥΓΗ», ποὺ ἔπαιξαν τὰ παιδιά τῆς Θεατρικῆς ομάδας τοῦ Κ. Ν. Τὸ ἔργο σκηνοθέτησε ὁ κ. Στάθης Τσελώνης, τὰ σκηνικὰ μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα ἐτοίμασε ὁ κ. Ἀνδρέας Κληρῆς, ἐνὼ τὴν ἠχητικὴ καὶ μουσικὴ ἐπιμέλεια εἶχε ὁ κ. Δημήτριος Μπλέτας. Ἡ Θεατρικὴ ομάδα τοῦ Κ. Ν. ἀπέδειξε κι ἐφέτος, ὅτι ἔχει σημαντικὲς δυνατότητες,

κάτι ποὺ ἀναγνώρισε καὶ ὁ κόσμος ποὺ χειροκρότησε ζωηρὰ τὰ παιδιά στὸ τέλος τοῦ ἔργου.

Μὲ τὴν 4η Γιορτὴ Νεολαίας, τὰ Μέλη τοῦ Κέντρου Νεότητος ἀνέδειξαν τὴν ἐκδηλώσή τους αὐτή, σὰν τὴν καλλίτερη καὶ πληρέστερη εὐκαιρία συλλογικῆς ἔκφρασης τῆς Νεολαίας, δημιουργώντας στὸν Κορινθιακὸ λαὸ αἰσθήματα ἰκανοποιήσεως ἀλλὰ καὶ προσδοκίας γιὰ ἐπέκταση τέτοιων ἐμπνευσμένων νεανικῶν δραστηριοτήτων.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.
Ἐχουσα ὑπ' ὄψει

1. Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 25)1984 Κανονισμόν Αὐτῆς «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ ἰδρύματος ΘΕΟΚΛΗΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ «Ἡ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ» ΑΣΚΗΤΗΡΙΟΥ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας», (ΦΕΚ 7/ τ. Α/21-1-1985).

2. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1426)6-12-1990 εισηγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στεφάνου, Προέδρου τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνημάτων, περὶ καταργήσεως τούτου, καθ' ὅσον ἔπαυσε ἐκπληροῦν τοὺς ὄρους λειτουργίας αὐτοῦ.

3. Τὴν ἀπὸ 13-12-1990 ἀπόφασιν Αὐτῆς

Ἀποφασίζει

Τὴν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κατάρ-

τοῦ Τόμου εἶναι φανερὴ καὶ ἀπὸ τὰ ὀνόματα καὶ ἀπ' τοὺς τίτλους τῶν πρωτοτύπων μελετῶν, ποὺ γράφτηκαν καὶ προσφέρθηκαν γιὰ νὰ τιμήσουν τὸν πρὶν λίγα χρόνια Πρύτανη καὶ σήμερα Ὁμότιμο Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελου Θεοδώρου. Θὰ ἤθελα, ὡστόσο, νὰ κλείσω τὸ σύντομο αὐτὸ σημεῖωμα μὲ τὴν τελευταία παράγραφο τῶν Βιογραφικῶν - Προλεγομένων, ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεως τοῦ τόμου (σελ. κδ'): «Ὁ Εὐάγγελος Θεοδώρου συγκεντρώνει, γιὰ τὴν προσφορά καὶ τὸ ἦθος του, τόσο τὴν βαθειὰ ἐκτίμησιν τῶν Ἡγετῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων συναδέλφων, φίλων καὶ συνομιλητῶν του, ὅσον καὶ τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν του, οἱ ὅποιοι βλέπουν στὸ πρόσωπό του ὄχι μόνον τὸν ἐπιστήμονα Καθηγητὴ τους, ἀλλὰ καὶ τὸν «διδάσκαλο τῆς τέχνης τῆς ζωῆς», ποὺ στάθηκε κοντὰ τους μὲ ἀγάπην, εὐγένεια, ἀπλότητα καὶ πνεῦμα συμμετοχῆς στὰ προβλήματα καὶ τίς ἀνησυχίες τους. Ὅλοι ἐμεῖς τοῦ ἀφιερῶνουμε τὸν τόμο αὐτό, ὡς ἐλάχιστο δειγμὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης, καὶ εὐχόμεθα ὁ Θεὸς νὰ τοῦ χαρίζῃ υἰεὶα καὶ χρόνια πολλά, γιὰ νὰ συνεχίσῃ ἀνεμπόδιστα τὸ καρποφόρο, πολυσχιδὲς καὶ πολυδιάστατο ἔργο του».

Ἡ ὄλη ἐκδοσις, ποὺ ἔγινε μὲ τὴν ἐπιμέλεια τῶν ἐκδόσεων «Τῆνος», ἔχει ποιότητα καὶ ὕφος τῶν ἀναλόγων εὐρωπαϊκῶν. Ἀξιῶν συγχαρητήρια στὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδόσεως, ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ κ.κ. Ἡλ. Βουλγαράκης, Ἐμ. Κωνσταντινίδης, Μ. Μαυράκης, Μ. Μπέγζος, Στ. Πάνου, Ἰ. Παπαζαχαρίου, Μ. Περσελῆς, Γρ. Στάθης, Βλ. Φειδᾶς καὶ Ἰω. Φουντούλης.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

γησιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 25)1984 Κανονισμοῦ «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ ἰδρύματος ΘΕΟΚΛΗΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ «Ἡ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ» ΑΣΚΗΤΗΡΙΟΥ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
- † Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ
- † Ὁ Σύρου, Τήνου κ.λπ. ΔΩΡΟΘΕΟΣ
- † Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
- † Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου ΣΩΤΗΡΙΟΣ
- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
- † Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ
- † Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
- † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου ΤΙΤΟΣ
- † Ὁ Ἰωαννίνων ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
- † Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τὴν 7ην Μαΐου 1991, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὸν Πρεσβύτερον Ἰωάννην Ἀθηνῶν τοῦ Σπυρίδωνος, Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν, κατηγορούμενον ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἐπέβαλεν αὐτῷ παμψηφεί τὴν ποινὴν τῆς ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἐκδὼν τὴν ὑπ' ἀριθμ. 7) 1991 ἀπόφασιν Αὐτοῦ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ
ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἀγίας Βαρβάρας, Παμφίλων, β) Εὐαγγελιστρίας Ἀ. Μύλων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

σιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 20ῃ Μαΐου 1991

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σιδηροκάστρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προσῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ Ἁγίου Γεωργίου Σιδηροκάστρου (μητροπολιτικῷ), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σιδηροκάστρῳ τῇ 28ῃ Μαΐου 1991

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Νικολάου Καρκιναγρίου Ἱκαρίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Σάμῳ τῇ 4ῃ Ἰουνίου 1991

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίας Τριάδος Ψαθοπύργου Πατρῶν καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πάτραις, τῇ 10ῃ Ἰουνίου 1991

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Παραμυθίας ΤΙΤΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου
τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμὰ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐπισημάνσεις σημείων τοῦ ἔργου τοῦ Καρόλου Γιούγκ ἀπὸ χριστιανικῆ σκοπιᾶς.

Οἶκου. Πατριάρχου Ἰεροσολύμων, Ἡ Ἐπίσκοπος τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου Β' εἰς τὸ Οἶκου. Πατριαρχεῖον.

Βλασ. Ἰω. Φεϊδᾶ, Τὸ σύγχρονο πρόβλημα τῆς Ὀνίας.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ποιμαντορικὴ ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου εἰς Η.Π.Α.

Ἰω. Γ. Παπαγιαννοπούλου, Οἱ ἐν τῇ Π. Δ. ἀναφερόμενοι θάνατοι μητέρων κατὰ τὸν τοκετόν.

Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς Μυστικούς Πατέρας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ὀρθόδοξη καὶ Δυτικὴ Παράδοσις στὴ ζωὴ μας.

Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Ἀλεβιξοπούλου, Εἰσβολὴ τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας στὶς χῶρες τοῦ Ἀνατ. Συνασπισμοῦ.

Ἰωάννου Δ. Μποργάτσου, Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ τῆς Τετραφωνίας καὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.